

EBBE GØRTZ CONTRA ERIK JØRGENSEN

**Stenografisk Referat af Retssagen,
Dommens fuldstændige Ordlyd
og samtlige Bilag**

Forlaget Aktuelle Bøger

STUDENTERFORENINGENS
BIBLIOTEK

**EBBE GØRTZ
CONTRA ERIK
JØRGENSEN**

KØBENHAVNS BYRETS 16. AFDELING

GENERALLØJTNANT GØRTZ
X
OG VICEADMIRAL VEDEL

CONTRA

AFDELINGSLEDER ERIK JØRGENSEN

STENOGRAFISK REFERAT
MED ALLE BILAG

KØBENHAVN
FORLAGET AKTUELLE BØGER
1946

INDHOLD

	Side
Stævning	5
Stenografisk Referat	6—43
Dommen	44—46
Sagens Bilag	47—79

Stenogrammet optaget af
Rigsdagsstenograf, aut. Retstenograf Harald Lund

Skive Folkeblads Bogtrykkeri

1946

Odense

Universitetsbibliotek

67-55280

Stævning.

Som Sagfører for Chefen for Generalkommandoen, Generalløjtnant Gørtz paa Hærens Officerers Vegne og Chefen for Søværnskommandoen, Vice-admiral Vedel paa Flaadens Officerers Vegne, indstævner jeg herved Hr. Afdelingsleder Erik Jørgensen, Nedertoften 31, St., Vanløse, til at møde som Sagsøgt i nedennævnte Retssag, hvorunder jeg, saafremt Forlig, der bedes prøvet af Retten, ikke opnaas, agter at nedlægge den ærbødige

Paastand

at Sagsøgte, Afdelingsleder Erik Jørgensen idømmes Straf efter Straffelovens § 267, samt at nedennævnte for Officersstanden ærekrænkende Udtalelse saalydende: „... landets officersstand, som vel i dag — næst efter entreprenørerne — er den mest kompromitterede befolkningsklasse i Danmark“ mortificeres.

I et i Bladet „Hjemmeværnet“ Nr. 1-1946 optaget Interview med Sagsøgte har denne fremsat følgende Udtalelser:

„Vi føler os ikke ganske trygge ved at se vaaben i hænde paa Carsten Rafts eller general Johansens disciple. Den saakaldte „nationale“ danske ungdoms holdning i 30'erne er ikke glemt. Nazisterne behøvede ikke at betale for at faa Horst-Wessel-melodien og stormtroopsmetoderne exporteret til Danmark. K. U. repræsenterede jo den vaagne ungdom. Og med den marcherede en stor del af landets officersstand, som vel i dag — næst efter entreprenørerne — er den mest kompromitterede befolkningsklasse i Danmark“.

Sagsøgte har saaledes om Officersstanden i et trykt Skrift fremsat en Udtalelse, der kun kan forstaas som en Sigtelse mod Landets Officersstand for at være kompromitteret i national Henseende og altsaa er i høj Grad ærekrænkende for Officersstanden.

Sagsøgte har i Brev af 2. d. M. meddelt, at han vedstaar Udtalelsen, men nægtet at fremkomme med en uforbeholden Undskyldning.

Jeg fremlægger som Bilag

- 1: Eksempplar af „Hjemmeværnet“ Nr. 1-1946,
- 2: Afskrift af Skrivelse af 31. f. M. fra mig til Sagsøgte,
- 3: Skrivelse af 2. d. M. fra Sagsøgte til mig og
- 4: Afskrift af Skrivelse af 5. d. M. fra mig til Sagsøgte.

I Henhold hertil indkaldes Sagsøgte til at møde for Københavns Byret, der holdes paa Domhuset, Nytorv, til den af Retten ved Paategning paa nærværende Stævning berammede Dag og Tid for at svare i Sagen samt medtage de Dokumenter, han eventuelt vil paaberaabe sig.

København, den 6. Februar 1946.

Arne Kemp.

Byrettens 16. Afdeling.

Lørdag den 16. Februar 1946 Kl. 11,45.

Sagen: Generaløjtnant Gørtz og Viceadmiral Vedel ctr.
Afdelingsleder Erik Jørgensen.

For Sagsøgerne mødte Højesteretssagfører Kemp ved Fuldmægtig Søby, der fremlagde Stævning samt 4 Bilag.

For Sagsøgte mødte Højesteretssagfører Felix Vang ved Fuldmægtig Victor Hansen, der fremlagde 2 Bilag, samt nedlagde Paastand paa Frifindelse, principalt med den Begrundelse, at Sagsøgerne ikke var søgmaalsberettigede, subsidiært fordi Udtalelserne ikke indeholder nogen Overskridelse af Ytringsfrihedens Grænser, mest subsidiært fordi Udtalelserne under Hensyn til Officersstandens Forhold er berettigede. For Sagsøgeren, Viceadmiral Vedels Vedkommende nedlagdes specielt Paastand paa Frifindelse, allerede fordi Udtalelserne ikke angaar Flaadens Officerer, men iøvrigt med samme Begrundelse som paa de øvrige Punkter.

Sagen udsat.

Næste Retsmøde berammet til Lørdag den 16. Marts Kl. 12.

Byrettens 16. Afdeling.

Lørdag den 16. Marts 1946 Kl. 12.

Sagen: Generaløjtnant Gørtz og Viceadmiral Vedel ctr.
Afdelingsleder Erik Jørgensen.

For Sagsøgerne mødte Højesteretssagfører Kemp ved Fuldmægtig Severinsen.

For Sagsøgte mødte Højesteretssagfører Felix Vang ved Fuldmægtig Victor Hansen, der begærede Sagen udsat, for at man kunde tilvejebringe yderligere Materiale.

Fuldmægtig Severinsen mente, at der maatte have været Tid nok dertil.

Fuldmægtig Victor Hansen gjorde gældende, at man bl. a. havde rettet Henvendelse til Centralkartoteket og i det hele havde sat et stort Arbejde i Gang, men de nødvendige Oplysninger var endnu ikke indløbet.

Fuldmægtig Severinsen udtalte, at det ikke var Sagsøgernes Mening at modsætte sig en Udsættelse af Sagen. Man ønskede blot, at den ikke blev for lang.

Herefter udsattes Sagen, for at der kunde indhentes Materiale til Belysning af Officersstandens Holdning under Besættelsen.

Næste Retsmøde berammet til Lørdag den 13. April Kl. 12,15.

Byrettens 16. Afdeling.

Lørdag den 13. April 1946 Kl. 12,15.

Sagen: Generaløjtnant Gørtz og Viceadmiral Vedel ctr.
Afdelingsleder Erik Jørgensen.

For Sagsøgerne mødte Højesteretssagfører Kemp ved Fuldmægtig Severinsen.

For Sagsøgte mødte Højesteretssagfører Felix Vang ved Fuldmægtig Victor Hansen, der fremlagde Bil. C, D, E, F og G, idet han specielt henledte Dommerens Opmærksomhed paa Bilagene F og G, ganske specielt paa Bil. G — en Skrivelse til Centralkartoteket, hvori man anmoder om forskellige Oplysninger. Bil. E var et Nummer af det nu indgaaede Blad „Tidens Tegn“. Man ventede, at Svar paa nævnte Skrivelse vilde indløbe i Løbet af næste Uge. Da denne Besvarelse vilde være af betydelig Interesse for Sagens Vurdering, begærede Fuldmægtig Victor Hansen Sagen udsat i 14 Dage.

Da Fuldmægtig Severinsen intet havde at indvende herimod, udsattes Sagen.

Næste Retsmøde berammet til Lørdag den 27. April Kl. 11,30.

Byrettens 16. Afdeling.

Lørdag den 27. April 1946 Kl. 11,30.

Sagen: Generaløjtnant Gørtz og Viceadmiral Vedel ctr.
Afdelingsleder Erik Jørgensen.

For Sagsøgerne mødte Højesteretssagfører Kemp ved Fuldmægtig Plessner.

For Sagsøgte mødte Højesteretssagfører Felix Vang ved Fuldmægtig Victor Hansen, der fremlagde 3 Bilag: H, I og J, nemlig: et Eksempplar af Bladet „Friheden“, hvori nævnes adskillige Officers-Navne fra Bovrup-Kartoteket, ca. 70, en Skrivelse fra Dansk Tandlægeforening og en Skrivelse til Dansk Ingeniørforening. Fuldmægtig Victor Hansen oplyste yderligere, at Svaret fra Centralkartoteket var blevet forsinket, fordi Dr. phil Sven Henningsen, som af Professor Høeg var sat til at udarbejde Svaret, var blevet syg. Fuldmægtig Victor Hansen begærede derfor Sagen yderligere udsat, hvilket Modparten intet havde at indvende imod.

Sagen udsattes derefter i 14 Dage, idet Fuldmægtig Victor Hansen dog forbeholdt sig at begære yderligere Udsættelse, forsaavidt Svaret ikke var tilfredsstillende, idet man da vilde rette en ny Henvendelse til Centralkartoteket om at faa Meddelelse om i alt 150 navngivne Officerers Forhold.

Næste Retsmøde berammet til Lørdag den 11. Maj 1946 Kl. 12.

Byrettens 16. Afdeling.

Lørdag den 11. Maj 1946 Kl. 12.

Sagen: Generaløjtnant Gørtz og Viceadmiral Vedel ctr.
Afdelingsleder Erik Jørgensen.

For Sagsøgerne mødte Højesteretssagfører Kemp ved Fuldmægtig Langkjær.

For Sagsøgte mødte Højesteretssagfører Felix Vang ved Fuldmægtig Victor Hansen, der fremlagde Bilag K, L, M, N, O — derunder Centralkartotekets Svar.

Fuldmægtig Langkjær begærede 14 Dages Udsættelse, for at man kunde se paa Bilagene.

Næste Retsmøde berammet til Lørdag den 25. Maj 1946 Kl. 12.

Byrettens 16. Afdeling.

Lørdag den 25. Maj 1946 Kl. 12.

Sagen: Generalløjtnant Gørtz og Viceadmiral Vedel ctr.
Afdelingsleder Erik Jørgensen.

Mødt var Fuldmægtig Victor Hansen.

Med samme Begrundelse som sidst udsattes Sagen 1 Uge.

Næste Møde berammet til Lørdag den 1. Juni 1946 Kl. 12,30.

Byrettens 16. Afdeling.

Lørdag den 1. Juni 1946 Kl. 12,30.

Sagen: Generalløjtnant Gørtz og Viceadmiral Vedel ctr.
Afdelingsleder Erik Jørgensen.

For Sagsøgerne mødte Højesteretssagfører Kemp ved Fuldmægtig.

For Sagsøgte mødte Højesteretssagfører Felix Vang ved Fuldmægtig Victor Hansen, der fremlagde 7 Bilag: Q—X.

Paa Begæring af Sagsøgerne udsattes Sagen i 14 Dage.

Næste Møde berammet til Lørdag den 15. Juni Kl. 12.

Byrettens 16. Afdeling.

Lørdag den 15. Juni 1946 Kl. 12.

Sagen: Generalløjtnant Gørtz og Viceadmiral Vedel ctr.
Afdelingsleder Erik Jørgensen.

For Sagsøgerne mødte Højesteretssagfører Kemp ved Fuldmægtig Severinsen.

For Sagsøgte mødte Højesteretssagfører Felix Vang ved Fuldmægtig Victor Hansen.

Sagen berammedes til Onsdag den 4. September Kl. 13.

Efter Ønske af Højesteretssagfører Kemp, tiltraadt af Højesteretssagfører Felix Vang, udsattes Sagen yderligere til den 25. September Kl. 13.

Byrettens 16. Afdeling.

Onsdag den 25. September 1946 Kl. 13.

Sagen: Generalløjtnant Gørtz og Viceadmiral Vedel ctr.
Afdelingsleder Erik Jørgensen.

Kammeradvokaten, HRS. Arne Kemp: Høje Ret! Under denne Sag giver jeg Møde for Sagsøgerne, Chefen for Generalkommandoen, Generalløjtnant Gørtz, og Chefen for Søværnskommandoen, Viceadmiral Vedel, som paa den danske Officersstands Vegne har indstævnet Afdelingsleder Erik Jørgensen med Paastand om Straf efter Straffelovens § 267 og med Paastand om Mortifikation af den af Sagsøgte til Bladet „Hjemmeværnet“ Nr. 1. 1946, fremsatte, for Officersstanden ærekrænkende Udtalelse, der lyder: „... en stor Del af Landets Officersstand, som vel i Dag — næst efter Entreprenørerne — er den mest kompromitterede Befolkningsklasse i Danmark.“

Den paaklagede Udtalelse findes i et i det paagældende Nummer af „Hjemmeværnet“ optaget Interview med Sagsøgte — Bladet er fremlagt som mit Bilag 1 — og i Følge dette bliver han spurgt om sit Syn paa Hjemmeværnene og slutter saa med at sige:

„Hjemmeværnene har ogsaa en indenrigspolitisk Side. Vi føler os ikke ganske trygge ved at se Vaaben i Hænde paa Carsten Rafts eller General Johansens Disciple. Den saakaldte „nationale“ danske Ungdoms Holdning i 30'erne er ikke glemt. Nazisterne behøvede ikke at betale for at faa Horst Wessel-Melodien og Stormtroppemetoderne eksporteret til Danmark. K. U. repræsenterede jo den vaagne Ungdom. Og med den marcherede en stor Del af Landets Officersstand, som vel i Dag — næst efter Entreprenørerne — er den mest kompromitterede Befolkningsklasse i Danmark.“

I en Skrivelse, der er fremlagt som mit Bilag 3, har Sagsøgte meddelt, at Bladets Gengivelse af hans Udtalelser er fuldt ud korrekt, men han har vægret sig ved at gøre en Undskyldning for den imod Officersstanden fremsatte ærefornærmende Udtalelse, og Sagen er saa ved Stævning af 6. Februar indbragt for Domstolene.

Det fremgaar af disse Udtalelser, som jeg lige har dokumenteret, at Sagsøgte her imod K. U., Konservativ Ungdom, retter et politisk betonet Angreb og indfletter, lidt uklart maaske, et Udfald imod dem, som han betegner som General Johansens Disciple, hvorved der vel maa være tænkt paa de under Frihedsraadets Kommandoudvalg i sidste Del af Besættelsestiden organiserede Kampgrupper.

Efter at Sagsøgte med de Udtalelser, jeg her har henvist til, har gjort op med K. U., vender han sig altsaa imod Landets Officersstand, imod en Kreds af Medborgere, som ikke repræsenterer noget bestemt politisk Parti, ej heller er tilknyttet noget politisk Parti eller har særlig Tilknytning til nogen Fraktion af noget politisk Parti. Rettet imod Landets Officersstand fremsætter Sagsøgte en, som det maa forekomme i denne Forbindelse, ganske umotiveret og i høj Grad ærekrænkende Udtalelse, der kun kan forstaas som en Sigelse imod Officersstanden for — som der staar — i Dag at være kompromitteret, d. v. s. kompromitteret i national Henseende.

Noget søgt er det, synes jeg, at man her benytter sig af en komparativ Udtryksform, idet det siges, at Landets Officersstand er den, næst efter Entreprenørerne, mest kompromitterede Befolkningsklasse. Der er ingen Tvivl om Udtalelsens Hensigt: Med en Allusion til de Entreprenører, med eller uden „Gaaseøjne“, der udførte Befæstningsanlæg og lignende for den tyske Besættelsesmagt her i Landet, tilsigter jo denne Udtalelse at fremkalde hos Læ-

serne et Indtryk af, at den danske Officersstand i en saadan Grad stillede sig til Besættelsesmagts Raadighed, at den i Dag staar som nationalt kompromitteret.

Sagsøgte har imod Søgsmålet i første Retsmøde fremsat tre Indsigelser ...

HRS. Felix Vang: Der paastaas kun Frifindelse; der paastaas ikke nogen Afvisning.

Kammeradvokaten: Vel, der paastaas altsaa ikke mere, at Sagsøgerne ikke er søgsmålsberettigede, saa kan jeg lade det ligge; det anerkendes, at Sagsøgerne er søgsmålsberettigede paa Landets Officersstands Vegne, det behøver jeg altsaa ikke i min Procedure at gøre Rede for.

Dernæst har Sagsøgte villet anføre, at der ved den paagældende Udtalelse ikke foreligger nogen Overskridelse af Ytringsfrihedens Grænser, og endelig, at Udtalelsen under Hensyn til Officerernes Forhold har været berettiget.

Med Hensyn til Spørgsmålet, om Ytringsfrihedens Grænser er overskredet, skal jeg blot understrege, hvad jeg paa pegede i min Gennemgang af den foreliggende Udtalelse, at den Omstændighed, at Udtalelsen er fremsat i Tilknytning til en politisk betonet Udtalelse rettet imod K. U., ikke paa nogen Maade kan medføre, at den imod Officersstanden rettede ærekrænkende Udtalelse kan gøre Krav paa at blive bedømt efter Synspunkterne for den videregaaende politiske Ytringsfrihed, som jo almindeligvis accepteres i den offentlige Debat.

Jeg gjorde ved min Gennemgang af Udtalelsen opmærksom paa, at den danske Officersstand ikke repræsenterer og ikke har nogen særlig Tilknytning til noget bestemt politisk Parti eller overhovedet har nogen politisk Funktion eller i noget Forhold optræder som Stand paa den politiske Arena. Jeg gjorde endvidere opmærksom paa, at den imod Officersstanden rettede Sigtelse jo paa en ganske overflødig og i alt Fald helt umotiveret Maade er kædet til de Udtalelser, som iøvrigt indeholdes i Interviewet, og som har en vis politisk Karakter.

Jeg tror, det er tilstrækkeligt at sige dette om Spørgsmålet: Ytringsfrihedens Grænser. Jeg skal kun, i Anledning af et Bilag, som er fremlagt af den ærede Modpart, nemlig den i 1940 udsendte Pjece „Som vi saaede“, gøre nogle ganske faa Bemærkninger, idet jeg gaar ud fra, at det er den ærede Kollegas Tanke med Fremlæggelsen af denne Pjece at ville komme ind paa Spørgsmålet om Ytringsfriheden.

Det er en Pjece, som altsaa blev udsendt i 1940, og som var forfattet af en Kaptajn Lauesen og forsynet med anbefalende Forord af to af Hærens og to af Flaadens Officerer. I denne Pjece fremsættes der en Række, som det forekommer mig, usømmelige Udtalelser rettet imod bl. a. Det radikale Venstre og Socialdemokratiet, og hvis denne Pjece havde givet Sagsøgte Anledning til at udtale sig om Pjecens Forfatter eller maaske ogsaa dens Anbefalere, skulde der efter min Mening meget til for at statuere en Overskridelse af Ytringsfrihedens Grænser; Retorsionsprincippet kunde vel ogsaa være anført i denne Forbindelse. Men Forholdet er i denne Sag det simple, at Pjecen overhovedet ikke vedkommer den foreliggende Sag; den staar for Forfatterens, og i anden Række for de fire Anbefaleres, Regning, og det vilde være aldeles uberettiget at skyde Landets Officersstand denne Pjeces Tankegang eller Udtryksform i Skoene.

Fra den ærede Modpart er der saa endelig anført, at den paaklagede Udtalelse under Hensyn til Officerernes Forhold er berettiget. Der er af den ærede Modpart i denne Forbindelse fremlagt forskellige Avisudklip med Fortegnelser over Officerer, hvis Navne findes i Bovrup-Kartoteket, eller mod hvis Forhold i national Henseende man paa anden Vis har haft noget at indvende. Endvidere har saa den ærede Modpart fremlagt nogle Skrivelser, han har indhentet fra forskellige Fagorganisationer om Fremgangsmaaden ved og

om Resultaterne af den Udrensning, som foregaar inden for forskellige Organisationer. Det drejer sig, saa vidt jeg har kunnet se, om Lægerne, Tandlægerne og Lærerne; jeg er ikke klar over, om der er Udtalelser fra andre ...

HRS. Felix Vang: Næh, det er der ikke.

Kammeradvokaten: Der foreligger nogle talmæssige Oplysninger og nogle Udtalelser i Tilslutning dertil, hvoraf jeg blot skal nævne Bilag C fra Den alm. danske Lægeforening, som gør opmærksom paa, at nogen til Formålet brugelig Statistik ikke i Øjeblikket kan fremskaffes. Jeg vil imidlertid ganske se bort fra, at der ikke er fremskaffet nogen brugelig Statistik, end sige nogen udtømmende talmæssig Oversigt, som skulde vise, hvorledes de forskellige Befolkningsklasser her i Landet staar i Forhold til hinanden over for Udrensningsspørgsmålet. Jeg tror aldrig, en saadan Statistik vil kunne fremskaffes, jeg tror, det vilde være aldeles ørkesløst at gaa i Gang med et saadant Arbejde.

Dette Arbejde er altsaa, af gode Grunde, ikke gjort i denne Sag, og jeg synes, det er aldeles ved Siden af, man er inde paa et blindt Spor, hvis man tror, at man til Belysning af nærværende Sag ved Gennemgang af andre Befolkningsklassers Forhold kunde faa noget Oplysningsmateriale af Værdi for Besvarelsen af det Spørgsmaal, om Udtalelsen under Hensyn til Officerernes Forhold har været berettiget. Et virkelig statistisk betydningsfuldt Materiale foreligger ikke; det kunde sikkert heller ikke fremskaffes, vil aldrig kunne fremskaffes, det ligger i Forholdets Natur.

Og selv om man havde haft det mest udtømmende statistiske Materiale, som tænkes kan til Baggrund for Bedømmelsen af nærværende Sag, saa vilde det være uden Værdi for Besvarelsen af Spørgsmålet, om Officererne ved deres Forhold nu i Dag staar saadan, at Standen er kompromitteret i national Henseende, i høj Grad kompromitteret eller — som der staar — den mest kompromitterede Befolkningsklasse næst efter Entreprenørerne, med hvilket Begreb man forbinder en Forestilling om bestemte Handlinger, bestemte Forhold under Besættelsen.

Dette vil aldrig kunne belyses ved Statistik; det kan kun besvares — maa paa den anden Side naturligvis besvares — umiddelbart paa Grundlag af, hvad der vides og kan oplyses om Officersstandens Forhold. Man har kun den Vej at gaa: Først at sætte sig ind i Officersstandens Forudsætninger, dens Vilkaar under Besættelsen, og saa se paa de talmæssige Oplysninger, der foreligger om Officerernes Forhold, der altsaa har nogen Interesse, og paa Grundlag af dette efter en samlet Bedømmelse afgøre, hvorledes den paaklagede Udtalelse bør vurderes.

Jeg vil anmode Sagsøgerne om at afgive Partsforklaring for at oplyse Retten lidt nærmere om det, som jeg kalder de almindelige Forudsætninger og Vilkaar for Officersstandens Stilling under Besættelsestiden. Jeg skal kun, inden jeg gaar over til Partsafhøringen, knytte nogle faa Bemærkninger til to Oversigter, som jeg har fremlagt, og som er udarbejdet henholdsvis af Krigsministeriet og af Marineministeriet. Disse Oversigter har jeg bedt de to Ministerier om at udarbejde under Hensyn til de forskellige Navnelister, som jeg før omtalte, og som er fremlagt under Sagen.

De omtalte Navnelister indeholder Navne saavel paa Linieofficerer, nuværende og forhenværende, som paa Reserveofficerer og paa værnepligtige Officerer, og jeg har ment det rigtigt, at man i Oversigterne fik de forskellige Kategorier med, selv om det forekommer mig, at det bliver Gruppe I, man i det væsentlige maa interessere sig for.

Gruppe II omfatter i Følge Krigsministeriets Oversigt Officerer af Reserven og Forstærkningen ogigestillede, og Gruppe III omfatter værnepligtige Officerer ogigestillede. Jeg skal blot til Orientering for Retten oplyse, hvad disse to Kategorier betyder. Officerer af Reserven er Løjtnanter og Kaptajner, og de har en vis Tjenestetid, 30 Dages Tjeneste om Aaret; de er

jo placeret i det civile Liv, men har 30 Dages Tjeneste aarlig og oppebærer derfor et maanedligt Honorar. Officerer af Forstærkningen er dels Kaptajner, dels Oberstløjtnanter, der indkommanderes i 7 Dage hvert Aar eller 14 Dage hvert andet Aar og ikke oppebærer noget fast maanedligt Honorar. De værnepligtige Officerer, altsaa Gruppe III, er Sekondløjtnanter og dermed ligestillede; de følger deres Aargange ved Indkaldelse til Militærtjeneste og faar ikke noget Honorar.

Jeg vil saa — skønt jeg stadig understreger, at det er ikke efter Tal eller Optællinger, man afgør nærværende Sag, det drejer sig om Standen — se lidt nærmere paa Tallene under Rubrum I, og jeg vil bede den høje Ret igen bemærke, at disse Tal igen falder i to Grupper. Man har degraderet et Antal Officerer efter Loven af 25. Maj 1945, ialt 14, hvoraf 1, saavidt jeg ved, ved Degradationen var afskediget; det var hans kgl. Afskedspatent, som blev kasseret. Og 9 er død i tysk Krigstjeneste eller likvideret af Modstandsbevægelsen.

Disse 23, som man her har talt op, ja, de er altsaa i det store og hele at se under det Synspunkt, at de gik i tysk Krigstjeneste, og dem har Standen skilt ud, maa man sige, som sig uvedkommende. Saa snart Kapitulationen var indtraadt, blev der skabt den særlige Lovhjemmel, Lov Nr. 251 af 25. Maj 1945, hvorefter Officerer og andre Tjenestemænd under Hæren og Søværnet, som i Tiden fra og med 9. April 1940 indtil Lovens Ikrafttræden har hvervet eller ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste eller til Tjeneste i hvervede Korps under tysk Overledelse, afskediges straks, uden Varsel.

Man maa altsaa særskilt betragte og tage Stilling til, hvad denne Gruppe betyder for Spørgsmaalet, om den danske Officersstand med Føje kan betragtes som kompromitteret i Dag, om det overhovedet kan anføres til Begrundelse for en saadan Sigtelse, at dette Antal, ialt 23 — hvoraf Flertallet naturligvis var i Tjeneste, men ogsaa nogle var afskedigede — er gaaet i tysk Krigstjeneste. Dette maa Retten tage Stilling til, og jeg behøver kun dertil at føje, at denne særlige Form for Svingen laa i Følge Forholdets Natur inden for Officerernes Felt; det var jo ikke sandsynligt, at Folk af de andre Grupper, hvorfra man har faaet Udtalelser, just vilde træde i Tjeneste som Officerer under tysk Overledelse. Man kunde jo altid sige: Ja, det havde været endnu bedre, om der ikke havde været denne Snes, men kun 10 eller kun 5. Men kan dette Tal, 23, overhovedet med nogen som helst Føje føres frem til Begrundelse af en Sigtelse som den, der foreligger over for Officersstanden?

Jeg nævnte lige, at det jo i Følge Forholdets Natur maa komme til at dreje sig om Officerer og ikke om Læger eller Tandlæger eller andre. Jeg vil tilføje, at da det jo i alt væsentligt var Tjeneste i Korps, som førte Krig til Lands, saa finder man paa Opstillingen for Søværnet kun et mindre Antal afskedigede i Henhold til denne Lov af 25. Maj 1945, nemlig kun 2, en Søofficer og en Læge. Men jeg tror ikke — og det har for hele mit Syn paa Sagen den allerstørste Vægt — jeg tror ikke, det paa nogen Maade er berettiget at komme med dette Antal Officerer, som gik i tysk Krigstjeneste, og sige til den danske Officersstand: I er kompromitteret i Dag, fordi der var saa og saa mange af den Kategori.

Det er det gamle sofistiske Problem: Hvor mange skal der til for at udgøre en Bunke? Hvis det nu var Halvdelen eller en stor Del af Landets Officersstand og med ledende Personligheder, ja, saa kunde man henvise dertil og gøre gældende, at Standen har kompromitteret sig. Men noget saadant er der jo overhovedet ikke Tale om. Jeg ved, at man fra Sagsøgernes Side, da nu disse Udtalelser er rettet imod Standen, og da der jo fra Tid til anden — saaledes som vi ogsaa ser her i Sagen — figurerer Lister af den ene og den anden Art, gerne vil have dette understreget, have det belyst, have det i Rettens Belysning.

Vi har altsaa dette Antal Linieofficerer, og saa har vi nogle Tal for

Reserveofficerers og værnepligtige Officerers Vedkommende, som ikke interesserer mig saa meget; de kunde naturligvis ogsaa være saa overvældende, at man ikke kunde se bort fra dem. Men vi har altsaa disse Tal, og vi ved, at det er Tallet paa de danske Officerer, der gik i tysk Krigstjeneste. Men det er et saa ringe Tal, at det ikke i fjerneste Maade berettiger til at tale om, at Standen skulde være kompromitteret derved.

Der findes saa videre paa Opstillingen 3 andre Grupper. Hvis den høje Ret vil se paa Opstillingen, saa er der — jeg holder mig stadig til den første Kolonne: Tjenestemænd — afskediget efter Tjenestemandsdømstolens Kendelse 6 og forflyttet efter Tjenestemandsdømstolens Kendelse 3, og der er af løbende Sager 16. Det er ialt 25, hvoraf et mindre Antal angaar afskedigede Linieofficerer. Størrelsesordenen bliver den samme — idet jeg altsaa stadig her taler om Linieofficerer: En Snes eller en lille Snes, som gik i tysk Krigstjeneste, og en Snes Linieofficerer eller lidt mere — hvis man tager de afskedigede med, bliver det en 25 — hvis Forhold enten er bedømt af Tjenestemandsdømstolen med det Resultat, som Opstillingen viser, eller endnu er under Behandling, enten under Efterforskning eller under Forberedelse ved Tjenestemandsdømstolen. Hvad disse sidste angaar, de 16, kan vi jo ikke komme det nærmere i Dag, men de vil dog næppe tælle med som 16, naar vi endelig engang kan gøre Facit op m. H. t., hvor mange der er blevet ramt gennem Tjenestemandsdømstolen af Reglerne i Loven af 7. Juli 1945. Men Størrelsesordenen kan vi allerede nu se.

Ogsaa her er Tallet for Reserveofficerer, der har en løsere Tilknytning til Officerskorpset, noget større. Grundene hertil er jeg ikke i Stand til paa fyldestgørende Maade at udrede, men disse Tal har heller ikke saa megen Interesse i den foreliggende Sag. Det er navnlig de to Grupper af Tal, som jeg har gjort Rede for, de degraderede Officerer af Linien og de afskedigede Officerer af Linien, som har faaet deres Afskedspatent kasseret, og saa de Officerer af Linien, hvis Sager er kommet for Tjenestemandsdømstolen. Her har vi altsaa et Tal for Hærens Vedkommende af en Størrelsesorden paa en Snes eller lidt mere, og for Søværnets Vedkommende vil den høje Ret se, at der er afskediget 4, og 2 løbende Sager. Dette er af Linieofficerer tilsammen 6, og heller ikke dette Tal kan jo paa nogen Maade berettige til at udtale sig, som det er sket.

Jeg skal blot lige for Fuldstændigheds Skyld til Rettens Orientering tilføje, at man ved Udarbejdelsen af denne Oversigt for Hærens Vedkommende er gaaet ud fra det samlede Antal i 1943 af tjenstgørende eller i Naade afskedigede; det var det sidste Aar under Besættelsestiden, da „Haandbog for Hæren“ udkom. Der udkom ingen i 1944, og i 1945 var der allerede visse Navne, der var gledet ud. I Marineministeriet er man gaaet frem paa en lidt anden Maade, man har ikke medtaget de i Naade afskedigede. Paa den anden Side er de Tal, der findes paa Opstillingen her, Tallene pr. 10. September, og de Tal er en Del højere, i hvert Fald for visse Kategoriers Vedkommende, end under Besættelsestiden, ogsaa højere end paa Kapitulationsdagen, idet der jo er sket en Del Udnævnelser efter den Tid.

Jeg paastaar altsaa den paaklagede Udtalelse kendt ubeføjet og Sagsøgte straffet for dens Fremsættelse. Det er Dømstolens Sag at tage Stilling til, om man kan siges at holde sig inden for Ytringsfrihedens Grænser, naar man udtaler sig om en Stand paa den Maade, som sket er, og om der er oplyst saadanne Forhold om denne Stand, at det er berettiget at udtale sig, som sket er. Og det er klart, at det for Standen er af Betydning at faa det slaaet fast paa en klar og utvetydig Maade, at det er ikke berettiget.

Jeg kunde have Lyst til lige at nævne, at den Fordømmelse eller Bedømmelse, som man fra Sagsøgtes Side har villet gøre sig til Talsmand for, den findes sikkert ikke saa mange andre Steder. Der er Grund til at nævne — da Udtalelsen netop er fremsat til Hjemmeværnsforeningernes Blad — at

De danske Hjemmeværnsforeninger paa deres første Kongres, som blev afholdt fornylig, til Regionsledere i overvejende Grad har valgt Officerer. Jeg tror ikke, at man fra den Side deler det Syn, som man her fra Sagsøgte Side har villet hævde: At Officersstanden paa nogen Maade i Dag staar som en kompromitteret Stand.

HRS. Vang: Jeg gør ogsaa gældende, at Udtalelsen ikke sigter til Flaadens Officerer.

Kammeradvokaten: Ja, det kan man desværre ikke se af den.

HRS. Felix Vang: Høje Ret! Jeg giver Møde for Sagsøgte og nedlægger Paastand om Frifindelse.

Det, der for mig er det afgørende i denne Sag, er i Virkeligheden en rent moralsk Bedømmelse, en Bedømmelse af Officerernes Holdning i Besættelsestiden. Forholdet er jo det, at Officererne i saadanne Situationer som dem, vi har gennemlevet, indtager en Stilling, hvor der stilles særlige Krav til dem. Normalt, nemlig i Fredstid, kan man sige, er Officeren ikke i egentlig Funktion. Opstaar der Krig eller en krigslignende Situation, saa kommer det Tidspunkt, hvor han skal træde i Funktion. Nu formede Begivenhederne i 1940 sig paa den Maade, at der ikke kunde blive Tale om, at Officersstanden viste sin Duelighed og Dygtighed med Hensyn til det rent militære. Det, der derimod blev tilbage, og som man kan sige var lige saa vigtigt, meget vigtigt, saadan som Forholdene laa, var den rent moralske Holdning. Det var af afgørende Betydning for Landet, at hele Befolkningen under de Begivenheder, der indtraf, viste den rigtige etiske og moralske Indstilling over for de Begivenheder, der skyldede ind over Europa og over Danmark ogsaa, og der er altsaa det særlige for Officeren, at han ifølge sin Stilling, ifølge sit Kald, maatte opfylde særlige Forpligtelser, med andre Ord, at man kunde stille særlige Krav til Officererne, at de i denne Situation var Foregangsmænd for den øvrige Befolkning, som naturligvis i og for sig havde ganske samme nationale Forpligtelser, men blot ikke ifølge deres Stilling, deres Kald, havde denne særlige Forpligtelse, som Officersstanden havde.

Det, der for mig er Spørgsmaalet, er dette: Har Officersstanden som Helhed opfyldt disse Krav, eller har der været en Svigten i en saadan Grad, at man kan sige: Denne Stand er desværre blevet kompromitteret ved det, der er foregaaet. Og det, der atter er det afgørende her, er de Begivenheder, der indtraf, jeg vil sige til og med 1941, altsaa den moralske Indstilling og Holdning, som Befolkningen, og altsaa i denne Sag Officererne, har vist til og med 1941. Hvad der er sket senere, i 1942, 1943 og 1944, da alle og enhver kunde se, hvor det bar hen, spiller for mig ingen som helst Rolle ved denne moralske Bedømmelse, for det var let nok, da man saa, hvordan det gik, at slutte sig til Frihedsbevægelsen paa det Tidspunkt, og det spiller derfor ingen som helst Rolle, hvad der er sket i disse Aar. Selvfølgelig er det udmærket, at Officererne — som det ogsaa fremgaar af Oversigten — i et vist Omfang har sluttet sig til Frihedsbevægelsen i disse Aar. Men afgørende for en Bedømmelse af, om Officererne opfyldte de særlige Krav, som man kunde stille til dem, og i det hele, om Officererne opfyldte Kravene om en virkelig rigtig og retsindig moralsk Indstilling, maa være, hvad der skete i 1941 og tidligere.

Den ærede Kollega nævnte ganske kort denne Pjece, som jeg har fremlagt som mit Bilag B, og som har Titlen „Som vi saaede“, og erkendte, at denne Pjece bestod af en Række utilbørlige Udtalelser. Den ærede Kollega vilde komme væk fra denne Pjece og dens Indhold ved at sige: Den vedkommer slet ikke den foreliggende Sag. Jeg er ganske uenig med min Modpart i dette. Efter min Opfattelse har vi i dette Dokument et afgørende Oplysningsmiddel, som viser, i Form af en Bog, hvordan den moralske aandelige Indstilling var, i hvert Fald hos en stor Kreds af Officerer.

Den ærede Kollega sagde, at den var forfattet af en Mand, der hed Kaptajn Lauesen, og at den var kun Udtryk for, hvad han mente og eventuelt de

Anbefalere, hvis Navne staar paa Bogen. Men jeg vil gerne straks fremhæve, at Bogen er ikke af Kaptajn Lauesen, men den er „Af en Kreds af Officerer af Hær og Flaade ved Kaptajn A. L. Lauesen“. Altsaa, den er Udtryk for, hvad en større Kreds af Officerer mener. Og det faar jo særlig Vægt, naar man ser paa Forordene, som er underskrevet bl. a. af Generalmajor Leschly, Københavns Kommandant, i September 1940. Han skriver: „Det foreliggende Skrift vil være et vægtigt Indlæg i den naturlige Diskussion Mand og Mand imellem, og vi opfordrer til baade at læse det og til at støtte dets videre Udbredelse.“ Dette anbefaler en ledende Personlighed inden for Militærstanden. Endvidere findes ogsaa en Slags Forord, underskrevet af Oberst Giersing og Kommandør Augsburg. Der staar: „Skriftets Ord er et fuldgyldigt Udtryk for de Følelser, der for Tiden rører sig blandt Hærens og Flaadens Befalingsmænd og blandt Danmarks værnepligtige Ungdom.“

Retten vil forstaa, at jeg herefter bestemt maa fastholde, at denne Bog maa der lægges afgørende Vægt paa, naar man skal bedømme det Spørgsmaal, som vi behandler her: Viste Officersstanden den moralske Holdning og Indstilling, som man kunde vente og kræve af Officerer, saadan som Landet laa i 1940?

Forinden jeg gaar ind paa en nærmere Dokumentation af denne Bog, vil jeg gerne sige lidt om Forhistorien. Den 8. Maj 1940 kom der et Skrift, udgivet af en Mand, der hed Preben Wenck, det hed „9. April 1940“. Det blev forfattet i Maj 1940, men udkom ikke straks, fordi Regeringen ikke ønskede det; det udkom først i September. Dette Skrift indeholder ligesom Bogen „Som vi saaede“ et groft Angreb paa de danske politiske Partier, særlig det socialdemokratiske og det radikale Parti. Det var det væsentlige Indhold. Endvidere fandtes der ogsaa en enkelt Udtalelse, som var pro-tysk, men det var kun paa et enkelt Punkt. Dette Skrift kom altsaa ikke i Maj, men i September Maaned blev det frigivet, og til Bedømmelse af, hvad det var for Kræfter, der stod bag dette Skrift, bør man læse et Interview med „Fædrelandet“, hvor Hr. Wenck udtaler sig om Skriftet. Det findes som Bilag A; det er et Bilag, jeg har fremlagt i Dag, jeg har lagt det paa Dommerens Bord. Det er et Interview den 25. September 1940 med Preben Wenck, og dér siger denne: „Den Dag, da Forsvarsmagten giver Udtryk for sine Anskuelser, er der ogsaa Mulighed for, at Danmarks Konge kan udnytte Folkets Tillid i Form af et konkret og aktuelt politisk Program, og jeg kan ikke opgive Haabet om, at den Appel, som min Pjece indeholder til den danske Forsvarsmagt, vil medføre en Manifestation, som ikke er til at tage Fejl af.“ Det siger Preben Wenck til Intervieweren, og saa skriver Intervieweren videre: „Saadan slutter Preben Wenck, og hvis man forstaaer at tage Varsel af hans Slutbemærkning, vil man ogsaa være klar over, at denne Manifestation vil være en Kendsgerning om faa Dage.“ Det bebuder altsaa „Fædrelandet“s Journalist, som tager Interviewet med Preben Wenck.

Og hvad sker saa? Den 28. September kommer Bogen „Som vi saaede“, og derom skriver „Social-Demokraten“ den 28. September 1940: „En Officerspjece ... Denne Pjece er et Led i Frits Clausens Kampagne mod Folkestyret og intet andet. Generaler og Kommandører, hvad de er, de har indrulleret sig i hans Falanks“.

Saa kommer der i „Fædrelandet“ den 29. September 1940 en Anmeldelse i en Kronik af Preben Wenck af Bogen „Som vi saaede“. Der staar med tyk Overskrift over hans Kronik: Opsigtsvækkende Undsigelser til Systemet fra danske Befalingsmænd i Hær og Søværn ... 15,000 Eksemplarer.

„Den efter danske Forhold enestaaende Succes er lige saa glædelig som berettiget. Det lille Hefte er ikke blot det rette Ord i sidste Øjeblik fra de rigtige Mænd, det er ogsaa skelsættende i dansk Politik ...

For mine Venner og mig har det været en særlig Glæde at skrive denne Anmeldelse ...

Systempressen undertrykker og fortier alle disse Problemer og vil vel ogsaa forsøge dette over for „Som vi saaede“ (eller rakke den ned og tilsvine Forfatterne), men Systemet kan ikke længere standse Udviklingen — Klokken er ved at falde i Slag“.

Det er „Fædrelandet“, der altsaa udtrykker sin usigelige Glæde over denne Bog, som var bebudet af Hr. Preben Wenck.

Og saa er Forholdet endda, hvor mærkeligt det end lyder, det, som jeg nu skal vise, at denne Bog, „Som vi saaede“, ikke blot ligger paa Linie med Preben Wencks Skrift ved at indeholde grove, ud over alle Grænser gaaende Angreb paa de danske politiske parlamentariske Partier, men endvidere indeholder Udtalelser, der beundrer og roser og omtaler det nazistiske Styre i Vendinger, som man ikke skulde have tænkt sig.

Maa jeg bede Retten se paa Bilag B. Det er altsaa „Som vi saaede“, og dér vil jeg gerne dokumentere enkelte Passager, som jeg tillægger Vægt, fordi de belyser den aandelige Indstilling, som var til Stede hos de Mennesker, denne Kreds af Officerer, som har udgivet Skriftet. Det første, jeg vil nævne, staar Side 2: „Med fast og urokkeligt Greb om Statens Ror, om dens Magt-midler og ikke mindst om dens Pengekasse vokser den politiske „Adel“ sig fast i Magtens Sæde. Den deler sig i en socialdemokratisk-radikal Højadel paa Rigets største Embeder og en Lavadel af de øvrige politiske Partier, der lever af de Ben, der falder af fra Højadelens rige Bord“. Det er altsaa den Maade, hvorpaa man omtaler de Politikere, som man er utilfreds med.

Side 3, øverst, kommer et nyt Afsnit, VI. Der staar: „Danmarks Udenrigspolitik føres stik imod Danmarks Interesser og Vilkaar, kun ledet af den politiske Adels Skræk for nationalsocialistiske Idéer, og af radikal Haabløshed og Magtsyge Over den sejrriige tyske Nationalsocialisme reagerer den danske politiske Højadel voldsomt.“

4. Stk.: „Nationalsocialismen, som sejrede i Tyskland, netop i Kraft af alle aandelige Kræfter, ved hvis Ødelæggelse og Forhaanelse Socialdemokratiet og Radikalismen gennem deres Bejlen til Masserne havde svunget sig til Magten, var næppe uforstaaelig for disses ledende Mænd, men den var dem vederstyggelig, dels fordi den truede deres Magtstilling og deres Privilegier, dels fordi den ved sin sociale Betoning blev deres onde Samvittighed.“

Længere nede: „Da de selv saa inderligt forstod Nationalsocialismen og dens Muligheder, men maatte sky den som en „Pest over Europa“, gjaldt det om, at Folket ikke fik nogen Forstaaelse af den.“

Side 4, øverst: „Imidlertid skabes i Tyskland det tredie Rige, som vokser i maalbevidst Kraft og begynder sin lige, direkte Kurs mod det store Opgør med Versaillestraktaten.“

Og længere nede: „Et stærkt, sejrende nationalsocialistisk Tyskland maatte være en Dødsfare for hele den danske politiske Adel, fordi store, aandelige og politiske Bevægelser i Tyskland altid finder Vej til Danmark.“ Det er altsaa Nazismen, der kaldes en stor aandelig og politisk Bevægelse.

Længere nede staar der: „Medens en ærlig dansk Udenrigspolitik maatte have som sin fornemste Opgave at bringe den danske Utryghedsfølelse over for Tyskland til Ophør ved at skaffe Klarhed i Grænsespørgsmaalet og derpaa tilpasse sig til Danmarks uomgængelige forpligtende udenrigspolitiske Vilkaar, saa forsømmes enhver Lejlighed hertil af den politiske Adel af Skræk — ikke for Tyskland, men for Nationalsocialismens politiske Idéer.“

Side 5, Linie 8 f. o.: „Over for det danske Folk udtalte det tyske Riges Styre ved mange Lejligheder sin Anerkendelse af dets hele nordiske Karakter og Racetilhørsforhold, og Nationalsocialismen tog adskillige Træk fra Danmarks Kultur og Historie til sin Opbygning af det tredie Rige, f. Eks. fra den gamle danske Forfatning, Kongeloven.“

To Linier længere nede: „Det skulde da synes indlysende, at alle Muligheder laa rede for Danmarks Udenrigspolitik til at naa et for baade tyske og danske Interesser gunstigt Forhold i fuld gensidig Anerkendelse.“

Lidt længere nede: „Men de forsømtes ogsaa alle af Angst for den nationalsocialistiske Tanke“.

Linie 3 f. n.: „Efterhaanden som det tredie Rige imidlertid i voksende politisk og militær Kraft nærmer sig det store Opgør, opstaar der alvorlig Uenighed i den danske politiske Højadel“.

Side 6, Stykke 4: „Selv om Danmarks Udenrigspolitik havde været diletantisk, saa havde den muligvis alligevel kunnet ændres i rette Tid ved gensidig dansk og tysk Forstaaelse, thi i det danske Folk voksede over for Nationalsocialismens faktiske Resultater efterhaanden en ikke ringe Forstaaelse af de Muligheder, der ogsaa for dansk Indenrigspolitik laa i en efter dansk Aand og efter særlige danske Forhold tilpasset og haardt tiltrængt Befrugtning gennem mange af Nationalsocialismens almenlydige og kraftskabende Læresætninger“.

Lidt længere nede tales der om, at man skulde have „tilbudt at være et frit, stærkt og enigt Nordens Front og Bro overfor Tyskland“.

Side 7, Linie 2: „Da giver Forsynet endnu en Gang sit forkælede Danmark en enestaaende, udenrigspolitisk Chance.“

Tyskland slutter Ikke-Angrebspakt med Danmark.

I klar og ærlig Overensstemmelse med Tysklands defensive Hovedinteresse i Danmark og i Overensstemmelse med Danmarks uomgængelige udenrigspolitiske Vilkaar forpligter Tyskland sig til ikke at angribe Danmark, mod at Danmark forpligter sig til under ingen Omstændigheder at slutte sig til Tysklands Fjender.“

Side 7, næstsiste Stykke: „Med suveræn Foragt for Historiens Lærdomme forsømt den politiske Højadel, tvungen af Radikalismen, ganske at skabe Danmark det Værn, som nødvendigvis maatte kræves som Danmarks Supplement til Ikke-Angrebspigten, saaledes at Danmark med Tysklands Løfte i Ryggen selv kunde yde sin Indsats for ikke at blive en viljeløs Kastebold i Stormagternes Spil“.

Saa siges det: „Man kan vel — med Kendskab til Radikalismens Teorier om den højeste Visdom i „at ligge død“, „ingen Udenrigspolitik have“ o. s. v. — ogsaa gaa ind paa Tanken, idet man regner med, at Regeringen virkelig var intetanende og uvidende om“ — nu kommer det, man ikke vidste — „at England groft krænkede Norges Neutralitet, at Norge ved at tolerere dette gjorde Faren overhængende, at Tyskland bebudede jernhaarde og omgaaende Svar paa den engelske Trusel mod Norden, at Danmark er geografisk beliggende mellem Tyskland og Norge“. Dette Udtryk „jernhaarde og omgaaende“ giver én jo en tydelig Erindring om de Taler, vi hørte sydfra i de Aar, hvor vi kun hørte noget dernedefra. Det er, som man vil se, jo en rent nazistisk Frase.

Lidt længere nede kommer: „Da de tyske Tropper rykkede ind i Danmark, erklærede den tyske Overgeneral, General v. Kaupisch, i sit Opraab til det danske Folk og de danske Soldater, at Danmarks Regering i Maanedene havde vidst Besked, men at den havde savnet baade Vilje og Evne til selv at værne Landets Neutralitet.“

Tyskland overtog derfor Beskyttelsen af Danmark.

... For Radikalismen vil den danske Hærs Holdning og eneste Ønske den 9. April til evig Tid være uforstaaelig.

Den har kun en rædselsgysende, stammende Tak tilovers for, at de gale Mennesker ikke fik Lov at slaas.

For en ridderlig Modstander paa Kamppladsen den 9. April — Hvem er det? Det er Nazi-Tyskland — „vil den derimod sikkert være forstaaelig — og kunne vurderes efter dens Betydning for, at et fremtidigt Danmark i et

nyt Europa" — vi kender, hvad det betyder — „ikke atter vil svigte sine uomgængelige Pligter“.

Side 9, Linie 6 f. o.: „Det danske Folk har faaet det Løfte af Tyskland, at Danmark atter vil blive frit“.

Og saa til sidst: „Et frit Danmark vil aldrig kunne eksistere, hvis det fornægter sine uomgængelige Vilkaar og Pligter“. — Disse uomgængelige Vilkaar og Pligter er, som det fremgaar af det øvrige, at man samarbejder med det nazistiske Tyskland.

Det vil forstaas, efter at man har hørt Indholdet af dette Skrift, at jeg finder, dette maa tillægges den allerstørste Vægt ved Bedømmelsen af den foreliggende Sag. Situationen i 1940 kender vi alle. Det saa sortere ud, end det nogensinde havde gjort. Det var det sorteste Aar af dem alle. Det var uhyre vanskeligt for den almindelige Befolkning at bevare Troen og Haabet paa, at det, der hedder Ret og Frihed og Retsindighed, trods alt kunde sejre. Det er klart, at da der saa i September 1940, netop i Mørkets Kulmination, kommer et saadant Skrift, forfattet af en Kreds Officerer, de Mennesker, der skulde være Befolkningens Foregangsmænd i disse vanskelige Aar, et Skrift, der paa den Maade giver Udtryk for, hvad Officersstanden mener, er det i allerhøjeste Grad skadeligt for den almindelige Indstilling herhjemme, idet det jo kun kunde virke paa en i allerhøjeste Grad uheldig Maade.

Thi som jeg har dokumenteret, indeholder dette Skrift en Række Udtalelser, som roser og beundrer det nazistiske Tyskland — det fremgaar jo ganske klart af det hele. I Virkeligheden er det en Propaganda for Samarbejde mellem Danmark og Tyskland, og saa altsaa ogsaa i grove Ord en Forhaanelse af det politiske Styre i Danmark indtil 1940. Ja, det er Udtalelser, som er en væsentlig stærkere Propaganda end Udtalelser af forskellige Mennesker, som har medført, at disse Mennesker nu straffes efter Straffelovstillæggets § 16 med Fængsel i flere Aar. Derfor er de her anførte Udtalelser af en saadan Art, at de i Virkeligheden er strafbar Propaganda. Jeg minder om de Domme, der er faldet over forskellige Mennesker, der har været Speakere i Radioen; de har ikke engang selv forfattet disse Udtalelser, men har blot speaket Udtalelser, som vel havde et vist propagandistisk Indhold, men ikke havde den Karakter, ikke var saa landsskadelige som dem, jeg oplæste, fordi de kom fra Berlin og andre Steder i Tyskland, hvad man kunde høre. Men her kommer et Skrift forfattet af danske Officerer, og da er det klart, at det er 10 Gange værre, end naar saadanne Udtalelser kommer i et Blad, hvor man straks kan se, hvad det drejer sig om; og saa er det ikke Udtalelser, der er fremsat af enkelte forvirrede Personer og rent lejlighedsvis, nej, det er Udtalelser af en Kreds, anbefalet af ledende Personligheder og i en Bog. En Bog er et nøje overvejet Udtryk for Forfatterens Anskuelser; den er set igennem adskillige Gange, der er altsaa ingen Fejltagelser mulige. Endelig er det jo særlig graverende, at den fremkommer paa et Tidspunkt, hvor enhver modgaaende Udtalelse er udelukket — det var jo udelukket, at der kunde skrives mod denne Pjece her i Landet, det var udelukket, at man offentligt kunde udtale sig imod den, eftersom det var paa et Tidspunkt, hvor Ytringsfriheden var knægtet. Det gør det saa meget værre. Og i denne Situation propaganderer en Kreds — jeg kender ikke Størrelsen, men det er en Kreds af Officerer, og Bogen er anbefalet af ledende Personer — for Samarbejde med Tyskland, roser, beundrer Tyskland, skønt deres Kald er at kæmpe for et frit og uafhængigt Danmark.

At Forfatteren af dette Skrift er „en Kreds af Officerer“, og at det kom paa det Tidspunkt, gør, at det er stærkt compromitterende, og compromitterende i en ganske anderledes Grad og paa en ganske anden Maade end de mange andre compromitterende Handlinger, der er begaaet af Danske. Og dér maa vi huske, at selvfølgelig er det compromitterende, og det der er værre, at Danske gik i tysk Tjeneste — naar en Entreprenør gravede for

Tyskerne, solgte til dem etc. —, men der er den afgørende Forskel, at alle disse Mennesker, som nu straffes med Fængselsstraffe, kan anføre en vis Forklaring paa, at de handlede, som de gjorde: de skulde leve, de skulde have deres Folk beskæftiget o. s. v., og de havde ikke ifølge deres Stilling nogen særlig national Forpligtelse. Men Officeren havde jo ingen Undskyldning for, at han indlod sig paa dette, og han havde en særlig Forpligtelse, et særligt Kald. Det er derfor ikke mærkeligt, at denne Pjece roses til Skyerne i „Fædrelandet“. Og jeg mener, at denne Pjeces Indhold i og for sig mere end alt det øvrige Stof, der er fremme i denne Sag, viser, hvordan den moralske Indstilling og Holdning var hos i hvert Fald store Kredse inden for Officerskorpset i 1940 og 1941, de Aar, hvor det gjaldt om at vise den rigtige Indstilling.

Det næste, jeg vil hæfte mig ved, er nogle Begivenheder, der fandt Sted i November 1940. Den 17. November 1940 arrangerede det danske nazistiske Parti en saakaldt Mindeappel i Forum med paafølgende March til Raadhuspladsen; det skulde være til Minde om de Danske, der var faldet under Kampene omkring 9. April. For at se, hvordan de almindelige Dagblade stillede sig dengang, hvorledes den almindelige Opfattelse var, har det sin Interesse at se Aviserne fra dengang. Det er Bilag Z.

„Nationaltidende“ skriver i en Leder den 16. November 1940 netop med Henblik paa denne Mindeappel: „De er for simple, for langt under det Maal, som maatte sættes selv i et Land, hvor det parlamentariske Livs Ordveksling ikke altid var sart“.

I et Brev til „Social-Demokraten“ den 14. November — paa et Tidspunkt da man vidste, at denne Mindeappel var arrangeret — skrev en Fader til en af de Faldne følgende Protest mod, at Frits Clausens Parti misbrugte de Faldne til partiagitatoriske Demonstrationer, som skulde afholdes den 17. November: „Jeg protesterer mod denne Besudling af de Faldnes Minde, og jeg beder om, at vore Sønner nu maa faa Lov at hvile i deres Grav i Fred. De kæmpede og faldt jo ikke for et enkelt Parti eller System, men for Danmark, der har hædret deres Minde saa smukt, som det kunde tænkes“.

„Politiken“ aftrykte disse Ord i en Leder den 17. November og føjede til: „Den smukkeste Maade, paa hvilken Københavnerne kan ære Mindet om de Faldne, er ved at holde sig borte fra dette Forsøg paa Spekulation i de 13 unge Mænds Død for Danmark“.

Det var altsaa den almindelige Befolkningens Syn paa det, der skulde foregaa, og jeg vil endvidere gerne oplyse, at Krigsministeriet forbød danske Officerer den Dag at færdes i Uniform paa Gaden og inddrog Orlov for det menige Mandskab. Dette kan man se i „Besættelsestidens Fakta“, 1. Bind, 2. Del, Side 397. Det er klart, at „Fædrelandet“ rasede over dette.

Men saa er Spørgsmaalet: Hvad gjorde nu Sagsøgeren og andre Officerer i den foreliggende Sag? Det har fundet Udtryk i et Brev, som er trykt i „Land og Folk“ for 28. Maj 1946 — Bilag Q —, det staar paa Forsiden:

„Generalmajor E. Gørtz.

København, den 15. November 1940.

DNSAP's Pressetjeneste,
Aagade 14,
København N.

Jeg takker for den tilsendte Indbydelse til Partiets Minde-Appel Søndag den 17. ds. Kl. 14,30.

Da det hele mit Liv har været min Rettesnor, som jeg agter fortsat at holde ubrydelig fast ved, at jeg som Soldat ikke kan tilhøre nogen politisk Gruppe, men kun Kongen og Landet som Helhed, beklager jeg ikke at kunne følge Indbydelsen, uanset at det Udtryk af Samhørighed med den danske Hær, som Minde-Appellen betyder, selvfølgelig har min fulde Sympati og glæder mig.

De modtagne Billetter vedlægges.

E. Gørtz“.

Dette Brevs Indhold staar jo noget mærkeligt i Forhold til Krigsministeriets Bestemmelse om, at man ikke maatte færdes i Uniform paa Byens Gader, og man maa vel sige, at dette Brevs Indhold udtrykker en stærk Sympati — det staar der jo — og Samhørighed med den Mindeappel, som er arrangeret af DNSAP.

Kort efter at dette blev offentliggjort, var der et Blad, der spurgte Sagsøgeren i denne Sag, hvad han mente om dette, og hvordan det kunde gaa til. Det fremgaar af Bilag T, der er en Afskrift fra „Ekstra-Bladet“ for 28. Maj 1946, og dør siger Sagsøgeren til Bladet, at han foreløbig ikke har andet at sige, end at han „ikke kan huske“, hvor meget han „den Gang i det hele taget vidste om denne Mindeappel eller om DNSAP“. Jeg behøver vist ikke at kommentere dette yderligere.

Saa vil jeg gerne have Lov til at gaa over til Bilag Z igen, fordi det har en vis Interesse at se, hvordan saa den Mindeappel foregik. Der findes et Referat i „Politiken“ for 18. November 1940:

„Frits Clausen-Folkene blev modtaget med Indignation“.

„Det kom til forskellige Mod-Demonstrationer med 5—6 Anholdelser og en halv Snes Ambulancer“.

„900 Politimænd udkommanderet“.

„Frits Clausen-Partiets Demonstration i Gaar fandt ingen Tilslutning blandt Københavns Befolkning, tværtimod. Fra først til sidst var Frits Clausen-Folkene Genstand for Mishagsytringer. Ikke mindst følte man det som en Udfordring, at mange af Demonstranterne var mødt uniformerede, skønt der som bekendt er Uniformsforbud i Danmark. Det er et Forhold, som Anklagemyndigheden senere vil komme tilbage til. Endvidere fandtes der i Demonstrationen adskillige Officerer i Uniform, paa Trods af en Ordre fra Krigsministeriet, men det er en Sag for sig, som naturligvis ogsaa vil finde sin Afgørelse“.

Det giver jo ogsaa et vist Billede af, hvordan Holdningen var paa det paagældende Tidspunkt, 1940.

Hvis vi gaar længere frem i Tiden, kommer vi i Begyndelsen af Juli 1941 til „Frikorps Danmark“. Vi ved alle, at Frikorpset blev dannet, og at Hvervningen foregik under Ledelse af DNSAP, det danske nazistiske Parti. Lederen af dette Frikorps var en dansk Officer, Oberst Kryssing, Stabsofficer var en dansk Kaptajn, Thor Jørgensen, og Hververen, der rejste Landet rundt og søgte at hverve Folk, Kaptajn Brennecke, allesammen Officerer. Endvidere maa jeg maaske nævne, at der findes forskelligt oplysende Materiale, bl. a. „Besættelsestiden i Billeder“ — jeg husker ikke, hvem der har udgivet det. Det er et meget kendt Værk, og jeg maa maaske nævne Teksten til et Par af Billederne deri. Overskriften til Nr. 63 lyder: „Unge danske Officerer, der har ladet sig hverve til fremmed Krigstjeneste i „Frikorps Danmark“. Her ses de med Korpsets Fane“. Og Nr. 64 har følgende Tekst: „Med tysk Militærorkester og danske Officerer i Spidsen marcherer det nyhvervede Mandskab til „Frikorps Danmark“ gennem København ...“ jo ogsaa noget, der taler sit Sprog.

Resultatet af denne Hvervning var jo, for saa vidt angaar Officerskorpset, at i hvert Fald ca. 40 Stykker af danske Officerer meldte sig til denne tyske Krigstjeneste. Hvis man ser paa den ærede Kollegas Oversigt — som jeg har faaet i første Udgave i Mandags og i anden Udgave i Gaar; paa noget tidligere Tidspunkt har jeg ogsaa ikke fra Modp. faaet noget til Oplysning af Sagen —, vil man se, at hvis man tager 1. Gruppe, de egentlige Tjenestemænd, er der 23, 14 + 9, og af 2. Gruppe, Reserveofficerer og Forstærkningsofficerer, er der yderligere 24. Det er altsaa 47. Og det stemmer for saa vidt meget godt med de Oplysninger, som jeg har faaet frem. Jeg tænker paa Bilag Q, hvori der findes en samlet Oversigt over 180, som det kaldes, tyskenlige Officerer. Jeg har gaaet den igennem og har ogsaa fundet ud af, at der deraf er godt

og vel 40, som har meldt sig til tyske Korps, hvadenten det er „Frikorps Danmark“ eller „Nordland“ eller „Germanisches S. S.“, og hvad det hedder altsammen. Det er altsaa det Antal, der har ladet sig hverve til denne tyske Krigstjeneste. Jeg skal komme tilbage til Betydningen af disse Tal, men jeg vil blot i Øjeblikket fastslaa, at Tallet har i alt Fald ligger et Sted mellem 40 og 50 for danske Officerer, der er gaaet i tysk Krigstjeneste — paa anden Maade kan det jo ikke betegnes.

Jeg vil ogsaa gerne nævne de senere Korps, der kom herhjemme, idet de allesammen blev ledet af danske Officerer. Det gælder „Schalburg-Korpset“, der oprettedes i 1943, som bar en dansk Officers Navn og var oprettet af en dansk Officer, Kaptajn K. B. Martinsen — det kan man se i „Besættelsestidens Fakta“, 1. Bind, 2. Del, Side 719. Der var en særlig Afdeling af „Schalburg-Korpset“, som hed „Folkeværnet“; der tales først om en Kaptajnløjtnant Erik Østergaard-Petersen — som blev likvideret — 1. Bind, 2. Del, Side 733 — og Side 729 nævnes Kaptajn Sommer. I 1. Bind, 2. Del, Side 587, omtales en Partigruppe „Det nye Danmark“, som oprettedes af Kaptajn Arildskov — som man vil se paa et forholdsvis sent Tidspunkt. I Besættelsestiden er det stadig Officererne, der spiller en ret stor Rolle ved disse forskellige Foranstaltninger, som jo blev af stedse værre Art. —

Jeg vil dernæst gerne gøre et Par Bemærkninger om de statistiske Oplysninger, vi har i Sagen. Dør vilde den ærede Kollega sige: Ja, men det er ganske ørkesløst, det er ganske umuligt at hitte ud af dette, og det kan slet ikke nytte noget at gaa ind paa disse Ting, for det kan man slet ikke finde ud af, der er en Række andre Faktorer, der spiller en Rolle. Det er selvfølgelig altid vanskeligt at lave Statistik, fordi Tal i sig selv ikke altid kan give det nøjagtige Udtryk for alt, hvad der kommer i Betragtning, men en ikke saa ringe Vejledning kan man dog faa. Jeg har altsaa gjort mig visse Anstrengelser for at skaffe Oplysninger fra andre Embedsmandsgrupper for at se, hvordan det laa dør, og saa har jeg sammenlignet. Det er klart, at man kan ikke umiddelbart sammenligne Tallene, fordi der gælder helt andre Krav til en Officersstand under en Krig end til Lærere, Læger o.s.v. Altsaa, Officersstanden har helt andre Forpligtelser, som stiller dem i allerførste Række i Krig eller krigslignende Situationer, og derfor kan man ikke drage en Sammenligning. Men det vil sige, at den Sammenligning, man kan opstille, falder saa meget mere ud til Officersstandens Skade, hvis det viser sig, at Tallene er af en saadan Art, at Tallene paa de Personer, der svigtede, er større hos Officererne end hos de andre Grupper. Og det er Tilfældet.

Af mit Bilag C — det er en Udtalelse fra Lægeforeningen — ses det, at Lægeforeningen har ca. 4,150 Medlemmer, og „indtil nu er 89 Lægers nationale Forhold under Besættelsestiden taget op til Undersøgelse, men det endelige Udfald af Flertallet af disse Sager kan endnu langt fra opgives, hvorfor nogen til Formaalet brugelig Statistik ikke i Øjeblikket kan opstilles“. Denne Sætning brugte den ærede Kollega til at vise, at man slet ikke kan lave Statistik. Men det er jo slet ikke Meningen. Lægeforeningen siger blot: Vi har 89, som skal undersøges; vi ved ikke, hvor mange der er noget at sige paa, og hvor mange der ikke er noget at sige paa; derfor kan vi i Øjeblikket ikke opgive Tallet. Men lad os saa tage alle de 89 — det er jo imidlertid klart, at der er nogle imellem, som gaar fri —, saa vil det sige, at der inden for Lægestanden har været 2 % af det samlede Antal Læger, hvis Holdning har været af en saadan Art, at man har villet foretage en Undersøgelse. Procentsatsen af dem, der har svigtet, har altsaa været mindre.

Lad os saa prøve med Lærerne — det er mit Bilag L. Det er en Skrivelse fra Københavns Lærerforening, hvori meddeles, at der til Organisationen fra Lærerraadet ved Københavns Kommuneskoler, som omfatter 1242 Medlemmer, er indbettet ialt 9 Tilfælde af unational Opførsel. Knapt $\frac{2}{3}$ % af Medlemmerne har — eventuelt — været kompromitteret — siger man. For Lærerne

paa Landet er Tallene 14,600 — 70, altsaa under $\frac{1}{2}$ Procent — eventuelt — kompromitterede.

Og lad os se paa Tandlægerne — Bilag D. Der er rejst Indsigelse mod 32 Medlemmer. Af disse Sager har de 9 vist sig at være saa løst underbygget, at de paagældende Tandlæger er blevet frifundet. Det vil sige, at der er 23 tilbage. Og der er endnu nogle af Sagerne, der ikke er afgjort — vi tager dem med alligevel. Der er 1576 Tandlæger. Det vil altsaa sige, at $1\frac{1}{2}$ % har udvist en Adfærd, som har gjort, at man har undersøgt deres Forhold nærmere.

Lad os saa se, hvordan disse Procenter ligger i Forhold til de Oplysninger, vi har om Officererne. Dér har jeg været meget vanskeligt stillet, fordi det har været meget vanskeligt at faa Adgang til noget Materiale. Jeg har, som Retten ved det fra Bilag G, allerede i Februar 1946, straks efter at Sagen var rejst, rettet en Række Spørgsmaal til Centralkartoteket, som Krigsministeriet og dermed Sagsøgerne naturligvis har Adgang til, men jeg ikke, og denne min Skrivelse er da ogsaa forblevet ganske ubesvaret. Lidt har jeg dog faaet, nemlig Bilagene M og N, dem har jeg faaet fra Bovrup-Kartoteket ved Magister Sven Henningsen, der skriver:

„I Fortsættelse af vor Telefonsamtale sender jeg Dem hermed min Oversigt over Officerer, som har været Medlemmer af DNSAP. Endvidere er medtaget Officerer, som har været Medlemmer af forskellige tyske Korps, forsaavidt dette er Arkivet bekendt. Jeg vil tilføje, at denne Statistik ikke kan siges at være den sidste, da der endnu kan dukke Officerer op under den fortsatte Undersøgelse. Endelig vil jeg tilføje, at der i Arkivet findes et Brev, som viser, at Officerer før Besættelsen blev optaget paa hemmelige Lister, saaledes at de ikke er optaget i DNSAP's Medlemskartotek. Disse Lister har vi derimod ikke fundet endnu. Dette Brev kan De antagelig ved Henvendelse til Politadvokat Borum faa udleveret til Sagen“. Men det lykkedes ikke, der var ikke noget Brev at faa hos Politadvokat Borum, og Modparten har altsaa ikke forseglet at hjælpe mig med det.

Saa kommer den Liste, som fulgte med Brevet. Det er en Liste over Medlemmer af DNSAP. Dér vil Retten se, at der staar: „Kaptajnlejtner 21, Lejtner 32, Kaptajn 32, Premierlejtner 16. Det er 101. Det er altsaa i Linien. Desuden er der Reserven, saa man kommer op paa et relativt stort Tal, et Tal som er større end det, den ærede Kollega har. Jeg ved ikke, hvordan det kan gaa til, men det er i hvert Fald større end det, der staar paa den ærede Kollegas Liste, som jeg som sagt endelig fik i Gaar.

Saa er der endvidere Bilag Q, hvori Navnene paa disse 180 tyskvenlige Officerer findes. Der findes enkelte Berigtigelser; der er nogle af dem, som ikke skulde have været med, men det er ret faa. Hvis man gaar denne Fortegnelse igennem — nu tager vi de to Grupper: Linieofficererne og Reserveofficererne —, saa viser Listen, at der har været 60 Linieofficerer og deraf 26 i tyske Korps; 59 Officerer tilhørte Reserven, og deraf var 15 i tyske Korps. Det er jo altsaa Tal, som afviger noget fra den ærede Kollegas Statistik, men ikke saa forfærdelig meget. Der er imidlertid, som man ser af Magister Svend Henningsens Skrivelse, Mulighed for, at der ogsaa er en Del udenfor.

Men lad os engang se paa det, vi har faaet fra min ærede Kollega; den Liste, som er blevet fremlagt i Sagen, staar i alt Fald fast. Da jeg fik den i Mandags, beklagede jeg, at den var kommet saa sent, og rettede forskellige Forespørgsler — det fremgaar af mit Brev af 23. September til Kammeradvokaten —, og saa fik jeg i Gaar en ny Liste. Men der er visse Ting, man maa tage Hensyn til. For hvis den høje Ret ser paa Gruppe I i den ærede Kollegas Liste, det, der hedder Tjenestemænd, altsaa Linieofficerer og lige stillede, vil man se, at der staar „tjenstgørende og i Naade afskedigede“, og paa denne Maade kommer man op til, at der er et samlet Antal paa 1138 Linieofficerer. Men der er altsaa taget med alle i Naade afskedigede, og det

turde vel være en lille Smule misvisende, naar man skal bedømme, om aktive Officerer i 1940 har handlet korrekt eller ikke. En Masse pensionerede Officerer, som sidder rundt omkring i Landet, i Alderen 60—90, maa man vel udelade af Bedømmelsesgrundlaget. Jeg har ogsaa af den ærede Kollega faaet at vide — det er ikke oplyst hidtil, men jeg vil gøre det nu —, at inden for Gruppe I er 447 afskedigede. Altsaa, efter Tallet ser det ud, som om der er 1138 Officerer, men dette Tal skal man først formindske med de 131, som staar nedenunder, for det er Intendanten, Læger, Dyrleger og Feltingeniører; dem er der ikke Tale om. Det bliver 1007. Endvidere er der 447 afskedigede. Det vil sige, at man kommer ned paa 560, eller lidt mere muligvis, idet der er Mulighed for, at nogle af Intendanterne ogsaa er afskedigede. Det vil sige, at skal man bedømme Holdningen hos Gruppe I, gaar vi ud fra et Tal, der ligger paa 560, maaske op til 600, og saa finder vi ud af, hvor mange der er, der har svigtet paa den Maade, at de har været i tyske Korps, at de er døde i tysk Krigstjeneste, eller at de har været Medlemmer af DNSAP og derfor har faaet deres Sag indbragt for Tjenestemandsdømstolen. Og dér er endda ikke alle med, fordi Listen kun har taget med foruden løbende Sager de domfældte, men de Officerer, der er blevet frifundet, 13, har man ikke taget med. Nu kender vi allesammen, hvordan det er med disse Frifindelser. Det drejer sig om Folk, som overvejende har været Medlemmer af DNSAP i 1940—41, men saa har de senere, i 1942—43—44, under Modstandskampen udført et udmærket Arbejde — det skal ikke bestrides — og paa det Grundlag er de blevet fri for Følgerne af deres Svigten i 1940—41. Men efter det Synspunkt, jeg lægger til Grund, og som jeg synes maa være afgørende ved Bedømmelsen: Er der svigtet eller ikke? — bør det, der er passeret i 1943—44, ikke kunne føre til, at alt hvad der er sket i 1940—41 viskes ud. Jeg kan ogsaa nævne, at man selv fra Officersside har gjort Indsigelse imod disse Kendelser af Tjenestemandsdømstolen, idet man har sagt, at det er ganske forkert at frifinde de paagældende, naar de har svigtet i det Øjeblik, det gjaldt. Derfor mener jeg i og for sig, man er berettiget til ved Bedømmelsen at nævne disse 13 ogsaa, som har foretaget Handlinger af en saadan Karakter, at de er blevet indbragt for Tjenestemandsdømstolen — Sagerne bliver jo sorteret, inden de gaar til Dømstolen —, men som er blevet frifundet paa Grund af senere Handlinger.

Af løbende Sager er der 16, afskediget i Henhold til Lov af 25. Maj 1945 — de allergroveste — 14; saa er vi paa 30. Afskediget ved Tjenestemandsdømstolen 6; det er 36. Forflyttet 3; det er 39. Død i tysk Krigstjeneste 9; det er 48, hvortil efter min Opfattelse maa lægges disse 13, som har svigtet i 1940—41. Det vil sige, at vi kommer op paa 60, et Tal, der stemmer meget godt med de Tal, jeg har fra de øvrige Oplysningskilder, og som de skal sammenlignes med. Det er en Stand paa højest 600; det vil sige, at den Frafaldsprocent, vi har for Officererne, ligger paa 10, og den høje Ret vil huske, at jeg for de andre Kategorier ikke naaede op over 2 %.

Naar man saa yderligere tager i Betragtning det, jeg har understreget: Den afgørende Vægt, man maa lægge paa den Forskel, der er mellem Officerer og andre, fordi man til Officerer maa kunne stille særlig strenge Krav i en Situation som den, der forelaa, vil man se, at Statistikken bliver højst uheldig for Officererne, og det betyder atter, at den Karakteristik, som Sagsøgerne har givet af en Del af Landets Officersstand — der er kun sagt en Del af Landets Officersstand — i Virkeligheden er i høj Grad underbygget ved denne Statistik, fordi Tallene viser, at Procenten for Officerer er langt større end for andre.

Jeg vil ogsaa nævne Gruppe II, selv om der kun er Tale om Officerer af Reserven og Forstærkningen; det er dog Folk med Tilknytning til Officersstanden. Af dem er der 786. Dér maa man selvfølgelig trække Intendanten, Læger og Dyrleger fra; det er 20; saa kommer man ned paa 766. Saa har den ærede Kollega oplyst, da jeg spurgte, at der af i Naade afskedigede er

267; dem trækker jeg fra; det vil sige, at vi kommer ned paa en 500 Stykker. Hvis vi tæller op, hvor mange af dem, der har svigtet, er der: 34 løbende Sager, 18 er afskedigede som Medlemmer af tyske Korps; det er 52; 7 er afskediget efter Tjenestemandsdømmetens Kendelse; det er 59; 6 er døde i tysk Krigstjeneste; det er 65. 65 Mand, som ganske klart har forset sig og svigtet. Det vil sige, at det ligger paa en Procent, der overstiger 10, altsaa noget lignende som for Linieofficerernes Vedkommende.

Det er de Tal, vi har, og selv om Statistik er noget vanskeligt noget, maa jeg dog bestemt hævde, at det ingenlunde har været orkesløst at se paa disse Tal, for de har vist en ganske klar Forskel, en beklagelig Forskel, mellem Officerernes Holdning og andre Befolkningsdeles Holdning. Og dér vil jeg gerne minde om Magister Svend Henningsens Brev, som jeg synes ogsaa kaster et vist Perspektiv over det, dette Brev — Bilag N —, hvori han taler om, at der findes Officerer, der før Besættelsen blev optaget paa hemmelige Lister, saaledes at de ikke er optaget i DNSAPs Medlemskartotek. Jeg har altsaa ikke faaet Centralkartotekets Tilladelse til at faa det af ham omtalte Brev, men hvis min Modpart havde hjulpet mig, kunde jeg nok have faaet det. I denne Forbindelse vil jeg nævne en Udtalelse fra „Besættelsestidens Fakta“, som kaster et yderligere Perspektiv over det hele. Jeg tør ikke sige, hvor rigtig den er, men da den findes i dette Kildeskrift, 2. Bind, 3. Del, Side 1439, vil jeg nævne den. Der citeres en Artikel fra „Fædrelandet“, og i denne Artikel siges det, at DNSAP rummer 61 % af Danmarks Officerer enten som direkte Medlemmer eller tilknyttet Partiet. Det lyder meget uhyggeligt, men det staar paa Tryk, og det synes jo ogsaa at passe sammen med denne Udtalelse af Magister Svend Henningsen, at der har været nogle flere, end dem, man udtrykkelig har sort paa hvidt for.

Hvis man nu paa det Grundlag, vi har i Øjeblikket — der kommer senere Bevisførelse, hvorunder der kan komme yderligere Oplysninger frem — men hvis vi paa det Grundlag, vi har i Øjeblikket, skal bedømme Sagen, saa ligger den efter min Opfattelse paa den Maade, at der her under Sagen er tilvejebragt en Række Oplysninger, som giver et Billede af den aandelige Indstilling, Officersstanden havde i Besættelsestiden, og dens faktiske Handlinger, og dette Billede er af en saadan Art, at den Udtalelse, som Sagsøgte har fremsat, efter min Mening er fremsat i allerhøjeste Grad med Føje. Og dér lægger jeg altsaa den største Vægt paa Indholdet af Bilag B, „Som vi saaede“, som er et uhyggeligt Billede af, hvad der rørte sig hos en Kreds af danske Officerer —, Bogen er anbefalet af Københavns Kommandant og af en Oberst som et fuldgyldigt Udtryk for de Følelser, der rørte sig hos danske Officerer — et Billede, som kompromitterer Standen.

Nu var den ærede Kollega inde paa: Hvad skal der til for at kompromittere en Stand? Skal der saa og saa mange til eller saa og saa mange? Det er ganske klart, at ingen Mennesker vilde finde paa at tale om, at en Stand er kompromitteret, fordi nogle ganske faa Medlemmer svigter. Men det, her er Tale om, er jo ikke blot det, at nogle ganske faa Medlemmer har svigtet, men det er det, at man udgiver en Bog, som stammer fra en større Kreds af de paagældende, anbefalet af ledende Personligheder, med et Indhold af saa graverende Art, at det, hvis det blev henvist til en af denne Byrets strafferetlige Afdelinger, vilde paadrage de paagældende Strafansvar efter Reglerne i § 16 i Tillægget om Propaganda, saaledes som Praksis er. Og hertil kommer saa det, jeg allerede har gennemgaaet, Novemberbegivenhederne i 1940, Frikorpsen, de andre Korps og saa det rent statistiske Materiale, som viser en betydeligt større Procent af Personer inden for Officerskorpsen end inden for de andre embedsmæssige Erhverv, og som yderligere understreges derved, at Kravet til Officererne selvfølgelig er meget større, og at det er mere kompromitterende, at en Officer svigter, end at en Entreprenør paatager sig et Jordarbejde for tysk Regning.

Jeg mener derfor, at jeg med det Materiale, der er fremlagt, i Virkeligheden har tilvejebragt en Slags Sandhedsbevis, en Retfærdiggørelse, et Grundlag, der viser, at den fremsatte Udtalelse er fremsat ikke blot med Føje, men med stærk Føje, og derfor bør der ske Frifindelse.

Hertil kommer saa Spørgsmaalet om Ytringsfrihedens Grænse. Det interesserer mig knap saa meget, men jeg maa selvfølgelig nævne det. Det er klart, at i en Periode som Tiden efter 5. Maj 1945, hvor vi har overstaaet 5½ Aars Undertrykkelse af Ytringsfriheden, presser alle Problemer sig paa, og der melder sig en offentlig Diskussion, som selvfølgelig maa have Frihed, og selv om der ikke er Tale om noget politisk i Forhold til Officerskorpsen, er der selvfølgelig en Frihed til at drøfte de Problemer, som meldte sig i Besættelsestiden, og til at vurdere, hvad der skete. Det var ogsaa det, der fandt Sted i meget vidt Omfang i Dagspressen. Alt, hvad der skete, blev vurderet, og enhver, der var paa Grænsen af at have forset sig, eller som havde overskredet den, maatte finde sig i en meget stærk Ytringsfrihed, der var ikke noget at gøre, man maatte staa til Ansvar for sine Handlinger. Og denne Ytringsfrihed maa selvfølgelig ogsaa gælde en Udtalelse som den, Sagsøgte har fremsat til dette Blad.

Jeg synes ogsaa, jeg maa nævne, at naar man skal vurdere denne Udtalelse, er det interessant at kaste et Blik ogsaa paa „Som vi saaede“. For dér vil Retten huske, at dens ene Side var jo et groft, jeg vil næsten sige tøjesløst Angreb paa de danske politiske Partier, det der kaldes Systempartierne, og saa er der ikke noget at sige til, at Sagsøgte, som repræsenterer en politisk Ungdomsorganisation, ogsaa tillader sig en vis Frihed. Jeg mener ikke, at han derved har sagt mere, end han havde Føje til, men jeg vil gerne understrege, at han i den Situation maatte have en ret vidtgaaende Ytringsfrihed.

Til sidst skal jeg lige nævne, at efter min Opfattelse er det ikke med Føje, naar Viceadmiral Vedel har sluttet sig til dette Søgmaal. Det fremgaar af Udtalelsen, at der tales om en stor Del af Landets Officersstand, og der er dog ingen Tvivl om, at i almindeligt Sprogbrug betyder en Officer en Officer i Hæren, en Landofficer, medens Betegnelsen, saa snart der er Tale om en Officer i Flaaden, er Søofficer, Marineofficer eller lignende. Allerede derfor er der ingen Grund for Viceadmiral Vedel til at slutte sig til Søgmaalet, og det er vel ogsaa kun ud fra en vis Følelse af Solidaritet, det er sket. For hvis Retten vil se paa Bilag 2, fremgaar det deraf, at i første Omgang er Paatale kun sket af Chefen for Generalkommandoen, General Gørtz, paa Hærens Officerers Vegne — Brev af 31. Januar 1946. Men da saa Sagsøgte ikke fandt nogen Anledning til at tilbagekalde sine Udtalelser, kommer Brev af 5. Februar 1946, og dér er saa ogsaa Viceadmiral Vedel blevet fornærmet, og det siges deri, at nu vil Chefen for Søværnskommandoen, Viceadmiral Vedel, slutte sig til Søgmaalet, hvad der efter min Mening var ganske unødvendigt og kun skyldes en maaske lidt kollegial Følelse.

Men i øvrigt vil jeg gerne gøre opmærksom paa, at Sagsøgte, straks da han erfarede dette, har gjort opmærksom paa, at det slet ikke er Meningen at sige noget nedsættende om Søofficererne, da der gjaldt andre Forhold for dem. Sagsøgte har da ogsaa den 8. Februar 1946 klart udtalt — Bilag A —: „Med Udtrykket Officerer har jeg kun tænkt paa Hærens Officerer. Det er vist almindeligt, at taler man om Officerer, tænkes der umiddelbart paa Hærens, medens man i det Øjeblik, Talen er om Marinens Officerer, direkte fremhæver dette. Betegnende er det da ogsaa, at medens Generalen straks meldte sig, kommer Viceadmiralen først senere, aabenbart efter at være blevet kaldt frem fra anden Side. Det Indtryk kan man faa. Imidlertid, lad nu dette forholde sig, som det vil. Jeg har ikke tænkt mig med ét Ord at ville kritisere Marinen eller dens Officerer, tværtimod betragter jeg Marineofficererne med Respekt og Anerkendelse for deres Holdning før som under Krigen“.

Jeg mener altsaa ikke, Udtalelsen omfatter Viceadmiralen, og der er derfor ikke nogen Grund til Søgmaal fra hans Side.

Til Partsforklaring fremstod Generalløjtnant Ebbe Gørtz.

Kammeradvokaten: Jeg mener, det vilde have sin Betydning, Hr. Generalløjtnant, at faa Deres og Viceadmiral Vedels Forklaring her over for Retten i ganske korte Træk m. H. t. Officersstandens Forhold og Vilkaar under Besættelsestiden. Naar man fra den anden Side har talt om, hvad der maatte være handlet forkert af enkelte af Standens Medlemmer, vil jeg der over for gerne have lidt at vide om, hvad der er ydet af Landets Officersstand under Besættelsen.

Generalløjtnant Gørtz: Jeg vil dele min Fremstilling i to Perioder, nemlig Perioden før den 29. August 1943 og Perioden efter, fordi Vilkaarene for Officerskorpset var vidt forskellige før og efter denne Dato.

Før, det vil altsaa sige i Perioden fra den 9. April 1940 og indtil den 29. August 1943, var Officerskorpset bundet af sin Embedsforpligtelse, idet Landet havde en Regering. Dette Baand paalagde Korpset Tilbageholdenhed m. H. t. dets Ytringslyst og dets Handlelyst i Forhold til Besættelsesmagten, idet Officerskorpset var pligtig til at følge de Forskrifter, som blev givet af Landets Regering. Landets Regering brugte fra den første Dag af Besættelsen i høj Grad Officerskorpset, som, om jeg saa maa kalde det, Murbrækker eller Bølgebryder over for Besættelsesmagten, der jo i udpræget Grad var militært repræsenteret, og derfor valgte Regeringen paa saa mange Steder, som det var naturligt, og maaske endda paa saa mange Steder, som det var muligt, at lade danske Officerer gaa ind og tage Forbindelse, hvor det var nødvendigt at tage Forbindelsen for at faa de Forhold ordnet, som skulde ordnes herhjemme.

Jo mere vi gled væk fra den 9. April, og jo nærmere vi kom frem mod den 29. August, des mindre udpræget blev dette Forhold. Det var meget udpræget de første Maaneder, og det blev mindre og mindre udpræget, efterhaanden som Besættelsesmagtens Repræsentanter i høj Grad ogsaa omfattede de civile Adiminstrationsgrenes Medlemmer. Men fra Begyndelsen blev mange af Hærens Officerer tvunget ind paa en Forbindelsestjeneste til tyske Militærmyndigheder, som var vanskelig, uønsket, men som skulde gennemføres. I øvrigt gik Uddannelsen under de Vilkaar, som var levnet Hæren ...

Kammeradvokaten: Maa jeg lige afbryde Dem et Øjeblik. De talte om, at man var bundet i sin Ytringslyst og sine Ytringsmuligheder over for Tyskerne. Sagsøgte Sagfører, Højesteretssagfører Vang, har — som De vil have hørt — i Proceduren lagt megen Vægt, ja, næsten Hovedvægten paa denne Pjece „Som vi saaede“, der angives at være udsendt „af en Kreds af Officerer af Hær og Flaade ved Kaptajn A. L. Lauesen“. Kender De noget som helst til, hvad det er for en Kreds? Eet er, at der staar nogle Navne i Forordet, men kender De nogen Kreds, som var samlet om Udsendelsen af den Pjece?

Generalløjtnant Gørtz: Jeg kender overhovedet kun de Navne, som staar paa Tryk i Pjecen. Jeg kender ikke noget til Størrelsen af den Kreds.

Kammeradvokaten: Eller om der overhovedet har været en Kreds? Det var jo et Slagord dengang ... Jeg synes, den ærede Kollega var inde paa i Forbindelse med et Forfatterskab af Preben Wenck at tale om en Kreds ...

Generalløjtnant Gørtz: Jeg ved det ikke.

Kammeradvokaten: Jeg ved det heller ikke, men det var vist et Ord, man brugte dengang. De kender altsaa ikke nogen Kreds?

Generalløjtnant Gørtz: Nej, jeg kender ikke nogen Kreds.

Kammeradvokaten: Ja, undskyld, jeg afbrød Dem — men det hører vist hjemme her.

Generalløjtnant Gørtz: Som sagt, vi passede vort Arbejde under de Vil-

kaar, der var levnet os, i de faa Garnisoner og med den ringe Mandskabsstyrke, vi havde, og vi passede fra Officerskorpsets og fra Hærmyndighedernes Side, saa langt det var os muligt, paa at modarbejde den Agitation, som fra dansk nationalsocialistisk Side sattes ind over for Officerskorpset, over for Befalingsmandskorpset, over for Hæren i det hele taget.

Jeg kan her henvise til, at Generalkommandoen — det var i General Priors Tid som kommanderende General — i Juli Maaned 1940 stod over for to nye Foreteelser fra det danske nationalsocialistiske Partis Side. Den ene var Optøjerne i Roskilde, som jeg ikke behøver at karakterisere nærmere, jeg tror, det vil være alle bekendt, den anden var den begyndende Hverveagitation til tysk Krigstjeneste.

I den Anledning sendte Generalkommandoen ud til de overordnede Officerer to Meddelelser. I den første redegør man for Begivenhederne i Roskilde, siger bl. a., at denne Episode, hvor det danske nationalsocialistiske Parti paa en for danske Statsborgere lidet værdig Maade har udnyttet Tilstedeværelsen af tysk Militær til at skabe Uro, er paa Henvendelse fra dansk Side o. s. v., og giver saa nogle faktiske Meddelelser om, hvad man har foretaget sig for at sikre sig imod, at danske og tyske Soldater fremtidig skulde blive indblandet i Stridigheder med hinanden.

I den anden Meddelelse siges der: Under Henvisning til denne Skrivelse (om Begivenhederne i Roskilde) ønsker Generalkommandoen yderligere at meddele til Orientering, at DNSAP forskellige Steder i Landet, baade paa Sjælland, paa Fyn og i Midtjylland, for danske Medlemmer af Partiet har foranstaltet „Session“ under tyske Officerer, hvorved Udtagelse af et Antal Medlemmer til Uddannelse paa Parti-Führerschule i Tyskland har fundet Sted. De saaledes udtagne er derefter over Kolding afgaaet til Tyskland i tyske militære Automobile. Generalkommandoen ønsker samtlige tjenstgørende Befalingsmænd indtil Kornetsgrad inkl. underrettet gennem fortrolig Parole eller lignende, ikke skriftligt, om den manglende Danskhed, DNSAP har givet Udtryk for gennem disse Foranstaltninger, saavel som ved det i Generalkommandoens ovennævnte Skrivelse omhandlede Forhold, — altsaa Begivenhederne i Roskilde.

Denne Meddelelse tager Sigte paa at advare danske Befalingsmænd af alle Grader imod at lade sig fange ind i den danske Nationalsocialismes Garn for at holde danske Befalingsmænd paa dansk Grund.

Saa gaar Begivenhederne frem, indtil vi naar til 1941, til Oprettelsen af Frikorpset. Hensigten om at oprette dette Frikorps var rygtevis naaet til Generalkommandoen — General Prior var stadig Chef for denne — men ikke officielt, og derfor skriver General Prior den 5. Juli 1941 til Ministeriet og siger: Danske Befalingsmænds Plads er i den danske Hær, hvordan end Forholdene maatte udvikle sig. Danske Befalingsmænd skulde derfor ikke kunne komme til at kæmpe i fremmede Lande, med mindre den danske Regering maatte træffe Beslutning om Udsendelse af danske Afdelinger. Generalkommandoen maa i Almindelighed modsætte sig, at der gives Befalingsmænd Tilladelse til at træde uden for Nummer eller faa Afsked og gaa i fremmed Krigstjeneste eller indtræde i danske Frikorps, der oprettes for at forrette Krigstjeneste i det fremmede. Skulde det i enkelte Tilfælde vise sig, at en Befalingsmand paa Grund af særlige Sympatier eller Antipatier ikke mener at kunne afholde sig fra at gaa i fremmed Krigstjeneste, mener Generalkommandoen, at man maa tage Stilling i hvert enkelt Tilfælde, hvorledes der bør forholdes m. H. t. vedkommendes Forhold over for den danske Hær, der har uddannet ham. I Almindelighed vil det være naturligt, at den paagældende søger sin Afsked fra den danske Hær.

Naar jeg fremholder disse Meddelelser, som er udgaaet fra Generalkommandoen dengang, er det, fordi de er Eksempler paa, hvordan Hærens militære Ledelse dengang følte og tænkte og handlede, og de er samtidig et

Udtryk for, hvorledes den store Part af Officerskorpset, lad os nu — for at holde os til det, vi nylig har hørt — sige de 90 pCt., tænkte og følte og handlede.

Det er Billedet, som det laa dengang. Den 5. Juli 1941 skriver General-kommandoen saaledes til Krigsministeriet for at tilkendegive klart sit Standpunkt: at danske Officerer hørte hjemme i den danske Hær og ingen andre Steder. Den 8. Juli kom Svaret til Krigsministeriet, Regeringens Bestemmelse — som var truffet ud fra politiske Hensyn, som ikke havde nogen Berøring med de militære Ønsker, og for hvilken militære Hensyn naturligvis ikke kunde være afgørende — Regeringens Tilladelse til Oprettelse af Frikorpset.

Paa denne Baggrund, som Følge af denne Bestemmelse gled saa i de kommende Aar en Del Officerer ud af de danske Rækker og over i Tyskernes, og her vil jeg gerne gøre et Spring, før jeg gaar over i Perioden ellers efter den 29. August, et Spring helt frem til Kapitulationsdagen, og sige, at den danske Hær fulgte den Linie op, som den lagde ud fra i 1940 og 41, hvor man havde advaret imod udansk Optræden og havde sagt, at danske Befalingsmænds Plads var i den danske Hær og ingen andre Steder. Den fulgte Linien op og foranledigede i Rigsdagen vedtaget, hvad vi kalder Forræderiloven af 25. Maj 1945, hvorefter danske Befalingsmænd, som havde taget tysk Tjeneste, ene af alle Grupper i Danmark kunde afskediges uden videre Undersøgelse og uden Dom. Vi havde i Forvejen, i 1940, sagt fra, og vi sagde i 1945 fra, saa de Folk tæller ikke til Belastning af de 90 pCt. danske Officerer, som den Dag i Dag gør deres Pligt inden for Officerskorpset, arbejder og skal kunne arbejde, hvis Danmark ønsker Disciplinen opretholdt i den danske Hær.

Jeg gaar tilbage til Begivenhedernes videre Udvikling, til den 29. August 1943. Fra den Dag, da Danmark ingen Regering havde mere, var det danske Officerskorps ubundet, ubundet, saa langt som Danskheden tillod. Vi var ubundet, saaledes at vi kunde gaa ind i alt det illegale Arbejde, som vi fandt det rigtigt at gaa ind i. Og Udviklingen førte med sig efterhaanden, at paa Kapitulationsdagen stod af de mellem 550 og 600 tjenstgørende Linieofficerer de godt 100, mellem 100 og 150, i Den danske Brigade i Sverige. Af Resten stod et lille Tal — jeg har ikke det nøjagtige Tal, jeg vil byde paa en Snes Stykker — som man inden for Officerskorpset ikke følte sig fuldt sikker paa, isoleret og holdt udenfor, og Resten, hele Resten, stod grupperet i illegale Grupper eller fordelt paa Modstandsbevægelsens Grupper, til Tjeneste rundt omkring; bl. a. var der i alle Regioner, undtagen Bornholm, Linieofficerer med i den militære Ledelse. Alle Vegne fandt man Linieofficerer, mest de yngre, spredt ind i Modstandsbevægelsens Arbejde, og jeg tror i hvert Fald ikke, at Officererne er Genstand for nogen Mistillid fra de Mænds Side, med hvem de dengang arbejdede sammen.

En mindre Del, og det var navnlig den ældre Del, af Officerskorpset, og i øvrigt ogsaa den ældre Del af Officiantkorpset, var formeret i det, vi kaldte B-Grupper, de var bevæbnet, og de var rede til Alarmering og bestemt til Besættelsesopgaver, hvis der skulde kæmpes herhjemme, naar Befrielsesdagen oprandt. Der skulde ikke kæmpes, derfor blev de ikke indkaldt, og det gav senere Grund til nogen Bitterhed hos de paagældende, idet det gav Anledning til Misforstaaelse fra anden Side, fordi man troede, at de paagældende overhovedet ikke havde været med i Modstandsarbejdet.

Det var Vilkaarene, det var Forholdet. Jeg tror dermed at have givet det Billede, jeg er i Stand til her at give.

Dommeren: Hvor mange vil De mene, saadan skønsnæssigt, af dem, De kalder „Resten“, var grupperet i illegale Grupper?

Generaløjtnant Gørtz: Jeg vil trække 150 fra godt 550 — 400 godt og vel.

Kammeradvokaten: Saa vilde jeg gerne bede Viceadmiralen paa samme Maade udtale sig om, hvad der er ydet af Landets Officersstand under Besættelsen.

Viceamiral Vedel: Jeg har ikke noget at tilføje til Generalens principielle Synspunkter, som jeg egentlig ganske kan slutte mig til.

Jeg kan dog maaske bemærke, at vi i Søværnet — og jeg har i øvrigt Indtryk af, at det gjaldt for begge Værnenes Vedkommende — lagde megen Vægt paa — da vi var kommet os noget efter den 9. April — at holde Uddannelsen vedlige saa godt som overhovedet muligt for derved at holde sammen paa Personalet. Det er en gammel Erfaring, at hvis en Militærudannelse ligger stille længe, maaske i flere Aar, saa er det meget vanskeligt og tager mange, mange Aar at faa den bragt op igen. Derfor var det af Betydning for os at holde Uddannelsen vedlige.

Samtidig havde vi i Søværnet den Opgave at klare Minestrygningen i vore Farvande, for den danske Skibsfart, og disse to Opgaver gik man altsaa i Søværnet stærkt ind for. I Efteraaret 1942, da man var klar over, hvad der kunde komme, begyndte vi i Begyndelsen af Oktober at forberede Sænkningen af Skibene; det blev ikke til noget før den 29. August, men var altsaa forberedt saa lang Tid i Forvejen.

Og hvad angaar Forholdene efter 29. August, er jeg ganske enig med Generalen i hans Bemærkninger. Søofficererne blev sendt dels til Sverige, dels til England, og nogle blev her i Landet. Og de, der blev her i Landet, gik ligesom alle de andre Befalingsmænd inden for Søværnet, jeg vil tro for de 98 pCt.s Vedkommende, ind i Modstandsbevægelsen, paa samme Maade som Hærens Befalingsmænd.

Mere tror jeg ikke, jeg har at tilføje.

HRS. Vang: Jeg vil gerne stille et Par Spørgsmaal til Generalen. Har De før den 9. April haft Forbindelse med ledende Mænd inden for DNSAP?

Generaløjtnant Gørtz: Ja, jeg husker i hvert Fald én Gang.

HRS. Vang: Hvad drejede det sig om?

Generaløjtnant Gørtz: Det var Frits Clausen, der henvendte sig til mig med sit Hærlovsforslag.

HRS. Vang: Hvornaar var det?

Generaløjtnant Gørtz: Jeg vil tro, det har været i Efteraaret 1939.

HRS. Vang: Hvad ønskede han?

Generaløjtnant Gørtz: Han ønskede et Gennemsyn fra min Side af dette Hærlovsforslag, som han havde udarbejdet. Jeg gennemsaar det for ham, idet jeg sagde til ham, at jeg vilde intet have med hans Hærlovsforslag at gøre paa den Maade, at jeg vilde have noget Ansvar for det; jeg vilde se det igennem for at se, om der var nogle rene Naragtigheder deri, og saa vilde jeg underrette ham. Det gjorde jeg saa, og jeg tror, han fik to Ting at vide, som efter min Mening var forkerte.

HRS. Vang: Og det mente De nok var foreneligt med Deres Stilling?

Generaløjtnant Gørtz: Ja, det mente jeg. Jeg var Chef for Generalstabens og han var Folketingsmand, og jeg har som Chef for Generalstabens haft mange Henvendelser fra Folketingsmænd af forskellige Partier.

HRS. Vang: Hvor fandt Samtalen Sted?

Generaløjtnant Gørtz: Han var oppe hos mig paa mit Kontor.

HRS. Vang: I Generalstabens?

Generaløjtnant Gørtz: Javel.

HRS. Vang: Har der været Brevveksling? Har De modtaget Breve?

Generaløjtnant Gørtz: Ja, jeg har altsaa faaet tilsendt det, han vilde sende mig, og sendt ham mit Svar. Jeg kan ikke huske bestemt, hvordan jeg har faaet hans Udkast, men jeg har sendt ham mit Svar med et Brev.

HRS. Vang: Det er ikke f. Eks. gaaet gennem Kaptajnøjtnant Rantzau-Engelhardt?

Generaløjtnant Gørtz: Nej, det er det ikke. Jeg kunde derimod kende Engelhardts Skrift i Udkastet, hvor der var Rettelser med hans Haand.

HRS. Vang: Og det er det eneste Tilfælde, hvor De kan huske det?

Generaløjtnant Gørtz: Jeg tror kun, jeg kan huske det ene. Men kan De bringe min Erindring paa Gled, kan det være, jeg kan huske andre Ting; men jeg tror det ikke.

HRS. Vang: Har der efter den 9. April været Forbindelse?

Generaløjtnant Gørtz: Ja, for saa vidt som der har været en Henvendelse en Gang til fra Frits Clausen til mig.

HRS. Vang: Og hvad gik den ud paa?

Generaløjtnant Gørtz: Han kom op for at spørge mig, om jeg vilde være Minister, hvis han vilde danne Regering, og dertil sagde jeg: Tak, jeg interesserer mig ikke for Politik, men De skal faa mit Svar. Saa vilde han sende Jørgen Sehested op for at hente dette Svar. Dertil sagde jeg: Det maa De gerne gøre. — Og alt dette gjorde jeg, fordi jeg ønskede at faa saa meget at vide af ham, som jeg kunde faa at vide. Og ligeledes med Jørgen Sehested. Det førte altsaa til et Besøg af Jørgen Sehested, og dermed forelaa mit endelige Svar til ham.

HRS. Vang: Kom han ogsaa for at bevæge Dem til at være Minister?

Generaløjtnant Gørtz: Han kom i Fortsættelse af Frits Clausens Henvendelse.

HRS. Vang: I samme Anledning?

Generaløjtnant Gørtz: I samme Anledning og i samme Forbindelse.

HRS. Vang: Hvornaar var det omtrent?

Generaløjtnant Gørtz: Det har jeg ingen Idé om ... Jeg vil antage, det har været ... Jeg har ingen Idé om det.

HRS. Vang: Men det maa være efter 9. April?

Generaløjtnant Gørtz: Ja, ja.

HRS. Vang: Og senere, har der saa været noget yderligere?

Generaløjtnant Gørtz: Ikke mig bekendt.

HRS. Vang: Det har der ikke?

Generaløjtnant Gørtz: Ikke hvad jeg erindrer.

HRS. Vang: De var til Stede ved Frikorpsets Afrejse i 1942?

Generaløjtnant Gørtz: Ja.

HRS. Vang: Hvordan gik det til, at Generalen kom til Stede dér?

Generaløjtnant Gørtz: Efter udtrykkeligt Ønske fra Regeringen, fra Ministeren, over for mig.

HRS. Vang: Men var der noget Ønske fra tysk Side?

Generaløjtnant Gørtz: Ja, det var der.

HRS. Vang: Havde Tyskerne henvendt sig til Regeringen?

Generaløjtnant Gørtz: Det kender jeg overhovedet ikke noget til. Jeg har altid kun faaet mine Anvisninger over Krigsministeriet, og hvordan det er kommet til Krigsministeriet, det ved jeg ikke.

HRS. Vang: De ved altsaa ikke, om der var noget Ønske fra tysk Side. Men det var altsaa Grunden til, at De kom til Stede?

Generaløjtnant Gørtz: Ja.

HRS. Vang: Kan De lige sige mig, Hr. General: Blev Forsvarsministeren orienteret om disse Samtaler, De havde med Frits Clausen?

Generaløjtnant Gørtz: Nej.

HRS. Vang: Og det syntes De ikke, der var nogen Grund til?

Generaløjtnant Gørtz: Nej, jeg fortalte det til min Efterretningstjeneste — det var den, der havde Brug for, hvad vi kunde faa samlet — og ikke til andre.

Til Vidneforklaring fremstod: Oberst Thyge Karl Thygesen.

HRS. Vang: De har vist været Chef for Sandholmlejren indtil den 29. August 1943, er det ikke rigtigt?

Oberst Thygesen: Jo.

HRS. Vang: Det er blevet mig meddelt, at der, da Lejren blev opløst den 29. August 1943, skulde have fundet Drøftelser Sted, hvorunder De selv skulde have udtalt, at De havde været tyskvenlig indtil da.

Oberst Thygesen: Udelukket.

HRS. Vang: Er det udelukket?

Oberst Thygesen: Ganske udelukket. Hvem skulde de Drøftelser have fundet Sted med?

HRS. Vang: Med Officerer.

Oberst Thygesen: Det er udelukket.

HRS. Vang: Det er ikke rigtigt?

Oberst Thygesen: Det er ganske udelukket.

HRS. Vang: Men er det da grebet ud af Luften, det, jeg siger?

Oberst Thygesen: Fuldstændigt.

HRS. Vang: Har der aldrig været Drøftelser af den Art?

Oberst Thygesen: Aldrig.

HRS. Vang: Ja, jeg har selvfølgelig ikke selv hørt paa det.

Oberst Thygesen: Jeg kan forklare Forholdet. Jeg var gammel Kaptajn, jeg var Chef for de danske internerede Styrker, væsentlig Officerselever og Mandskab fra forskellige Regiment. Dette Mandskab kom op til Lejren meget forhuttet, havde haft meget daarligere Kaar, de havde Fnat og Mangelsygdomme og var meget deprimerede. Til min Hjælp havde jeg en ung Kaptajn og nogle Officianter; der var ingen Officerer undtagen vi to, Resten var Officianter. Efterhaanden som Mandskabet kom til Hægterne igen, moralsk og fysisk, tror jeg, der kom en ganske god Tone derude; det var selvfølgelig en Lidelse for Folkene at gaa dér indespærret bag Tyskernes Vagtposter, det er klart, men ellers tror jeg, jeg tør sige, at de befandt sig saa godt, som man kan, naar man er Fange. Nogle Drøftelser, som dem, der blev nævnt før — det er ganske udelukket. Der var nemlig af Officerer kun undertegnede og saa en ung Kaptajn.

HRS. Vang: Hvad hed han?

Oberst Thygesen: Kaptajn Bøving. Saa var der en Overintendant Justesen og en Overlæge, som kom engang imellem, det var de eneste Officerer, der var. Senere hen, efter en Maanedes Forløb, blev der udnævnt nogle Elever fra Officersskolen til Løjtnanter, ganske unge Mennesker, som kom i Officersmessen, men de var der kun en Maanedes Tid, vil jeg tro. Der var en absolut sluttet Front mod Tyskerne.

HRS. Vang: Det er altsaa efter den 29. August?

Oberst Thygesen: Ja.

HRS. Vang: Men før den 29. August?

Oberst Thygesen: Den sidste Maaned før den 29. August var jeg tjenestgørende ved 1ste Regiment.

HRS. Vang: De havde ikke paa det Tidspunkt tyske Sympatier?

Oberst Thygesen: Absolut ikke.

HRS. Vang: Det vil De blankt benægte?

Oberst Thygesen: Ja, givet.

Til Vidneforklaring fremstod: Kaptajn Axel Einar Briand Winther.

HRS. Vang: Deres Søn, var han ikke i Sandholmlejren den 29. August 1943?

Kaptajn Winther: Jo.

HRS. Vang: Har han meddelt Dem noget om Forholdene? Jeg ved ikke, om De kender Oberst Thygesen, som sidder ved Siden af Dem?

Kaptajn Winther: Det har vi aldrig talt om.

HRS. Vang: Er det ikke rigtigt, at Oberst Thygesen var Deres Søns Foresatte?

Kaptajn Winther: Jo, Thygesen var Lejrkommandant derude.

Dommeren: Hvad er der i Vejen med Kaptajns Søn?

HRS. Vang: Han sidder i Jylland, derfor er han vanskeligere at faa fat paa. — Det, det drejer sig om, er, om Obersten i den Tid, han var derude, indtil 29. August 1943, var tysk indstillet. Ved De noget om det?

Kaptajn Winther: Det kender jeg ikke noget til.

HRS. Vang: Og Deres Søn har aldrig talt ...

Kaptajn Winther: Det har han aldrig udtalt sig om — vi har aldrig drøftet Spørgsmaalet.

Til Vidneforklaring fremstod derefter: fhv. Folketingsmand Frits Clausen.

HRS. Vang: Maa jeg have Lov at spørge Dem, Frits Clausen: Har De inden den 9. April 1940 haft nogen Forbindelse med eller haft Samtaler med ledende danske Officerer?

Frits Clausen: Ja, jeg har haft Samtaler med General Gørtz.

HRS. Vang: Hvad drejede det sig om?

Frits Clausen: Det drejede sig om det militære Lovforslag, som vi Nazister forelagde Rigsdagen.

HRS. Vang: Drøftede De det med General Gørtz?

Frits Clausen: Ja.

HRS. Vang: Hvornaar omtrent har det været?

Frits Clausen: I Efteraaret 1940.

HRS. Vang: Var det saa saadan, at De afleverede det til Generalen og ...

Frits Clausen: Nej, vi havde udarbejdet det først selv, og saa har Generalen gennemset det, og rettet det, kan man sige.

HRS. Vang: Fik De det tilbage med Rettelser?

Frits Clausen: Ja, ja.

HRS. Vang: Var det mange Rettelser eller ...

Frits Clausen: Det kan jeg skam ikke huske nu.

HRS. Vang: Men det var altsaa gennemgaaet nøje af Generalen?

Frits Clausen: Ja, ja.

HRS. Vang: Og saa fik De det tilbage med visse Rettelser?

Frits Clausen: Ja, General Gørtz har altsaa rettet det.

HRS. Vang: Hvor mange Samtaler havde De med Generalen?

Frits Clausen: Ja, det kan jeg skam ikke sige nøjagtig, men vi havde da nogle.

HRS. Vang: Nogle Samtaler, javel.

Dommeren: Hvor stort omtrent var Forslaget, hvor mange Paragraffer?

Frits Clausen: Det tør jeg ikke udtale mig om, det kan jeg ikke huske. Men Forslaget blev forelagt Rigsdagen, det var ikke meget omfattende.

Dommeren: Det, der navnlig er Spørgsmaalet, er, i hvor stort Omfang der blev rettet i det. Er det kun paa enkelte Punkter eller paa flere Steder, mange Steder?

Frits Clausen: Det kan jeg ikke udtale mig om.

HRS. Vang: Kan De huske nogle af de Punkter, hvor Generalen rettede eller stillede andre Forslag?

Frits Clausen: Jeg kan blandt andet huske et, hvor der i det oprindelige Forslag var et Forslag om Befæstningsanlæg ved Storebælt; det mente Generalen, vi maatte stryge. Det er saadan det væsentlige.

HRS. Vang: Det er det, De kan huske af det?

Frits Clausen: Ja, jeg kan ikke huske andet.

HRS. Vang: Kan De huske Motiveringen for at stryge det dér ved Storebælt?

Frits Clausen: Ja, han mente ikke, det var klogt af Hensyn til Tyskland, at vi opretholdt disse Befæstninger ved Storebælt.

HRS. Vang: Var det, fordi det saadan vilde være en rød Klud for Tyskland?

Frits Clausen: Ja, Generalen mente, det vilde virke udfordrende.

HRS. Vang: Over for Tyskland?

Frits Clausen: Ja.

HRS. Vang: Det var Begrundelsen for det?

Dommeren: Skal vi lige give Generalen Lejlighed til at udtale sig, hvis der er noget at bemærke til dette her, inden vi gaar over til næste Punkt.

Generallojtnant Gørtz: Mine Udtalelser har omfattet to eller tre Ting, og dette her kan godt være en af dem, det kan jeg ikke huske. Men saa har mine Udtalelser været baseret paa, at det fik vi sikkert ikke Lov til fra Stormagternes Side, fordi det var politisk; det har ikke været baseret paa nogen Frygt for eller noget Hensyn til Tyskland. Jeg mener, jeg har givet mit Svar i et Brev og ikke mundtligt.

Dommeren: Kan De huske noget om det, Frits Clausen?

Frits Clausen: Vi havde mundtlige Samtaler om det. Hvis der er et Brev, maa det Brev findes blandt mine Papirer, saa har Politiet det sikkert.

Dommeren: Men om der var noget Brev, kan De ikke huske?

Frits Clausen: Nej.

Generallojtnant Gørtz: Saa vil jeg ogsaa protestere imod, at det var i Efteraaret 1940, for det var, før Forslaget blev forelagt paa Rigsdagen, og saa vidt jeg erindrer, blev det forelagt i Efteraaret 1939.

Frits Clausen: Nej, det kan jeg sige nøjagtigt ... nu vil jeg ikke hefte mig i Datoerne, men den 17. Januar 1940, tror jeg, vedtog begge Rigsdagens Ting, baade Folketing og Landsting, at Danmark skulde sætte alt ind paa at forsvare sig, og lige efter forelagde jeg saa dette Forslag.

HRS. Vang: Var det i Januar 1940?

Frits Clausen: Ja, det var i Januar 1940.

HRS. Vang: Ja, men saa ligger Deres Samtale med Generalen jo i Efteraaret.

Frits Clausen: Ja, undskyld, det var i Efteraaret; det var forud for, at det blev forelagt.

HRS. Vang: De var oppe i Krigsministeriet, forstaar jeg.

Frits Clausen: Ja, det foregik ovre i Krigsministeriet.

Generallojtnant Gørtz: Det var det nu ikke; det var i Generalstaben.

HRS. Vang: Var der iøvrigt nogen personlig Kontakt mellem Dem og Generalen?

Frits Clausen: Nej, det var der ikke, jeg har ikke haft anden Kontakt med Generalen end det dér.

HRS. Vang: Er der andre Officerer, De har haft Forbindelse med?

Frits Clausen: Ja, det har jeg. Saadan set

HRS. Vang: Hvad var der?

Frits Clausen: Naah, det var noget, jeg kom i Tanker om.

HRS. Vang: Hvad var det?

Frits Clausen: Jeg har bl. a. ogsaa drøftet dette Forslag med Prins Harald.

HRS. Vang: Er der andre aktive Officerer, De har drøftet det med?

Frits Clausen: I 1940 var der saadan en vis Interesse for vort Parti i videre Kredse.

HRS. Vang: Mærkede De den Interesse ogsaa i Officerskredse?

Frits Clausen: Ja, det gjorde jeg.

HRS. Vang: Hvordan gav det sig Udtryk?

Frits Clausen: Ja-e, jeg har bl. a. været inviteret sammen med en Kreds af Officerer. En af de Taler, jeg har holdt, og som jeg har offentliggjort, har jeg holdt i en Kreds af danske Officerer i Januar 1940.

HRS. Vang: Som havde inviteret Dem?

Frits Clausen: Ja.

HRS. Vang: Kan De huske saadan omtrent, hvor stor den Kreds var?

Frits Clausen: Den var ikke særlig stor.

HRS. Vang: Hvad vil det sige — 5 eller 10?

Frits Clausen: Jeg mener, det var en 5—6 Stykker. Det var ude hos Oberst Giersing og foregik i Herreværelset, saa det var ikke nogen stor Kreds.

HRS. Vang: Men dér var De altsaa indbudt?

Frits Clausen: Ja, for at redegøre for, hvad DNSAP vilde. Den Tale har jeg offentliggjort i en af de Bøger, jeg har udgivet, og der staar trykt: Holdt i en Kreds af danske Officerer i Januar 1940 — jeg husker ikke nøjagtigt Datoen.

HRS. Vang: Er der andre Lejligheder, hvor De saaledes har haft Kontakt med Officerskredse?

Frits Clausen: Ja-e, vi havde jo Medlemmer blandt Officererne.

HRS. Vang: De havde Medlemmer, ja. Havde De Indtryk af, at De havde godt Fodfæste inden for Officerskredse?

Frits Clausen: Ja-e, vi havde jo ikke saa forfærdelig stort Fodfæste i det hele taget

HRS. Vang: Men det Fodfæste, De havde blandt Officererne, var forholdsvis godt, De havde god Jordbund dér?

Frits Clausen: Ja, blandt De yngre havde vi, det viser jo Tilslutningen. Jeg husker ikke, hvor mange der var Medlemmer, men der er en hel Del yngre Officerer, som har meldt sig frivilligt.

HRS. Vang: Ja, ja, det ved vi. Der har engang i „Fædrelandet“ staaet, at De havde 61 pCt. af Landets Officerer.

Frits Clausen: Ja, men det tror jeg nu ikke.

HRS. Vang: Det er lidt overdrevet?

Frits Clausen: Ja-e, det er det vistnok!

HRS. Vang: Men jeg forstaar, at De mente at have ret god Føling med Officererne.

Frits Clausen: Ja, der var en Del yngre Officerer, og saa havde vort Militærlovsforslag ogsaa skabt en vis Stemning i Officerskredse for os.

HRS. Vang: Det havde det?

Frits Clausen: Ja, det fik vi absolut Indtryk af.

HRS. Vang: Ved Mindeappellen ude i „Forum“ i November 1940, dér var der ogsaa danske Officerer med, ikke?

Frits Clausen: Det var blevet forbudt dem i sidste Øjeblik.

HRS. Vang: Ja, men de var der vist alligevel.

Frits Clausen: Ja, Billederne viser jo, at der har været nogle.

HRS. Vang: Men det har De altsaa selvfølgelig ikke nærmere Tal paa?

Frits Clausen: Næh, det er ikke saadan ...

HRS. Vang: Ved Frikorpsets Afrejse i Oktober 1942 var De til Stede, ikke?

Frits Clausen: Ja.

HRS. Vang: General Gørtz var jo ogsaa til Stede ikke?

Frits Clausen: Ja.

HRS. Vang: Ved De, om man fra tysk Side havde ønsket dette eller hvordan?

Frits Clausen: Nej, det blev meddelt mig. Det har staaet i „Fædrelandet“, at det skete efter hans eget Ønske.

HRS. Vang: Hvem meddelte Dem det?

Frits Clausen: Det blev meddelt fra tysk Side ... Jeg havde dengang en Kontrovers med Tyskerne ...

HRS. Vang: De mener ikke, det var Tyskerne, der ønskede, at Generalen skulde være til Stede?

Frits Clausen: Det ved jeg slet ikke noget om. Fra tysk Side er der meddelt mig, at Generalen selv havde anmodet om at være til Stede. Men om Tyskerne har haft noget Ønske derom, kender jeg ikke noget til.

HRS. Vang: Men det er altsaa blevet meddelt Dem?

Frits Clausen: Det er blevet meddelt mig, og det stod i „Fædrelandet“ Dagen efter, og saa vidt jeg ved, er det ikke blevet dementeret.

HRS. Vang: Har der været noget Møde efter Hærlovsforslaget?

Frits Clausen: Nej, det har der ikke, ikke andet end at vi har truffet sammen ved Frikorpsets Afrejse; det er vist sidste Gang, jeg har ...

Dommeren: Har De opfordret Generalen til at blive Minister? Lade sig udnævne til Minister?

Frits Clausen: Nej, nej.

HRS. Vang: Men under de Samtaler, De har haft med Generalen, har De dér forstaaet, at han var modtagelig for Deres ...

Frits Clausen: Han var jo militært korrekt, saadan ...

HRS. Vang: Han opfordrede Dem ikke til yderligere Drøftelser?

Frits Clausen: Der fandt nogle Møder Sted, og det var jo med Generalens Indvilgelse og i Fortsættelse af denne Korrektur af Lovforslaget.

HRS. Vang: Har Generalen indbudt til noget Møde, inviteret Dem?

Frits Clausen: Ja, jeg fik jo Besked om, naar det passede.

HRS. Vang: Ja, ja, men det var for at snakke om Deres Forslag.

Frits Clausen: Ja, ja.

HRS. Vang: Og ellers er der ikke noget. Det første Møde skulde have været afholdt hos Generalen privat, men det blev saa ændret til Krigsministeriet, ikke?

Frits Clausen: Jo.

Til Vidneforklaring fremstod endelig: fhv. Redaktør Axel Høyer.

HRS. Vang: Har De under Deres Virksomhed i Besættelsestiden haft nogen Forbindelse med Officerskredse?

Høyer: Ja, det har jeg.

HRS. Vang: Hvornaar?

Høyer: Navnlig i Slutningen af Besættelsestiden

HRS. Vang: Vil det sige i 1944?

Høyer: Navnlig efter Januar 1945.

HRS. Vang: Hvad var det for Kredse, De havde Forbindelse med?

Høyer: Det var saavel antikommunistiske Officerskredse, der ikke var i Modstandsbevægelsen, som enkelte Personer, der havde Tilknytning til Modstandsbevægelsen.

HRS. Vang: Hvor stor var den Kreds, De havde Tilknytning til?

Høyer: Ja, det var Enkeltpersoner. Hvilke Kredse de saa repræsenterede, kan jeg ikke udtale mig om.

HRS. Vang: Men hvor mange var der?

Høyer: En 5—6 Stykker.

HRS. Vang: Hvordan kom De i Forbindelse med de Mennesker?

Høyer: Ja-e, hvordan kommer man i Forbindelse, naar man er i politisk Arbejde ...

HRS. Vang: Blev De opsøgt eller omvendt?

Høyer: Baade -og.

HRS. Vang: Men hvad vilde man Dem fra disse Officerers Side?

Høyer: Man drøftede Politik.

HRS. Vang: Og man tænkte vel paa Fremtiden, hvordan det skulde gaa?

Høyer: Akkurat.

HRS. Vang: Nu siger De altsaa, at det var antikommunistiske og ...

Høyer: Jeg vil hellere betegne det som, at de vel alle var Antikommunister.

HRS. Vang: Og dér har De altsaa været i direkte Føling med en 5—6 Stykker.

Høyer: Ja.

HRS. Vang: Hvilken Rang havde de inden for Militæretaten?

Høyer: Det vil jeg ikke udtale mig om.

HRS. Vang: Men naar jeg ikke spørger om Navne, gør det saa noget?

Høyer: Ja, det er saadan, at det er maaske let at finde frem til Kilden, og det vil jeg ikke i Øjeblikket.

HRS. Vang: Saa kan vi stille Spørgsmaalet: Var det Officerer ...

Høyer: Det var højerestaaende Officerer blandt andet.

HRS. Vang: Og dem havde De altsaa Drøftelser med?

Høyer: Ja, Drøftelser — man drøftede Fremtiden efter et eventuelt tysk Nederlag.

HRS. Vang: De har jo under Deres Virksomhed udtalt Dem stærkt imod Kommunismen, det er vel ingen Hemmelighed, gaar jeg ud fra, og det var altsaa derfor, man søgte Forbindelse med Dem.

Høyer: Ja, det vil jeg nærmest sige.

HRS. Vang: Ja, saadan maa man forstaa det, der er vel en fornuftig Forklaring paa alting, og dér har De saa haft direkte Føling med en 5—6 Mennesker. Men har De noget Kendskab til, hvor mange Mennesker disse Mennesker repræsenterede, og om ...

Høyer: Det kan jeg ikke sige.

HRS. Vang: Det gav De ikke selv Udtryk for, om der stod andre bag ved?

Høyer: Det kan jeg ikke sige. Jeg kan sige saa meget, jeg havde Føling med den Splittelse, der var inden for Modstandsbevægelsen, hvor man jo skiltes i kommunistiske Grupper og antikommunistiske Grupper, og det var denne Splittelse, man diskuterede.

HRS. Vang: Og drøftede man saa Planerne for Fremtiden?

Høyer: Nej, det tør jeg ikke sige, at man gjorde. Hvis jeg skulde sige det, skulde jeg ind paa en Diskussion om Storpolitik, og det synes jeg ikke er nødvendigt.

HRS. Vang: Nej, det kan ikke nytte noget, vi indlader os paa det her. Men De kan maaske lige fortælle lidt klarere, hvad disse Mennesker tænkte sig.

Høyer: Jeg kan sige det ganske kort saaledes, som en Officer sagde til mig: Ja, man lod os jo ikke kæmpe mod Tyskerne den 9. April, men jeg gad se den, der vil hindre os i at kæmpe mod Bolchevismen. — Saa kan man lægge i denne Udtalelse, hvad man vil.

HRS. Vang: Ved De, om disse Mennesker indtog ledende Stillinger inden for Bevægelsen, eller kom de saadan rent privatim til Dem?

Høyer: Det kan jeg ikke udtale mig om.

HRS. Vang: Jeg skal ikke genere Dem. I og for sig har De Pligt til at forklare, men hvis det kan skade Dem ...

Høyer: I disse Tider vil man nødigt nævne nogen.

HRS. Vang: De skal heller ikke nævne Navne. Men ved De, om disse Officerer havde haft Tilknytning til DNSAP?

Høyer: Det var absolut ikke Mennesker, der havde Tilknytning til DNSAP ...

HRS. Vang: Det var det ikke?

Høyer: Nej.

HRS. Vang: Men man kan altsaa kort sige, at de kom til Dem og drøftede disse Idéer, og De mener, det var Udtryk for en vis Splittelse inden for Modstandsbevægelsen?

Høyer: Jeg kendte lidt til Splittelsen inden for Modstandsbevægelsen paa den Maade, at jeg kendte til de Divergenser, der var mellem Kommunist og Antikommunist. Og saa kan man vel sige, at man frygtede den Udvikling, der vilde komme, og saa med en vis Sympati paa, at der blev gjort et antikommunistisk Arbejde.

HRS. Vang: Og det var altsaa det, Deres Forhandlinger gik ud paa?

Høyer: Ja, jeg var jo selv interesseret i at faa at vide, hvad der kunde ske, hvis eller naar Tyskland bukkede under.

HRS. Vang: Men De kan slet ikke forklare noget om den Kreds, der stod bag disse Mennesker?

Høyer: Nej, det kan jeg ikke.

HRS. Vang: For de er vel ikke saadan kommet helt paa egen Haand. Vil De ikke, eller kan De ikke gøre det?

Høyer: Det vil jeg ikke. Forholdene er ikke saadan, at jeg kan begynde at fortælle om de Ting.

HRS. Vang: Det eneste, det drejer sig om for mig, det eneste, jeg gerne vil have at vide, er Kredens Størrelse udtrykt i Tal.

Høyer: Ja, det vil jeg heller ikke ind paa.

HRS. Vang: Jeg kan ikke se, det kan skade Dem.

Dommeren: De har for saa vidt Pligt til at besvare de Spørgsmaal, der bliver stillet Dem. De siger, det drejer sig om en 5—6 Personer. Hvor mange Personer stod bag dem igen?

Høyer: Det kan jeg ikke udtale mig om — de kom som Privatpersoner.

HRS. Vang: Men omtrent? Det maa De da have faaet at vide. Var det 100 eller 200?

Høyer: Jeg beklager, jeg kan ikke udtale mig om det.

HRS. Vang: Jeg vilde blot vide, om disse Mennesker har opgivet Tal, de repræsenterede? Et større Tal?

Høyer: Ja, jeg gør opmærksom paa, der var flere hundrede Militærpersoner inden for Modstandsbevægelsen, men der ud over kan jeg ikke sige hvor mange. Flere hundrede Personer, blev der sagt, var inden for Modstandsbevægelsen og arbejdede dér, og man sagde direkte til mig, at danske Militære var alle Antikommunister.

HRS. Vang: Det vil sige, De maatte forstaa, at de repræsenterede en 2—300 Mennesker, ikke sandt?

Høyer: Ja, formodentlig.

HRS. Vang: Disse Mennesker, De havde Føling med dér, er det nogen, der stadig indtager disse ledende Stillinger, der er Tale om?

Høyer: Det kan jeg ikke vide noget om — jeg har ikke haft Føling med Omverdenen siden Juni Maaned sidste Aar.

HRS. Vang: Er der andre Lejligheder, hvor De har haft Forbindelse med militære Kredse?

Høyer: Nej.

HRS. Vang: Det er den eneste Lejlighed?

Høyer: Ja.

HRS. Vang: Det er foregaaet i Januar 1945?

Høyer: Først i Januar 1945.

HRS. Vang: Og strakte sig over hvor lang Tid?

Høyer: Ja, jeg havde de sidste Samtaler med en højtstaaende Militærperson ca. en Maaned før Kapitulationen.

Kammeradvokaten: Høje Ret! Jeg skal gøre nogle faa afsluttende Bemærkninger til det, der er kommet frem under Afhøringen, og til den ærede Kollegas Procedure.

Hvad først angaar Spørgsmaalet, om Ytringsfrihedens Grænser er overskredet, gjorde den ærede Kollega en enkelt Bemærkning, som maa anholdes, idet han ligesom søgte at trække noget i Land og sagde: en Del af Landets Officersstand. Nej, saadan læser man ikke en relativ Sætning. Der staar en Sætning, som ender med Ordene: „en Del af Landets Officersstand“ — og saa siges der derefter: som i Dag staar som den mest kompromitterede, o. s. v. Det er ganske klart, at det er en Ærekrænkelse, som er rettet mod Landets Officersstand. Det kan ikke nu hales i Land, udlægges paa den Maade, at det er kun en Del af Landets Officersstand, der er taget Sigte paa ved den paaklagede Udtalelse.

Saa tilføjede den ærede Kollega, at Spørgsmaalet om, hvorvidt Ytringsfrihedens Grænser var overskredet, interesserede ham ikke noget videre. Men det interesserer i høj Grad Sagsøgerne. Den ærede Kollega var inde paa, at i hele den Tid, der er gaaet siden Kapitulationen, maatte enhver — som han sagde — staa til Ansvar for sine Handlinger; havde man været ude om et eller andet, maatte man finde sig i at blive noget kraftigt tiltalt, fordi der var en vis Ytringsfrihed. Men her er det netop ikke det, man har villet fra Sagsøgtens Side. Man har ikke villet have, at de og de Officerer skulde staa til Ansvar for deres Handlinger, men man har med en klar og utilladelig Overskridelse af Ytringsfrihedens Grænser ment, at man kunde tillade sig at omtale Landets Officersstand som kompromitteret i national Henseende. En saadan Udtalelse ligger helt uden for Ytringsfrihedens Grænser og har den Karakter, som jeg har paavist i mit indledende Foredrag, og som har nødvendiggjort det for Officersstandens Chefer at reagere gennem det foreliggende Søgsmål.

Til de Forklaringer, som er fremkommet under Afhøringen, har jeg egentlig ikke noget at føje. De Forklaringer, General Gørtz og Viceadmiral Vedel har givet angaaende Officersstandens almindelige Stilling og de Vilkaar, den var underkastet, gør det indlysende, at man, naar man bagefter vil anlægge visse generelle Synspunkter, maa se paa Officersstanden, som den stod, og ikke kan komme frem med noget Procenttal eller andet, der hentes fra Læge- eller Lærerstanden. Det drejer sig om Landets Officersstand, hvordan den har staaet, og hvilke Vilkaar den har haft, og hvad den har ydet, og derom kan jeg henholde mig til de afgivne Redegørelser fra de to Sagsøgere.

Jeg var lidt inde paa før, at man kunde sige: Ja, hvis en stor Del af Officersstanden havde vist sig at ville gaa over til den tyske Retning, eller hvis, under de Forhold, der udviklede sig efter 29. August 1943, en stor Del af Officersstanden havde været passiv og afventende, saa kunde man maaske være kommet med en generel Karakteristik, som ikke saa let kunde tilbagevises. Det er ikke Sagsøgerne, som skal bevise noget i denne Sag, men det, der foreligger oplyst, viser dog ganske klart og uimodsigeligt, at Landets Officersstand, og det gælder baade Officererne i Hæren og i Flaaden, har forholdt sig saadan — de to Elementer, der bestemmer Standens Holdning, er jo de ledendes Direktiver og de enkeltes Forhold derefter —, at Omtalen af Officersstanden i den paaklagede Udtalelse er aldeles ubeføjet, og at det er nødvendigt at tilbagevise den saa kraftigt som muligt.

Den ærede Kollega fremhævede enkelte Kendsgerninger, som han særlig vilde bygge paa. Den første, den, som den ærede Kollega gjorde mest ud af, var den i September 1940 udsendte Pjece. Den blev jo læst op med megen Patos af den ærede Kollega, og det virkede ret ejendommeligt paa mig, da jeg ikke med min bedste Vilje kan se, at det er den Pjece, Sagen drejer sig om, eller at den Pjece skulde være, som den ærede Kollega vilde sige — ja, det var jo hans egentlige Procedure —, det hovedsagelige Faktum, det Faktum, han lagde Hovedvægten paa af de Kendsgerninger, han omtalte til Begrundelse af Sigtelsens Berettigelse — det virker ejendommeligt paa mig, siger jeg, da jeg ikke med min bedste Vilje kan se, at denne Pjece overhovedet

kan berettigge nogen generaliserende Omtale af Landets Officersstand, saaledes som det er sket fra Sagsøgtens Side. Pjecen staar for dens Forfatters og, som jeg sagde før, i anden Række for dens Anbefalers Regning, og den Kreds af Officerer, som figurerer paa Titelbladet, er jo apokryf. Jeg gjorde lige opmærksom paa under Afhøringen, at det var ligesom et Slagord, der var paa Mode dengang, man talte ogsaa om noget, der hedder „Kredsen“ om Preben Wenck, og hvad ved jeg. Men hvad er det for en Kreds? Ja, det er meget rimeligt, at Kaptajn Lauesen har haft nogle ligesindede, som han har talt med. Vi fik baade af Frits Clausen og af Axel Høyer — hvis Vidneforklaringer jeg i øvrigt ikke skal beskæftige mig med — ganske karakteristisk nævnt „Kredse“; Frits Clausen havde, saa vidt jeg husker, været i en „Kreds“ i en Dagligstue med 5—6 Mennesker, og det forekommer mig, at Axel Høyer ogsaa havde været ude for en „Kreds“ paa 5—6 Mennesker, der havde noget at snakke med ham om. Det kan godt være, at der er en saadan Kreds, og det kan ogsaa godt være, at det ikke er nøjagtig de samme Mennesker, men maaske tildels de samme. Men hvor utilladeligt er det ikke at ville benytte en saadan Pjeces Eksistens og denne Passus paa Titelbladet til at sige, som den ærede Kollega sagde: Dér ser vi den moralske Holdning, som Landets Officersstand indtog i den første Tid efter Besættelsen, og det var den væsentlige og afgørende. Den ærede Kollega gik endogsaa saa vidt, at han sagde: „Hvad der er sket efter 1940—41“ — ja, De maa undskylde, at jeg citerer Dem, men De har naturligvis ikke ment det — „spiller ikke nogen som helst Rolle“. Det har De naturligvis ikke ment, men Deres Procedure, ærede Kollega, var i høj Grad baseret paa ud fra den Pjece at postulere, at den danske Officersstand i den første Tid efter Besættelsen viste en moralsk Holdning, som var saa forkastelig, at man paa det Grundlag kunde bygge en Berettigelse af de fremsatte Udtalelser.

Ja, der var jo ikke meget andet end Pjecen. Den ærede Kollega talte lige om Mindeappellen; den tror jeg ikke, jeg behøver at nævne. Det var forbudt Officererne at færdes ude, fordi man kunde vente Uroligheder, og der skal foreligge nogle Fotografier, som jeg ikke har præsenteret — det kan godt være, jeg har set dem —, efter hvilke der har figureret nogle Officerer ved denne Mindeappel. Det har jo akkurat lige saa megen eller lige saa ringe Vægt som Henvisningen til paagældende Pjece.

Saa fremhævede den ærede Kollega i Forbindelse med denne Begivenhed et Brev fra General Gørtz. Det taler jo for sig selv. Generalen afviser, sender Billetterne tilbage og bruger Udtryk som — en eller anden Frase skal der jo til —, at det skulde have hans Sympati, at man vil vise Samhørighed. Jeg skal ikke vende eller dreje de Udtryk mere, de kan jo læses, men at de Ord i det paagældende Brev i fjerneste Maade skulde kunne anvendes til Støtte for et Anbringende om, at Generalen skulde være kompromitteret, eller at den danske Officersstand, som her under Sagen bl. a. repræsenteres af General Gørtz, skulde lide noget paa sin Ære, er jo ganske ud i det blaa.

Ja, saa standser man jo dér, hvor man begyndte, ved en Omtale af et vist Antal Officerer, som meldte sig til forskellige Korps paa forskellige Tider i Besættelsesaarene og til tysk Krigstjeneste, og som ikke kan belaste den danske Officersstands Ære, saa vidt jeg kan se, hverken ved deres Tal, og navnlig heller ikke af den Grund, at man jo faktisk har betragtet dem som tabt for Officersstanden og, saa snart Mulighed overhovedet gaves, ved Lov af 25. Maj har skilt sig af med dem. Om Tallet paa de øvrige Grupper, der findes paa de fremlagte Lister, skal jeg ikke sige noget yderligere. Jeg skal blot gøre en lille Bemærkning til Berigtigelse af det, som den ærede Kollega var inde paa.

Hvem bestaar Officersstanden af? Hører de afskedigede med til Standen? Det gør de jo ganske givet. Saa siger den ærede Kollega: De Tal, der findes

inden for de forskellige Grupper, har ikke Relation til de afskedigede. Det er ikke rigtigt, jeg har allerede nævnt de ...

HRS. Vang: Det var et mindre Tal. Saa burde vi have haft det separat.

Kammeradvokaten: Der er et vist Antal, jeg tror ialt 6 eller 7 af disse, der findes i de forskellige Rubra, som har været afskediget paa det Tidspunkt, det drejer sig om — det skal jeg blot nævne for Nøjagtighedens Skyld. Men det er ikke det, der er afgørende for Sagens Bedømmelse i denne Forbindelse. Naar vi ser bort fra de udskilte, de degraderede, er disse Tal: de 6 efter Tjenestemandsdømmestolens Kendelse afskedigede Linieofficerer og de 3 forflyttede og endelig Antallet af løbende Sager, som ogsaa omfatter de ligestillede, og som jo ikke er ensbetydende med et tilsv. Antal af Officerer, som maa regnes til samme Kategorier som dem, der nu er afskediget eller forflyttet, idet der næppe kan være Tvivl om, at en Del af disse Sager, efter hvad Erfaringen viser, og efter hvad man maa formode efter en Gennemgang af dem — som jeg i øvrigt ikke her skal foretage —, vil resultere i, at dette Tal ikke vil være det endelige talmæssige Udtryk for de Officerer, som med Rette skal føres op paa Listen her, at altsaa de 6 + 3 naturligvis maa forøges med et vist Antal, men at Størrelsesordenen af Tallene — som jeg ogsaa udtrykte mig for — er en Snes Stykker af den ene Kategori og en Snes Stykker af den anden Kategori inden for det, som i snævrere Forstand er Officersstanden, nemlig Linieofficerer og afskedigede, og deres Vægt henstiller jeg saa ganske til Retten at afgøre.

For Flaadens Officerers Vedkommende vil jeg sige til Slut, at de absolute Tal dér naturligvis er mindre: 2 af den ene Kategori, dem har man skilt sig af med, og 6 af den anden Kategori, men dér maa man tage samme Forbehold, nemlig at der endnu er 2 løbende Sager, saa det kan godt være, at de 6 bliver til 5. Det er de Tal, man har at operere med, i det Omfang disse Tal fra dette Omraade vil faa Betydning for Rettens Bedømmelse af Sagen.

HRS. Vang: I den Bevisførelse, vi har hørt nu, har vi jo faaet forskellige Oplysninger, som maa tillægges Vægt. Vi har for det første faaet oplyst, at General Gørtz i Efteraaret 1939, efter at Krigen var brudt ud, har forhandlet med Frits Clausen og har bistaat ham ved at gennemse et Hærlovsforslag — Frits Clausen, der jo tilhørte DNSAP, et Parti, der allerede paa det Tidspunkt var af en saadan Art, at de fleste vilde holde sig langt borte fra det — bistaat ham med at udarbejde et saadant Hærlovsforslag, som blev fremsat paa Rigsdagen vistnok i Januar 1940. Det er, forekommer det mig, mærkværdigt, at det kan lade sig gøre, og jeg synes, det er Udtryk for en ikke korrekt Holdning.

Vi har videre faaet at vide af Generalen, at han har faaet Tilbud om en Ministerpost; hvor meget der ligger i det, er noget andet, men noget synes der jo dog at ligge i det. Frits Clausen bekræftede lige dette og forklarede endvidere, at han havde talt for en Kreds af Officerer ...

Dommeren: Frits Clausen benægtede det med Ministerposten.

HRS. Vang: Ja, men Generalen forklarede det.

Dommeren: De sagde, Frits Clausen bekræftede det.

HRS. Vang: Spurgte jeg Frits Clausen?

Dommeren: Jeg spurgte.

HRS. Vang: Men Generalen har selv bekræftet det, saa det er der for saa vidt ingen Tvivl om.

Endvidere har Frits Clausen altsaa haft dette Møde med Officererne, en Gruppe paa 5—10 Stykker var det, saa vidt man kunde forstaa.

Endelig fik vi — og det er noget, jeg lægger stor Vægt paa — den Forklaring af Axel Høyer om hans Forbindelse med 5—6 Officerer, hvoraf nogle var højerestaaende. Saa sent som i Januar 1945, paa et Tidspunkt, hvor Kampen med Tyskland ikke var endt, samarbejdede disse Officerer med en Mand som Axel Høyer, paa et Grundlag, der for Danmark kunde være højst farligt,

idet man dér, allerede inden Tyskland var slaaet, søgte at lave Konspirationer i Forhold til en af de Magter, som var sammen om at nedkæmpe Tyskland, den altovervældende Opgave, som laa for.

Naar man ser det i Sammenhæng med, hvad der i øvrigt er oplyst, forekommer det mig, at det, der er foregaaet her, er opsigtsvækkende, og at det ogsaa er kompromitterende. For Forholdet er jo det, at det, det gælder om for hele Befolkningen, og det, der selvfølgelig navnlig er Officersstandens Opgave, er i enhver given Situation at tjene Landet bedst muligt og at tjene Landets Interesser, og det er givet, at enhver Tilknytning til Tyskland og DNSAP under Krigen gik imod Landets Interesser.

Endvidere er det givet, at en Bevægelse som den, der her har været Tale om, i høj Grad har været imod Landets Interesser. Dette at nogle Officerer virkelig tillader sig at prøve at danne den Slags Bevægelser imod en af de Nationer, som Danmark kunde takke for sin Befrielse, er i høj Grad uheldigt, og derfor lægger jeg Vægt paa det.

Som jeg sagde før: Det afgørende er i Relation til Tyskerne navnlig, hvad der foregik i 1940—41. Naturligvis har det senere ogsaa sin Betydning, men jeg vil understrege, at det nytter ikke, at Officererne kommer i 1943 og 1944 og deltager i Frihedskampen og derved mener at kunne købe sig Absolution for ukorrekt Holdning, forkert Holdning i 1940—41. Det hjælper ikke. Det afgørende er netop, hvad der er foregaaet i 1940—41, for da er det vanskeligt, og da er det, man skal vise den rigtige Holdning. Dette, at de var med i Frihedskampen, er udmærket, men det var en Forpligtelse, naturligvis. Naar vi har et Officerskorps, er det netop en Indsats, det maa gøre, saa det er ikke noget at rose sig af i og for sig, at de har deltaget i Frihedskampen, det er højst naturligt. Det er en Forpligtelse, de har, og det er selvfølgelig ikke noget, der kan give Aflad for det, der er foretaget i 1940—41.

Det er det, der er min Tanke, og jeg kan ikke blive træt af at fremhæve det, som jeg mener er saa afgørende, nemlig at man i 1940—41 optræder, som man har gjort. Og det kan ikke nytte, at det nu siges: Ja, der staar, at det er en Kreds af Officerer, der har udgivet „Som vi saaede“, men det er maaske noget Snak, denne Kreds er apokryf. Skriftet er udgivet af en Kreds af Officerer, af en navngiven Kaptajn, anbefalet af Københavns Kommandant, Generalmajor Leschly, til videre Udbredelse, og Skriftets Ord er af to højere Officerer, Oberst Giersing og Kommandør Augsburg, betegnet som „et fuldgældigt Udtryk for de Følelser, der for Tiden rører sig blandt Hærens og Flaadens Befalingsmænd og blandt Danmarks værnepligtige Ungdom“. Saa er det uberettiget at sige, at det er utilladeligt af mig at bruge dette Skrift som Udtryk for Opfattelsen hos en større Kreds af Officerer. Det er i høj Grad tilladeligt, for jeg har sort paa hvidt for det. Naar saadanne 4 højere Militærpersoner sætter deres Navne paa et saadant Skrift, som angives udgivet af en Kreds af Officerer, er det Udtryk for, hvad en Kreds Officerer ønsker, og hvad der rører sig i dem, og saa er det fuldt berettiget at sige, at det er Udtryk for, hvordan i hvert Fald en væsentlig Del af Officersstanden har set paa disse Spørgsmaal.

Naar man saa ser paa Indholdet af dette Skrift, er det i Sandhed kompromitterende i allerhøjeste Grad. Dets Indhold er jo af en saa forfærdende Karakter, at man maa forbavses over, at virkelig højerestaaende Officerer — som man maa forudsætte er i Besiddelse af baade en højere Intelligens og de Følelser, man maa kræve af danske Mænd — kan sætte deres Navne paa det og lade det gaa ud som Udtryk for, hvad der for Tiden rører sig blandt Hærens og Flaadens Befalingsmænd. Det er ganske utroligt, for Indholdet er, som jeg har nævnt, grov Propaganda og ganske utilbørlige Udtalelser. Det erkender jo den ærede Kollega, og saa kan man ikke komme uden om det ved at sige: Det er ikke nogen Kreds, det er bare Kaptajn Lauesen. For det er tiltraadt af 4 højerestaaende Officerer, og saa er det berettiget at sige, at

det er Udtryk for, hvad Officersstanden dengang mente. Det er stærkt kompromitterende, at Officersstanden i 1940, hvor det saa sortest og vanskeligst ud for den store Befolkning, lægger Navn til den Slags Ting og spreder det i talrige Eksemplarer — vi har hørt, at det har været trykt i 15,000 Eksemplarer —, og det har virket højst skadeligt for den almindelige moralske og aandelige Indstilling her i Landet. Det kan der ikke være nogen som helst Tvivl om; det er derfor et væsentligt Punkt efter min Mening.

DNSAPs Mindeappel er ogsaa af Betydning. Den ærede Kollegas Bortforklaring af Brevet skal jeg ganske lade ligge. Det forekommer mig ogsaa, at det viser, hvordan Generalstabens Chef dengang saa paa dette. Det viser en Tilknytning til, en Samhørighed med DNSAP, som i øvrigt stemmer med, hvad vi har hørt i Sagen.

Frikorpset og andre Korps har jeg omtalt.

Hvad Statistikken angaar, vil jeg fremhæve, at det kan ikke indskrænkes til, at man siger: Vi tager kun dem med, der ligefrem har været Officerer i tyske Korps — og saa kommer man til en Snes Mennesker. Der har været 23, 14 + 9. Hvis vi nu nøjes med det — og vi har hørt, at General Gørtz selv opererer med Tallet 550 for den aktive Officersstand —, vil det sige, at det er ca. 4 pCt., som har meldt sig til disse Korps, altsaa meget mere end der findes af blotte Udrensningssager inden for de andre Organisationer, jeg har nævnt. Jeg synes, det er Tal, der i sig selv er ret uhyggelige, men vi maa selvfølgelig tage ogsaa dem med, der har været Medlemmer af DNSAP, de i Henhold til Lov af 25. Maj 1945 straffede, forflyttede, de efter Tjenestemandsdømmestolens Kendelse afskedigede og løbende Sager, hvorved jeg gerne paany vil understrege, at der kommer ingen løbende Sag, hvis ikke der er Grundlag for det, saaledes at man maa gaa ud fra, at der er Grundlag for dem. Saa kommer man til 10 pCt. i hvert Fald, og jeg ser ikke rettere, end at man ikke kan sige: Ja, men der var 90 pCt., som var gode nok. De 10 pCt., er kun det, vi har sort paa hvidt for. Der er Holdepunkt for, at det er større Kredse, men 10 pCt. er i sig selv et uhyggeligt højt Tal, som meget vel kan sammenlignes med de andre Tal, vi har fremme i Sagen, saa meget mere som man til Officersstanden maa og bør stille ganske andre Krav end til andre: Arbejdere, Entreprenører, Fiskere etc. Saa ogsaa dette underbygger i høj Grad Berettigelsen af den Udtalelse, der er fremsat.

Endelig mener jeg ogsaa, at der bør lægges Vægt paa den Forklaring, vi har hørt af Axel Høyer, som stiller det hele i et ejendommeligt Relief og ogsaa viser det farlige, man har indladt sig paa selv fra højerestaaende Officers Side. Det, det drejer sig om, naar der er Spørgsmaal, om Officersstanden er kompromitteret eller om den ikke er kompromitteret, er netop, om der er foretaget en nationalt uheldig Handling, en Handling, der kunde være farlig for det danske Samfund, og da er det givet og behøver ikke nærmere Forklaring, at saadanne Konspirationer i Januar-Februar etc. 1945, paa et Tidspunkt, hvor man endnu ikke var færdig med Kampen mod Tyskland, jo kunde være i allerhøjeste Grad farlig for den danske Stat, farlig for det danske Samfund, og det indlader Officerer sig paa, Officerer, som har den Pligt først og fremmest at tjene den danske Stat og det danske Samfund. Ogsaa de Oplysninger, vi fik af den Mand, der hedder Axel Høyer, og som man jo skulde synes, at højerestaaende Officerer ikke vilde indlade sig i Forhandling og Forbindelse med, ogsaa denne Forklaring underbygger de øvrige Oplysninger, underbygger Udtalelsen. Der har været Føje til at fremsætte denne Udtalelse, den er retfærdiggjort ved det oplyste, og der er fremskaffet saa meget Sandhedsbevis for den, som der efter Udtalelsens Karakter nu engang kan fremskaffes. Derfor bør Frifindelse ske.

Selvfølgelig spiller Spørgsmaalet om Ytringsfrihedens Grænse ogsaa en vis Rolle, idet der jo under saadanne Forhold som det nævnte maa gælde en forholdsvis vid Ytringsfrihed, paa et Tidspunkt hvor alle Problemer blev sat

under Debat. Der bør derfor ogsaa tages Hensyn til, at Ytringsfriheden paa et saadant Omraade maa være mere vidtgaaende end paa mange andre Omraader, saa ogsaa denne Grund bør føre til det samme Resultat: Frifindelse.

Flaadens Officerer forekommer det mig ikke har nogen som helst Grund til at rejse denne Sag. Udtalelsen omfatter ikke dem, og der er straks givet Meddelelse om, at det var paa ingen Maade tilsigtet, saa det har været ganske overflødigt.

Kammeradvokaten: Jeg savner fuldstændig en Forklaring paa den ærede Kollegas meget kraftige Henvisning til Pjecen som Udtryk for — hvad jeg er i Bund og Grund uenig med ham i —, hvad der var en vis almindelig Indstilling inden for Hærens og Flaadens Officerskorps, og saa hans Erklæring om, at han intet som helst har med Flaadens Officerskorps at gøre i denne Sag. Jeg kan ikke faa det til at rime, jeg forstaar ikke Deres Procedure paa dette Punkt.

HRS. Vang: Forfatteren af den var jo en Mand fra Hæren; nu er der nogle fra Flaaden, der tillige har tiltraadt den.

Kammeradvokaten: Efter Deres Procedure var Pjecen Udtryk for den Stemning, der efter Deres Mening skulde raade, dels i Hæren, dels i Flaaden. Det er det, De har procederet paa, endnu skarpere i Deres Duplik end i Deres første Foredrag.

HRS. Vang: Sagsøgte har udtrykkelig erklæret, at han sigtede ikke til Flaaden; det er sagt allerede to Dage efter, at Viceadmiral Vedel sluttede sig til Søgsmålet.

Retsmødet hævet Kl. 16,25.

Dommen.

Udskrift af Dombogen for Københavns Byrets 16. Afdeling.

Aar 1946, den 2. Oktober blev i Sagen Nr. A 3586/1946 Chefen for Generalkommandoen, Generaløjtnant Gørtz paa Hærens Officerers Vegne og Chefen for Søværnskommandoen, Viceadmiral Vedel paa Flaadens Officerers Vegne mod Afdelingsleder Erik Jørgensen, Nedertoften 31, St., afsagt saalydende

Dom:

Under denne Sag paastaar Sagsøgerne Chefen for Generalkommandoen, Generaløjtnant Gørtz paa Hærens Officerers Vegne og Chefen for Søværnskommandoen, Viceadmiral Vedel paa Flaadens Officerers Vegne Sagsøgte, Afdelingsleder Erik Jørgensen idømt Straf efter Straffelovens § 267, og den af ham fremsatte for Officersstanden ærekrænkende Udtalelse mortificeret.

I Bladet „Hjemmeværnet“ Nr. 1 for Januar Maaned 1946 fandtes under Overskriften: „Ungdomsorganisationerne og Hjemmeværnet“ samlet en Række Interviews bl. a. med Sagsøgte som Formand for Radikal Ungdom, der efter at have gjort Rede for sit Syn paa Hjemmeværnsforeningerne til sidst besvarer Spørgsmaalet: „Saa har De vel heller ikke mere at indvende mod Hjemmeværnene?“ saaledes:

„Jo. Hjemmeværnene har ogsaa en indenrigspolitisk side. Vi føler os ikke ganske trygge ved at se vaaben i hænde paa Carsten Rafts eller general Johansens disciple. Den saakaldte „nationale“ danske ungdoms holdning i 30'erne er ikke glemt. Nazisterne behøvede ikke at betale for at faa Horst-Wessel-melodien og stormtroppemetoderne exporteret til Danmark. K. U. repræsenterede jo den vaagne ungdom. Og med den marcherede en stor del af landets officersstand, som vel i dag — næst efter Entreprenørerne — er den mest kompromitterede befolkningsklasse i Danmark.“

Det er Sagsøgtens sidste Punktum indeholdte Udtalelse, der paastaas mortificeret, og for hvilken han paastaas idømt Straf.

Foranlediget af en Skrivelse fra Højesteretssagfører Arne Kemp paa Generaløjtnant Gørtz's Vegne vedstod Sagsøgte i en Skrivelse af 2. Februar 1946 den gængsige Udtalelse med Tilføjende, at han, da der absolut ikke efter hans Skøn senere er fremkommet Oplysninger, som berettiger en mere afsvækket Formulering, ikke saa sig i Stand til at imødekomme Ønsket om en uforbeholden Undskyldning, og efter at det var meddelt Sagsøgte, at Viceadmiral Vedel paa Flaadens Officerers Vegne sluttede sig til Søgsmålet, blev Stævning udtaget den 6. Februar 1946.

Sagsøgte har paastaat Frifindelse.

For saa vidt angaar den af Viceadmiral Vedel paa Flaadeofficerernes Vegne nedlagte Paastand hævder Sagsøgte, at hans Udtalelse ikke har taget

Sigte paa disse, hvilket han ogsaa har givet Udtryk for i en den 8. Februar 1946 i „Politiken“ optaget Udtalelse, i hvilken han udtrykker sin Respekt for og Anerkendelse af Marineofficerernes Holdning baade før og under Krigen.

For saa vidt dernæst angaar den af Generaløjtnant Gørtz paa Hærens Officerers Vegne nedlagte Paastand hævder Sagsøgte principalt at have ført Bevis for den fremsatte Sigtelses Sandhed, subsidiært at hans Udtalelse falder inden for de for Ytringsfriheden rimelige Grænser.

Sagsøgte henviser til Støtte for sin principale Paastand i første Række til, at det tildels gennem en af Krigsministeriet udarbejdet Oversigt er oplyst, at der af 691 Tjenestemænd indenfor Hæren (Linieofficerer og dermed ligestillede) har været i alt 61, der er døde i tysk Krigstjeneste, afskediget i Henhold til Lov af 25. Maj 1945, eller mod hvem Tjenestemandssag er rejst eller afsluttet, deraf dog de 13 frifundne paa Grund af deres senere Indsats i Modstandskampen, og at det tilsvarende Tal for Ikke-Tjenestemænd (Officerer af Reserven og Forstærkningen) er 68 af 519, hvilket forholdsmæssigt er betydeligt over, hvad der er Tilfældet indenfor forskellige andre Befolkningsklasser (Lærere, Tandlæger og Læger), for hvis Vedkommende Sagsøgte har indhentet tilsvarende Oplysninger.

Sagsøgte har dernæst henvist til en i September Maaned 1940 udsendt Pjece: Som vi saaede —, der angiver sig som udsendt af en Kreds af Officerer af Hær og Flaade ved Kaptajn A. L. Lauesen og anbefalet af Generalmajor Leschly, daværende Kommandant i København, Kommandørkaptajn Jens L. Nørgaard, Oberst Alf Giersing og Kommandør Augsburg, og som i stærk agitatorisk Form vender sig mod den indtil 9. April 1940 førte Politik og udtaler sig for, hvad der deri bl. a. betegnes som en Tilpasning til Danmarks uomgængelige forpligtende udenrigspolitiske Vilkaar og som en efter særlige danske Forhold haardt tiltrængt Befrugtning gennem mange af Nationalsocialismens almenlydige og kraftskabende Læresætninger.

Endelig har Sagsøgte paaberaabt sig de af forskellige militære Enkelpersoner udviste Forhold under Besættelsen, f. Eks. i Forbindelse med den af DNSAP den 17. November 1940 afholdte Mindeappell over de den 9. April 1940 faldne, med Oprettelsen og Ledelsen af Frikorps Danmark, med Schalburgkorpset og med Sommerkorpset. Hvad særlig Sagsøgeren, Generaløjtnant Gørtz angaar, har Sagsøgte henvist til dennes i et Brev, hvori han takkede for, men afslog en Indbydelse til Deltagelse i nævnte Appel, indeholdte Udtalelse om, at det ved Appellen tilkendegivne Udtryk af Samhørighed med den danske Hær havde hans fulde Sympati og glædede ham, og til, at Sagsøgeren har erkendt, at han i Efteraaret 1939 efter Anmodning har gennemgaaet og fremsat enkelte Ændringsforslag til det af Frits Clausen, der da var Folketingsmand, fremsatte Hærløvsforslag og senere fra samme har faaet en Opfordring til at indtræde som Minister i et eventuelt national-socialistisk Ministerium, hvilket han imidlertid afslog.

Om disse Forhold er der foruden af Sagsøgeren afgivet Forklaring af Frits Clausen og den under Besættelsen som Radiokommentator virkende Aksel John Høyer.

Hvad først den af Sagsøgte med Hensyn til Viceadmiral Vedels Paatale nedlagte Frifindelsespaastand angaar, bemærkes, at den citerede Udtalelse efter sin Sammenhæng og Form, og, naar henses til Sagsøgtens Dagen efter Stævningens Forkyndelse desangaaende offentlig fremsatte Erklæring, ikke findes at have taget Sigte paa Flaadens Officerer, og Sagsøgte vil derfor for saa vidt være at frifinde.

Hvad dernæst angaar den i Sagsøgtens Udtalelse indeholdte Sigtelse mod Hærens Officerer, findes der ved det af Sagsøgte paaberaabte statistiske Materiale ikke tilvejebragt Bevis for Sandheden af en saa almindelig og omfattende fordømmende Karakterisering af en hel Stand, som den, Sagsøgte har

fremsat, tilmed under Henvisning til de ved Tidspunktet for dens Fremsættelse foreliggende Forhold. Saadant Bevis kan ej heller anses ført ved Sagsøgtens Henvisning til den i Efteraaret 1940 udgivne Pjece, om hvis eventuelle Ophavsmand blandt Hærens Officerer, bortset fra de 5 nævnte, intet er oplyst, eller til de nævnte Enkeltilfælde, hvoraf nogle ganske faa bedømt med Hensyntagen til de da herskende Forhold ikke kan anses for kompromiterende, medens Størstedelen af de øvrige maa antages at falde ind under de i Statistiken nævnte Tilfælde af Degradation, Afskedigelse, Forflyttelse o. s. v., saaledes at der ikke kan tillægges dem særskilt Betydning.

Som Følge heraf vil den citerede Udtalelse være at kende ubeføjet, og da den særlig efter Sagsøgtens ubetingede Fastholden deraf i Skrivelse af 2. Februar 1946, uagtet han var gjort bekendt med, at den af Sagsøgeren ansaas for ærekrænkende, ikke findes at falde indenfor de for Ytringsfriheden rimelige Grænser, vil Sagsøgte efter den anførte Bestemmelse i Straffeloven være at anse med 8 Statskassen tilfaldende Dagbøder a 25 Kroner med Hæfte i 8 Dage som Forvandlingsstraf, hvorhos han bør godtgøre denne Sagsøgers Sagens Omkostninger med 100 Kroner.

Th i k e n d e s f o r R e t:

Sagsøgte Afdelingsleder Erik Jørgensen bør for Sagsøgeren Viceadmiral Vedels Tiltale i denne Sag fri at være.

Den af Sagsøgte fremsatte for Hærens Officersstand ærekrænkende Udtalelse er ubeføjet.

Sagsøgte bør inden 14 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse til Statskassen betale 8 Dagbøder a 25 Kroner, hvorhos han inden 15 Dage efter Dommens Afsigelse bør godtgøre Sagsøgeren Generaløjtnant Gørtz Sagens Omkostninger med 100 Kroner.

Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 8 Dage.

Intet Stempelforbehold.

B ü n s o w - J o h a n s e n,
cst.

Udskriftens Rigtighed bekræftes, Skriverkontoret under Københavns Byret, den
2. Oktober 1946.

P. W a a l l.

Bilag 1.

Uddrag af „Hjemmeværnet“, Medlemsblad for Danske Hjemmeværnsforeninger, Nr. 1 — 1946 — 1. Aargang.

UNGDOMSORGANISATIONERNE OG HJEMMEVÆRNET

I dette og følgende numre af bladet bringes nogle samtaler med repræsentanter for forskellige ungdomsorganisationer om hjemmeværnstanken.

Formanden for Radikal Ungdom, afdelingsleder Erik Jørgensen, udtaler:

Hjemmeværnene har ogsaa en indenrigspolitisk side. Vi føler os ikke ganske trygge ved at se vaaben i hænde paa Carsten Rafts eller general Johansens disciple. Den saakaldt „nationale“ danske ungdoms holdning i 30erne er ikke glemt. Nazisterne behøvede ikke at betale for at faa Horst-Wessel-melodien og stormtroopsmetoderne exporteret til Danmark. K. U. repræsenterede jo den vaagne ungdom. Og med den marcherede en stor del af landets officersstand, som vel i dag — næst efter entreprenørerne — er den mest kompromitterede befolkningsklasse i Danmark.

Bilag 2.

Højesteretssagfører ARNE KEMP

København K., den 31. Januar 1946.

*Til Formanden for Radikal Ungdom,
Hr. Afdelingsleder Erik Jørgensen,
Nedertoften 31 St., Vanløse.

I et i Bladet „Hjemmeværnet“ Nr. 1 — 1946 optaget Interview med Dem gives en Udtalelse af Dem saalydende: „... Og med den marcherede en stor del af landets officersstand, som vel i dag — næst efter entreprenørerne — er den mest kompromitterede befolkningsklasse i Danmark.“

I Anledning af denne for Officersstanden ærekrænkende Udtalelse har Chefen for Generalkommandoen, Generaløjtnant Gørtz paa Hærens Officerers Vegne anmodet mig om at foretage de Skridt, som nødvendiggøres heraf.

Jeg beder Dem derfor meddele mig, om De vedstaar den gengivne Udtalelse, og skal i bekræftende Fald opfordre Dem til omgaaende at fremkomme med en uforbeholden Undskyldning, som tillige maa offentliggøres i det først udkommende Nummer af „Hjemmeværnet“, idet Sagen ellers vil blive indbragt for Domstolene.

Deres ærbødige
sign. A r n e K e m p.

Bilag 3.

RADIKAL UNGDOMS LANDSFORBUND

Formanden

Nedertoften 31 — Vanløse

København, d. 2-2-46.

Herr Højesteretssagfører Arne Kemp,
Holmens Kanal 42, K.

Som Svar paa Deres Brev af 31. Januar dette Aar, skal jeg meddele Dem, at Gengivelsen af mine Udtalelser til Bladet „Hjemmeværnet“, som den findes i Nr. 1 — 1946, er fuldt korrekt. Specielt bekræfter jeg den rigtige Gengivelse af følgende Udtalelse: „Vi føler os ikke ganske trygge ved at se vaaben i hænde paa Carsten Rafts eller general Johansens disciple. Den saakaldt „nationale“ danske ungdoms holdning i 30erne er ikke glemt. Nazisterne behøvede ikke at betale for at faa Horst-Wessel-melodien og stormtroopsmetoderne exporteret til Danmark. K. U. repræsenterede jo den vaagne ungdom. Og med den marcherede en stor del af landets officersstand, som vel i dag — næst efter entreprenørerne — er den mest kompromitterede befolkningsklasse i Danmark.“

Da der absolut ikke efter mit Skøn senere er fremkommet Oplysninger, som berettiger en mere afsvækket Formulering, ser jeg mig ikke i Stand til at imødekomme Deres Ønske om en uforbeholden Undskyldning.

Deres ærbødige

sign. Erik Jørgensen.

Bilag 4.

Højesteretssagfører ARNE KEMP

København K., den 5. Februar 1946.

Hr. Afdelingsleder Erik Jørgensen,
Nedertoften 31 St., Vanløse.

Efter Modtagelsen af Deres Brev af 2. d. M. tillader jeg mig at meddele Dem, at der nu vil blive udtaget Stævning mod Dem i Anledning af Deres for Landets Officersstand ærekrænkende Udtalelse til „Hjemmeværnet“. Da Udtalelsen er rettet mod Officersstanden, vil Chefen for Søværnskommandoen, Viceadmiral Vedel paa Flaadens Officerers Vegne slutte sig til Søgsmålet.

Deres ærbødige

sign. Arne Kemp.

Bilag 5.

Udrensningen i Hærens Officerskorps

Status pr. 18. September 1946

Oversigt udarbejdet af Krigsministeriet

		Antal Personer (1943)	Levende Sager	Afskediget i Henhold til Lov af 25. Maj 1945 (degraderet)	Afskediget efter Tjenestemandstolens Kendelse el. Unders. Komm. Indstilling	Forflyttet efter Tjenestemandstolens Kendelse el. Unders. Komm. Indstilling	Død i tysk Krigstjeneste eller flyvderet af Modstandsbevægelsen	* Tabene u. Frihedskampen 1940—1945	
								Arresterede og deporterede	Døde
I	Tjenestemænd	1138	16	14	6	3	9	62	21
		131	1						
	Linieofficerer og ligestillede (tjenstgørende og i Naade afskedigede) Heraf Intendant Læger Dyræger Feltingeniører								
II	Ikke-Tjenestemænd	786	34	18	7		6	54	10
	Officerer af Reserven og Forstærkningen og ligestillede (aktive samt afskedigede endnu værnepligtige og i Naade afskedig.) Heraf Intendant Læger Dyræger	20	3						
III	Ikke-Tjenestemænd	1973	15	10	4		2	85	18
	Værnepligtige Officerer og ligestillede (tjenstgør. og hjemsendte, der endnu føres i Rullen) Heraf Reserveintendant Reserve læger Reserve dyræger	802	1	2					4

* Haandbog for Hæren 1946, Side 9—18

Bilag 6.

Udrensningen i Søværnet

Status pr. 10. September 1946

Oversigt udarbejdet af Marineministeriet

		Antal	Afsked i Henhold til Lov af 25. Maj 1945	Afsked efter Tjeneste- mandsdomstolens Ken- delse eller Undersøgel- skommissionens Indstilling	Løbende Sager	Deporterede og arresterede	Døde under Frihedskampen
Tjenestemænd	Linieofficerer (tjenstgørende)	Søofficerer	1	3	1	11	2
		Maskinmestre		1		2	
		Intendanten					
		Læger	1		1		
		Materielmestre				2	
Ikke- Tjenestemænd	Reserveofficerer	Søofficerer					
		Flyverofficerer	1		2	7	1
		Kystofficerer			1		2
		Maskinmestre			4	2	1
		Intendanten					
		Læger			1		
		Materielmestre			1	2	

Bilag A.

POLITIKEN, 8. Februar 1946:

GENERAL GØRTZ' SAGSANLÆG.

Der er udtaget Stævning mod Radikal Ungdoms Formand.

Radikal Ungdoms Formand, Afdelingsleder Erik Jørgensen, har nu modtaget den bebudede Stævning fra General Gørtz i Anledning af Udtalelsen om Officersstanden. I øvrigt er Viceadmiral Vedel indtraadt i Sagen paa Flaadens Vegne. Sagen er berammet til forberedende Behandling i Byretten Lørdag den 16. Februar Kl. 11,45.

Den kommanderende General og Viceadmiralen repræsenteres af Højesteretssagfører Kemp, medens Højesteretssagfører Felix Vang vil føre Sagen for Hr. Erik Jørgensen.

Marinens Officerer ikke angrebet.

I Anledning af Viceadmiralens Indtræden i Sagen udtaler Hr. Erik Jørgensen til os:

At Viceadmiral Vedel ogsaa vil anlægge Sag, overrasker mig. Med Udtrykket Officerer har jeg kun tænkt paa Hærens Officerer. Det er vist almindeligt, at taler man om Officerer, tænkes der umiddelbart paa Hærens, medens man i det Øjeblik, Talen er om Marinens Officerer, direkte fremhæver dette.

Betegnende er det da ogsaa, at medens Generalen straks meldte sig, kommer Viceadmiralen først senere, aabenbart efter at være blevet kaldt frem fra anden Side. Det Indtryk kan man faa.

Imidlertid, lad nu dette forholde sig som det vil. Jeg har ikke tænkt mig med ét Ord at ville kritisere Marinen eller dens Officerer, tværtimod betragter jeg Marine-officererne med Respekt og Anerkendelse for deres Holdning før som under Krigen. Jeg kender ikke saadanne Eksempler, der kunde foranledige mig til noget andet.

Derfor kan jeg ikke rigtig se, at der bliver Plads for Viceadmiralen i det Spil.
T.—

Bilag B.

Uddrag af Bogen

SOM VI SAAEDE

Dansk Dom over den 9. April 1940.

Af en Kreds af Officerer af Hær og Flaade
ved
Kaptajn A. L. Lauesen.

FORORD

Det foreliggende Skrift vil være et vægtigt Indlæg i den naturlige Diskussion Mand og Mand imellem, og vi opfordrer til baade at læse det og til at støtte dets videre Udbredelse.

København i September 1940.

Leschly,
Generalmajor.

Jens L. Nørgaard,
Kommandørkaptajn.

..... Skriftets Ord er et fulgyldigt Udtryk for de Følelser, der for Tiden rører sig blandt Hærens og Flaadens Befalingsmænd og blandt Danmarks værnepligtige Ungdom.

Alf Giersing,
Oberst.

Augsburg,
Kommandør.

V. „Danmark for Folket“.

Baaret frem af denne Agitations Resultater og ikke mindst af dens Forpligtelser, rejser der sig paa Ruinerne af alle de ødelagte materielle og aandelige Værdier en ny Herskerklasse i det danske Folk.

Med fast og urokkeligt Greb om Statens Ror, om dens Magtmidler og ikke mindst om dens Pengekasse vokser den politiske „Adel“ sig fast i Magtens Sæde. Den deler sig i en socialdemokratisk-radikal Højadel paa Rigets største Embeder og en Lavadel af de øvrige politiske Partier, der lever af de Ben, der falder af fra Højadelens rige Bord

..... Rundhaandet med Statens Midler over for Tilhængere, haard og hensynsløs i Anvendelsen af Statens Magtmidler over for Modstandere og ublufærdig i Udnyttelsen af sin Magtstilling til at sikre sig selv Magtens kontante Goder, udvikler den politiske „Adel“ sig til en privilegeret Herskerklasse, der efter de bedste gammeldags, af dem selv ofte fordømte, Herskermønstre, skinsygt vogter sine hellige Privilegier: Adgangen til Statens vellønnede Hverv, og lader haant om Herskerens naturlige Pligter mod Folk og Fædreland.

Er du Socialdemokrat? Ja eller Nej?

Den politiske Kamp føres ikke længere for at skaffe Folket tiltrængte og rimelige Reformer, den føres for at bevare Magten for den privilegerede socialdemokratisk-radikale politiske Højadel

..... Kampens Middel er Stemmekøb. — Staten betaler, men Fædrelandet bløder. Den, der raaber højst og byder mest, faar Flertallet.

VI. Danmarks Udenrigspolitik føres stik imod Danmarks Interesser og Vilkaar, kun ledet af den politiske Adels Skræk for nationalsocialistiske Idéer og af radikal Haabløshed og Magtsyge.

Over den sejrrie tyske Nationalsocialisme reagerer den danske politiske Højadel voldsomt.

I første Omgang opfattedes den udelukkende som en politisk Fare, der alene truede den privilegerede politiske Adels Magtstilling, og Kampen blev straks optaget med dennes fornemste og hidtil ubesejrede Vaaben: den hensynsløse Agitation.

Nationalsocialismen, dens Lære og dens Principper blev lyst i Band, og ethvert Forsøg paa at forske den nye Lære blev forfulgt som Kætteri.

Nationalsocialismen, som sejrede i Tyskland, netop i Kraft af alle aandelige Kræfter, ved hvis Ødelæggelse og Forhaanelse Socialdemokratiet og Radikalismen gennem deres Bejlen til Masserne havde svunget sig til Magten, var næppe uforstaaelig for disses ledende Mænd, men den var dem vederstyggelig, dels fordi den truede deres Magtstilling og deres Privilegier, dels fordi den ved sin sociale Betoning blev deres onde Samvittighed over for alle de Opgaver, de selv oprindeligt havde paataget sig, men som de havde svigtet eller mishandlet, da de kom til Magten.

Da de selv saa inderligt forstod Nationalsocialismen og dens Muligheder, men maatte sky den som en „Pest over Europa“, gjaldt det om, at Folket ikke fik nogen Forstaaelse af den.

Alle de Vinduer, som i Liberalismens Oppositionstid saa kækt var forlangt slaaet op til det store Europa, for at friske Impulser kunde blæse ind over vort lille forklumrede Land, blev hurtigst muligt smækket i for det kommende Uvejr. Nogle Steder lukkedes de med høje, demonstrative Brag, andre Steder med smaa, forskrækkede Smeld. Ingen farlig, fribaaren Tanke kunde komme til Danmark med ærligt Bud om det nye. Kun Køkkendøren stod aaben for hele den velkendte Rædselspropaganda, som spredtes af Nationalsocialismens fordrevne eller flygtede Modstandere.

Imidlertid skabes i Tyskland det tredie Rige, som vokser i maalbevidst Kraft og begynder sin lige, direkte Kurs mod det store Opgør med Versaillestraktaten.

Fra dette Øjeblik ændrer Kampen Karakter for det danske Socialdemokrati og for den danske Radikalisme.

Fra at have været ført paa Agitationens gammelkendte Valpladser, hvor man i

Skrift og Tale lader Propagandaen spille mod alle Angreb paa det bestaaende, griber man nu ogsaa ind paa Udenrigspolitikken Omraade.

Et stærkt, sejrende nationalsocialistisk Tyskland maatte være en Dødsfare for hele den danske politiske Adel, fordi store, aandelige og politiske Bevægelser i Tyskland altid finder Vej til Danmark

..... Vi er et sorgløst Folk og derfor lette at lokke med Forsikringer og Løfter af en indenrigspolitisk magtstræbende Agitation; men det danske Folk er ikke noget fejgt Folk, og vi er aldrig — trods Radikalismens paa Uærligheds Grundlag opnaaede Magtstilling i vor Politik — veget tilbage for Kampen — saavel med Sværd som med Aand — for det, der er dansk

..... Medens en ærlig dansk Udenrigspolitik maatte have som sin fornemste Opgave at bringe den danske Utryghedsfølelse over for Tyskland til Ophør ved at skaffe Klarhed i Grænsespørgsmaalet og derpaa tilpasse sig til Danmarks uomgængelige forpligtende udenrigspolitiske Vilkaar, saa forsømmes enhver Lejlighed hertil af den politiske Adel af Skræk — ikke for Tyskland, men for Nationalsocialismens politiske Idéer.

Mulighederne for en hensigtsmæssig dansk Udenrigspolitik maatte synes gode, naar de anvendtes med Statsmandskløgt og Fremsyn.

Selv om den officielle tyske Anerkendelse af Grænsen udeblev, muligvis fordi Tyskland mente, at Danmark, for hvem Spørgsmaalet maatte have størst Betydning, burde komme til Tyskland og ikke omvendt, muligvis ogsaa af principiel tysk Holdning over for Spørgsmaalet om Anerkendelse af en Versaillesgrænse, saa havde det tyske tredie Riges officielle Styre ingenlunde støttet de Rumlerier om Grænseflytning, som opstod i den hjemmetyske og slesvigske Agitation — tværtimod, og den danske Mindretalspolitik og Form for national Kamp var Genstand for officiel tysk Anerkendelse. Over for det danske Folk udtalte det tyske Riges Styre ved mange Lejligheder sin Anerkendelse af dets hele nordiske Karakter og Racetilørsforhold, og Nationalsocialismen tog adskillige Træk fra Danmarks Kultur og Historie til sin Opbygning af det tredie Rige, f. Eks. fra den gamle danske Forfatning, Kongeloven.

Politisk erklærede det tredie Riges Styre, at Nationalsocialismen ikke var nogen Eksportvare.

Det skulde da synes indlysende, at alle Muligheder laa rede for Danmarks Udenrigspolitik til at naa et for baade tyske og danske Interesser gunstigt Forhold i fuld gensidig Anerkendelse, saaledes som dansk Udenrigspolitikens første Opgave maa være at skabe det.

Men de forsømtes ogsaa alle af Angst for den nationalsocialistiske Tanke.

Aldrig har ærlig og selvstændig, klog dansk Udenrigspolitik haft bedre Kaar udtalt, og aldrig mere haabløse indadt, thi den politiske „Adel“ klyngede blot Danmark endnu fastere til det degenererede og efterhaanden haabløst kompromitterede og misbrugte Folkeforbund, uden Hensyn til dettes skiftende politiske Karakter i den internationale Koncert

..... Efterhaanden som det tredie Rige imidlertid i voksende politisk og militær Kraft nærmer sig det store Opgør, opstaar der alvorlig Uenighed i den danske politiske Højadel

..... Da var det imidlertid for sent, thi havde Socialdemokratiets Propaganda været opportunistisk, saa havde til Gengæld Radikalismen været lige saa ærlig og oprigtig i sin Sjæls Usselhed, som den var uærlig og bedragerisk i sin Agitation.

Fortvivlet og rædselsslagen holder Radikalismen igen paa det løbske Socialdemokrati. Alt andet kunde Radikalismen ublufærdigt ofre paa det magtbetingende Samarbejdes Alter: Frakke og Skjorte, Bukser og Sko lod den sig afklæde „kun mod Protest“; men over for dens forkrøblede Nøgenhed maatte man erkende, at der, hvor intet var, kunde intet paatvinges den. Dens kulturhyklende og intelligenssnobbende, men golde Trællesind kunde ikke ændres.

Over for Historiens mangfoldige Gange beviste Kendsgerning, at intet Folk kan bevare sin Selvstændighed uden at være rede til at vove Kampens Vilkaar — ogsaa

med Fare for at tabe, tvang Radikalismen Danmark til paa Forhaand at tabe, over for ligegyldigt hvilken udenrigspolitisk Situation.

Selv om Danmarks Udenrigspolitik havde været dilettantisk, saa havde den muligvis alligevel kunnet ændres i rette Tid ved gensidig dansk og tysk Forstaaelse, thi i det danske Folk voksede over for Nationalsocialismens faktiske Resultater efterhaanden en ikke ringe Forstaaelse af de Muligheder, der ogsaa for dansk Indenrigspolitik laa i en efter dansk Aand og efter særlige danske Forhold tilpasset og haardt tiltrængt Befrugtning gennem mange af Nationalsocialismens almenlydige og kraftskabende Læresætninger

..... Havde Danmarks Statsminister haft Fremsyn og Handlekraft til i Lund i Stedet for at nægte at være et folkeforbundstilsluttet Nordens Lænkehund mod Syd, tilbudt at være et frit, stærkt og enigt Nordens Front og Bro over for Tyskland, saa havde Nordens fortvivlede Situation i Dag vel været en anden og lykkeligere, thi Tysklands Stilling til Norden er i mangt og meget lig dets Stilling til Nordens sydlige Grænse, Danmark.

Da giver Forsynet endnu en Gang sit forkælede Danmark en enestaaende udenrigspolitisk Chance.

Tyskland slutter Ikke-Angrebspagt med Danmark.

I klar og ærlig Overensstemmelse med Tysklands defensive Hovedinteresse i Danmark og i Overensstemmelse med Danmarks uomgængelige udenrigspolitiske Vilkaar forpligter Tyskland sig til ikke at angribe Danmark, mod at Danmark forpligter sig til under ingen Omstændigheder at slutte sig til Tysklands Fjender.

Lütkenaftalerne om igen, tilmed paa tysk Initiativ.

Hele Danmarks hidtidige taabelige og dilettantiske Udenrigspolitik kunde likvideres, men ogsaa denne Chance forstod Radikalismen at kvæle. Over for den dansk-tyske Ikke-Angrebspagt reagerede det officielle Danmark saaledes, at man kun bemærkede de handelsmæssige Forpligtelser og Rettigheder og med begejstret Lettelse stak den militære Sikkerhed i Lommen.

Radikalismens „kloge Udenrigspolitik“ havde fejret sin hidtil vældigste Triumf og endelig overflødiggjort alt dansk Forsvar.

Med suveræn Foragt for Historiens Lærdomme forsømte den politiske Højadel, tvungen af Radikalismen, ganske at skabe Danmark det Værn, som nødvendigvis maatte kræves som Danmarks Supplement til Ikke-Angrebspagten, saaledes at Danmark med Tysklands Løfte i Ryggen selv kunde yde sin Indsats for ikke at blive en viljeløs Kastebold i Stormagternes Spil

..... Man kan vel — med Kendskab til Radikalismens Teorier om den højeste Vidsdom i „at ligge død“, „ingen Udenrigspolitik have“ o. s. v. — ogsaa gaa ind paa Tanken, idet man regner med, at Regeringen virkelig var intetanende og uvidende om: ...

..... — at England groft krænkede Norges Neutralitet,
— at Norge ved at tolerere dette gjorde Faren overhængende,
— at Tyskland bebudede jernhaarde og omgaaende Svar paa den engelske Trusel mod Norden,
— at Danmark er geografisk beliggende mellem Tyskland og Norge

..... Da de tyske Tropper rykkede ind i Danmark, erklærede den tyske Overgeneral, General v. Kaupisch, i sit Opraab til det danske Folk og de danske Soldater, at Danmarks Regering i Maaneder havde vidst Besked, men at den havde savnet baade Vilje og Evne til selv at værne Landets Neutralitet.

Tyskland overtog derfor Beskyttelsen af Danmark

..... For Radikalismen vil den danske Hærs Holdning og eneste Ønske den 9. April til evig Tid være uforstaaelig.

Den har kun en rædselsgysende, stammende Tak tilovers for, at de gale Menesker ikke fik Lov at slaas.

For en ridderlig Modstander paa Kamppladsen den 9. April vil den derimod sikkert være forstaaelig — og kunne vurderes efter dens Betydning for, at et fremtidigt

Danmark i et nyt Europa ikke atter vil svigte sine uomgængelige Pligter, som dets Vilkaar og Interesser paalægger det

..... Men Folket begynder ogsaa at forstaa, hvad det skylder den levebrødspolitiske „Adel“, der ganske ligesom den gamle Herskerklasse før 1660 kun førte Kampen for at bevare deres hellige Privilegier og lod haant om deres naturlige Pligter mod Folk og Fædreland — og derfor maatte falde.

Fremtidens Historieforskning vil vel nok ogsaa blandt den politiske Højadel faa fundet netop dens Corfitz Ulfeld frem.

Den socialdemokratiske-radikale Højadel, som for at sikre sig selv Midler til Stemmekøbet i Kampen om Magtens Bevarelse haanligt erklærede, at den skulde ikke overlade sine Efterkommere „en befæstet Fattiggaard“, har den 9. April fuldført sin historiske Indsats og sat Kronen paa sin Politik

Det danske Folk har faaet det Løfte af Tyskland, at Danmark atter vil blive frit.

Alle Løfter grundes paa Gensidighed. Den danske politiske Adel har aldrig villet anerkende Pligter, men kun Rettigheder. Skal det danske Folk kunne bygge paa dette Løfte, vil det kun kunne ske, naar vi ærligt erkender de dermed forbundne Pligter. Hvis derimod det danske Folk betragter dette Løfte, som den politiske „Adel“ betragtede Ikke-Angrebs-Pagten, og blot tror, at Tyskland har givet Danmark Frihæbet paa Orkesterplads til det verdenshistoriske Drama, blot mod Betaling af Skat og Garderobe, vil de atter høste rigelige radikale Triumfer.

Et frit Danmark vil aldrig kunne eksistere, hvis det fornægter sine uomgængelige Vilkaar og Pligter.

Bilag C.

DEN ALMINDELIGE DANSKE LÆGEFORENING

Hovedbestyrelsen

København, den 4. April 1946.

Hr. Højesteretssagfører Felix Vang,
Nørregade 6.

I Anledning af Deres Skrivelse af 1. ds. omhandlende en Retssag, som General-løjtnant Ebbe Gørtz paa Hærens Officerers Vegne har anlagt mod Afdelingsleder Erik Jørgensen, og hvor De som Sagfører for Afdelingslederen ønsker en Dokumentation for Frafaldsprocenten blandt andre Erhverv og i den Anledning anmoder om en Udtalelse om, hvor stor en Procentdel af Lægerne, der nationalt set har kompromitteret sig under Besættelsen, f. Eks. ved at staa som Medlem af DNSAP, haft unødvendig selskabelig Omgang med Værnemagten etc., skal Hovedbestyrelsen meddele, at Lægeforeningen i Øjeblikket har ca. 4150 Medlemmer. Indtil nu er 89 Lægers nationale Forhold under Besættelsen optaget til Undersøgelse, men det endelige Udfald af Flertallet af disse Sager kan endnu langt fra opgives, hvorfor nogen til Formaalet brugelig Statistik ikke i Øjeblikket kan opstilles.

Kopi af denne Skrivelse er tilstillet Hr. General-løjtnant Ebbe Gørtz.

P. H. V.
Carl Clemmesen.

A. H. Schleisner.

Bilag D.

DANSK TANDLÆGEFORENING

København V., 10.—4.—1946.

Hr. Højesteretssagfører Felix Vang,
København.

I Besvarelse af Hr. Højesteretssagførerens Skrivelse af 1. d. M. skal man oplyse, at der blandt Dansk Tandlægeforenings Medlemmer er rejst Indsigelse mod 32 Med-

lemmer. Af disse Sager har i alle Tilfælde 9 vist sig at være saa løst underbyggede, at de paagældende Tandlæger er blevet frifundet.

Det bemærkes, at der endnu ikke er truffet endelig Afgørelse i 16 af de nævnte 32 Sager.

Med Højagtelse
Dansk Tandlægeforening.
Kai O. Mehlsen.

Frits Orth.

Bilag E.

Et Eksempplar af „Tidens Tegn — Dansk Presse“ for 23. Nov. 1945, indeholdende Navne paa 145 Officerer, der var Medlemmer af DNSAP. Da disse Navne paany forekommer i den i Bilag Q fremlagte Liste, og der iøvrigt ikke under Proceduren er henvist til Bilag E, gengives dette Bilag ikke.

Bilag F.

1. April 1946.

Dansk Kommunalærerforening.

Til Brug for en Retssag, som Generalløjtnant Gørtz paa Hærens Officerers Vegne har anlagt mod Afdelingsleder Erik Jørgensen, og hvor jeg repræsenterer Sagsøgte Erik Jørgensen, tillader jeg mig at henvende mig til Dem med Anmodning om en Udtalelse.

Grunden til Sagsanlægget er en af Sagsøgte Erik Jørgensen under et Interview fremsat Udtalelse om, at Officersstanden i Dag — næst efter Entreprenørerne — „er den mest kompromitterede Befolkningsklasse i Danmark“.

Da Afdelingslederen ikke ønsker at tilbagetage denne Udtalelse, har ovennævnte Generalløjtnant Gørtz paa Officersstandens Vegne anlagt Injuriesag mod min Klient.

Da det vil være af afgørende Betydning for Sagen at kunne fremlægge Dokumentation for Frafaldsprocenten blandt andre Erhverv, tillader jeg mig at anmode Dem om at fremkomme med en Udtalelse om, hvor stor en Procentdel af Lærerne, der nationalt set, har kompromitteret sig under Besættelsen (f. Eks. ved at staa som Medlem af DNSAP., have unødvendig selskabelig Omgang med Værnemagten etc.). Et Grundlag for Besvarelsen vil formentlig kunne findes i Antallet af rejste Eksklusions-sager.

Da Sagen snart kan ventes for Retten, imødeser jeg gerne Deres ærede Svar snarest muligt.

Med Højagtelse
Felix Vang.

Bilag G.

12.—2.—1946.

Herr Professor, Dr. phil. Carsten Høeg,
Centralkartoteket, Vesterport.

Under Henvisning til Samtale mellem Herr Professoren og Afdelingsleder Erik Jørgensen tillader jeg mig som Sagfører for Afdelingsleder Erik Jørgensen, under den af General Gørtz og Viceadmiral Vedel mod ham anlagte Sag at bede Centralkartoteket meddele følgende Oplysninger:

1. Navnene paa samtlige Officerer og Marineofficerer, der har været Medlemmer af DNSAP eller lignende Organisationer.
 2. Tilsvarende Oplysninger om Officerer og Marineofficerer, der har været Delta-gere i Frikorps „Danmark“ eller tilsvarende Korps.
 3. Tilsvarende Oplysninger om saadanne, der har været Medlemmer af Sommer-, Schalburg- og Hipokorpsset.
 4. Navnene paa saadanne Officerer og Marineofficerer, der paa anden Maade maatte have samarbejdet med Besættelsesmagten, DNSAP eller lignende Organisationer.
 5. Der ønskes gerne specielt Oplysning om, hvorledes de paagældende fordeler sig paa Linieofficerer og Reserveofficerer.
 6. Endvidere ønskes gerne Oplysning om det procentvise Forhold for saadanne Officerer og Marineofficerer, som falder ind under Grupperne indtil 4, i Forhold til det samlede Antal af Officerer og Marineofficerer, ligesom der gerne ønskes Oplysning om, hvorledes det procentvise Forhold stiller sig indenfor andre Erhvervs-grupper.
 7. Jeg beder ogsaa gerne meddelt, om der maatte foreligge Oplysning, hvorvidt General Gørtz har været inviteret til DNSAPs Mindeappel den 17. November 1940.
 8. Endvidere tillader jeg mig i Anledning af Artiklen den 11. ds. i „Information“ vedrørende en Sag mod Torben Valentiner oplyst, om der maatte foreligge nærmere Oplysninger om den Udtalelse, General Gørtz efter Artiklen skal have fremsat ved en Parade for Frikorpsset i Baadsmandsstrædes Kaserne.
- Jeg vil sætte megen Pris paa at modtage de nævnte Oplysninger snarest muligt.

Deres ærbødige
Felix Vang.

Bilag H.

Et Eksempplar af „Friheden“ for den 14. April 1946, indeholdende bl. a. Navne paa 69 Officerer, som findes i Bovrup-Kartoteket. Da disse Navne forekommer i den under Bilag A fremlagte Liste og der under Proceduren iøvrigt ikke er henvist til Bilag H, gengives dette Bilag ikke.

Bilag I.

DANSK TANDLÆGEFORENING

København, den 13.—4.—1946.

Hr. Højesteretssagfører Felix Vang,
København.

Sag: Generalløjtnant Gørtz ctr. Afdelingsleder Erik Jørgensen.

I Besvarelse af Hr. Højesteretssagførerens Skrivelse af 11. d. M. skal man meddele, at Dansk Tandlægeforening for Tiden har 1576 Medlemmer.

Med Højagtelse
sign. Navn Kai O. Mehlsen.

Frits Orth.

Bilag J.

Dansk Ingeniørforening.

Til Brug for en Retssag, som Generalløjtnant Gørtz paa Hærens Officerers Vegne har anlagt mod Afdelingsleder Erik Jørgensen, og hvor jeg repræsenterer Sagsøgte

Erik Jørgensen, tillader jeg mig at henvende mig til Dem med en Anmodning om en Udtalelse.

Grunden til Sagsanlægget er en af Sagsøgte Erik Jørgensen under et Interview fremsat Udtalelse om, at Officersstanden i Dag — næst efter Entreprenørerne — „er den mest kompromitterede Befolkingsklasse i Danmark.“

Da Afdelingslederen ikke ønsker at tilbagetage denne Udtalelse, har ovennævnte Generalløjtnant Gørtz paa Hærens Vegne anlagt Sag mod min Klient.

Da det vil være af afgørende Betydning for Sagen at kunne fremlægge Dokumentation for Frafaldsprocenten blandt andre Erhverv, tillader jeg mig at anmode Dem om at fremkomme med en Udtalelse om, hvor stor en Procentdel af Ingeniørerne, der, nationalt set, har kompromitteret sig under Besættelsen (f. Eks. ved at staa som Medlem af DNSAP, have unødvendig selskabelig Omgang med Værnemagten etc.). Et Grundlag for Besvarelse vil formentlig kunne findes i Antallet af rejste Exklusionssager.

Da Sagen snart kan ventes for Retten, imødeser jeg gerne Deres ærede Svar snarest muligt.

Med Højagtelse
Felix Vang.

Bilag K.

KØBENHAVNS KOMMUNELÆRERFORENING

København, den 27. April 1946.

Herr Højesteretssagfører Felix Vang,
Nørregade 6. K.

Deres Spørgsmaal i Brev af 1. ds. er blevet forsinket paa Grund af min Sygdom.

Københavns Kommunelærerforening havde den 1. Jan. 1946 1291 Medlemmer. Foreningen har valgt den Fremgangsmaade at indberette til Auditøren for den ekstraordinære Tjenestemandsdømstol Forhold vedrørende Medlemmer, om hvis nationale Holdning under Besættelsen der med eller uden Grund er klaget. Der er sket Indberetning om 11 Medlemmer og desuden om en Pensionist. Heraf har Auditøren i eet Tilfælde sluttet Sagen uden at rejse Tiltale. Een har søgt og faaet sin Afsked uden Pension. Tre er ved Kendelse afskediget fra deres Tjenestemandsstilling. Een er ved Rytretten idømt Fængselsstraf. For de øvriges Vedkommende er Undersøgelserne endnu ikke afsluttet.

Med Hensyn til Lærerinder i Københavns Kommune maa jeg henvise til Københavns Kommunelærerforening, Formand: Frk. Disa Christjansen, Glænøgade 26. Ø.

Med Hensyn til Lærere og Lærerinder uden for Københavns Kommune maa jeg henvise til Danmarks Lærerforening, Formand: Førstelærer Niels Nielsen, Overlund pr. Viborg.

Deres ærbødige
Knud Fauring.

Bilag L.

KØBENHAVNS KOMMUNELÆRERINDEFOR- FORENING

København, den 5/5 1946.

Herr Højesteretssagfører Felix Vang,
Nørregade 6.

Som Svar paa Skrivelse til Københavns Kommunelærerforening vedrørende Udrensningen skal meddeles, at der til Organisationen fra Lærerraadet ved Københavns

Kommuneskoler er indberettet ialt 9 Tilfælde af unational Opførsel blandt Lærerinder.

De 8 Indberetninger er videresendt til Auditøren for den ekstraordinære Tjenestemandsdømstol, medens 1 Indberetning i Samraad med det paagældende Lærerraad ikke videresendes.

5 Tilfælde har indtil været behandlet ved Tjenestemandsdømstolen med Afsked som Følge.

Organisationen omfatter ialt 1242 Medlemmer, altsaa har knapt $\frac{2}{3}$ % af Medlemmerne været kompromitterede.

Ærbødigst

P. F. V.
Disa Christjansen.

Bilag M.

Oversigt fra Bovrup-Kartoteket over Officerer m. fl., som har været Medlemmer af DNSAP eller tyske Korps. (Se til Forklaring Bilag N.).

Grad	Linien	Reserver eller fhv.	Grad	Linien	Reserver eller fhv.
Kvartermester i Marinen	...	2	Sekondløjtnant	7	
Kaptajnløjtnant	21		Kaptajnløjtnant i Søværnet	1	
Løjtnant	32	28	Underkorporal	4	
Sergent	22	3	Officersaspirant	1	
Kaptajn	32	11	Korporal	4	
Oversergent	8	1	Overfyrbøder i Marinen	1	
Flyver	3	1	Overofficiant	2	
Prémierløjtnant	16	4	Radiounderkvartermester	1	
Kornet	18	2	Maskinmath	1	
Underkorporal	1		Flyverkadet	1	
Officiant	9	1	Flyverløjtnant	1	1
Underkvartermester	3		Maskinmester	1	
Elev (Baadsmadsdr.)	1		Søkadet	1	
Oberstløjtnant	2		Fyrbøder	1	
Marinemath	...	1	Matros Underkvartermester	1	
Overlæge	2		Maskinofficiant	2	
Mekaniker	1		Kanonér	1	1
Koksmath	1		Stabsofficiant	1	
fhv. Befalingsm. i Søværnet	...	1	Orlogskaptajn	2	
Kystløjtnant	2	4	Ritmester	1	
Dyrlæge	...	1			

Bilag N.

BOVRUP KARTOTEKET Vesterport

København, den 9/5 1946.

Hr. Højesteretssagfører Felix Vang,
Nørregade 6.

I Fortsættelse af vor Telefonsamtale sender jeg Dem hermed min Oversigt over Officerer, som har været Medlemmer af DNSAP. Endvidere er medtagne Officerer, som har været Medlemmer af forskellige tyske Korps, forsaavidt dette er Arkivet bekendt. Jeg vil tilføje, at denne Statistik ikke kan siges at være den sidste, da der endnu kan dukke Officerer op under den fortsatte Undersøgelse. Endelig vil jeg tilføje,

at der i Arkivet findes et Brev, som viser, at Officerer før Besættelsen blev optaget paa hemmelige Lister, saaledes at de ikke er optaget i DNSAP's Medlemskartotek. Disse Lister har vi derimod ikke fundet endnu. Dette Brev kan antagelig ved Henvendelse til Politiadvokat Borum faas udleveret til Sagen.

Deres ærbødige
Sven Henningsen.

Bilag O.

10. Maj 1946.

Herr Politiadvokat Borum,
Centralkartoteket, Vesterport, V.

Sag: Generalkommandoen mod Afdelingsleder Erik Jørgensen.

Ved hoslagt at fremsende Genpart af Skrivelse fra Dr. phil. Sven Henningsen, tillader jeg mig at henstille, at jeg maa faa udleveret Genpart af det i ovennævnte Skrivelse omtalte Brev.

Deres ærbødige
Felix Vang.

Bilag P.

DANMARKS LÆRERFORENING
Formanden

Overlund pr. Viborg, d. 21/5 1946.

Hr. Højesteretssagfører Felix Vang.

I Anledning af Deres Henvendelse angaaende Udrensningen inden for Danmarks Lærerforening skal jeg meddele:

Danmarks Lærerforening har 14600 Medlemmer.

70 Medlemmers Forhold i Besættelsesaarene har været taget op til Undersøgelse.

Disse Sager er afgjort med:

36 Eksklusioner, 17 Misbilligelser, 10 Frifindelser. De øvrige Sager er afvist eller udsatte.

Jeg gør opmærksom paa, at ovenstaaende ikke giver det nøjagtige Billede af Lærerstandens Forhold under Besættelsen, idet der ikke kan regnes med, at alle Forhold er blevet forelagt os til Undersøgelse.

Ærbødigst
P. H. V.
N. Nielsen.

Bilag Q.

(Artikel i „LAND OG FOLK“ den 28. Maj 1946 ledsaget af Faksimile-Gengivelse af et Brev fra Generalmajor E. Gørtz til DNSAP's Pressetjeneste).

Sensationelt Brev fra Gørtz til DNSAP.

Navne paa 180 tyskvenlige danske Officerer.

Den Retssag, som hans Ekscellence, Chef for Generalkommandoen, Generaløjtnant Ebbe Gørtz, Kommandør af 1. Grad af Dannebrogssordenen, Officer af den belgiske

Kroneorden, Ridder af Æreslegionen, Storofficer af Thailands Kroneorden, Kommandør af 2. Grad af den svenske Vasa-Orden samt Indehaver af den høje engelske Bath-Orden, for adskillige Maaneder siden anlagde mod Formanden for Radikal Ungdoms Landsforbund, Afdelingsleder Erik Jørgensen, i Anledning af dennes Udtalelse til Bladet „Hjemmeværnet“ om, at „Landets Officersstand vel — næst efter Entreprenørerne — er den mest kompromitterede Befolkningsklasse i Danmark“, vil om meget kort Tid komme til Vidneafhøring og Procedure ved Byretten.

General Gørtz udtrykte sin dybeste Sympati og Glæde over Frits Clausens Mindeappel i 1940.

LAND OG FOLK ser sig imidlertid allerede paa nuværende Tidspunkt i Stand til at fremlægge et Dokument, som nok kan foranledige Forsvarsministeren til at overveje, om General Gørtz er den rette til at forsvare Officersstandens nationale Ære og Værdighed.

Til Trods for, at Gørtz unægtelig har været meget i Vinden, dels paa Grund af sin Tilstedeværelse og mulige Udtalelser ved Frikorps „Danmark's Afrejse i 1942, dels som Følge af Sehesteds Udtalelse for nylig om, at Generalen i 1940 overvejede et Tilbud om at blive Forsvarsminister i den planlagte, tysk-understøttede Knud Bak-Regering, har man paa ansvarligt Sted endnu ikke fundet sig foranlediget til at fremdrage et længe kendt, for Gørtz kompromitterende Dokument. Vi mener imidlertid, at Offentligheden har Krav paa at blive gjort bekendt med Dokumentet, som vi hermed gengiver i Faksimile. (Se Bogens Side 70).

Gørtz' Mening om „Mindeappellen“ kontra Offentlighedens.

Som det fremgaar af Brevet, svarede Gørtz, der dengang var Chef for Generalstaben, paa en Indbydelse fra DNSAP til Deltagelse i den bergtede Mindeappel Søndag den 17. November 1940 i Anledning af de 13 danske Soldater, der faldt den 9. April 1940. De tyske Naziforbryderes Grænseoverskridelse skete, som det hurtigt blev kendt for hele den danske Befolkning, efter velforberedt Arbejde af danske Nazister, som paa enhver Maade søgte at dolke det danske Forsvar. Som naturlig Følge heraf, reagerede den danske Offentlighed og den samlede danske Presse endog usædvanlig voldsomt mod den uhørte Provokation, som det var, at Frits Clausen-Folkene arrangerede en Mindeappel med March fra Forum til „Den lille Hornblæser“, hvor Kransenedlæggelser skulde foregaa. Der var endnu i 1940 fuldstændig frit Slag mod danske Nazister i Pressen som paa Rigsdagen.

Pressen talte fuldstændig frit.

Derfor kunde „Social-Demokraten“ da ogsaa den 14. November bringe et Brev, skrevet af en Fader til en af de faldne, hvori det hed: „Jeg protesterer mod denne Besudling af de Faldnes Minde, og jeg beder om, at vore Sønner nu maa faa Lov at hvile i deres Grave i Fred. De kæmpede og faldt jo ikke for et enkelt Parti eller System, men for Danmark, der har hædret deres Minde saa smukt, som det kunde tænkes“.

„Politiken“ aftrykte disse Ord i en ledende Artikel om Søndagen den 17. November paa selve den Dag, da den saakaldte Mindeappel fandt Sted, og føjede til: „Den smukkeste Maade, paa hvilken Københavnerne kan ære Mindet om de Faldne, er ved at holde sig borte fra dette Forsøg paa Spekulation i de tretten unge Mænds Død for Danmark“.

„Nationaltidende“ skrev i en Leder den 16. November: „De er for simple, for langt under det Maal, som maa sættes selv i et Land, hvor det parlamentariske Livs Ordveksling ikke altid var sart. De maa lære at tale Dansk! Eller tie helt —“.

— Foreløbig har Metoderne, som praktiseredes af „Fædrelandet“, affødt den dybeste Uvilje, som munder ud i et kraftigt: Nu maa det være nok!“

Forfalsket Agitation og Reklameoptog.

Endelig kommenterede „Politiken“ om Mandagen den 18. November Provokationerne paa følgende Maade: „Med en Kynisme, der har bidt Hovedet af al Skam, saa man i Gaar Frits Clausen-Folkene benytte tretten unge faldne Danske som Middel i en forfalsket Agitation og til et Reklameoptog, hvor selv Sorgens Baand var falsk Camouflage“.

Man spørger derfor sig selv, hvordan kan en dansk Officer, tilmed Generalstabens Chef, i et Brev til Nazisternes Hovedkontor finde det værdigt at „udtrykke sin dybeste Sympati og Glæde over“ en Mindeappell, afholdt ikke af Landsmænd, ikke af Fjenden — men af Landsforrædere?

Denne Mand vover i Dag at optræde som mere eller mindre selvbestaltet Forsvarer for den danske Officersære.

Gørtz' Bjørnetjeneste.

Helt bortset fra General Gørtz' personlige saa uhyre svage Stilling, forekommer det os efter de Oplysninger, som det er lykkedes LAND OG FOLK at komme i Besiddelse af, at han har gjort den danske Officersstand en Bjørnetjeneste ved i sin selvoptagne Forfængelighed at anlægge den omtalte Injuriesag.

Men vi skal forøvrigt indskrænke os til at bringe en Fortegnelse over de af Hærens Officerer, hvis nazivenlige Indstilling eller forbavsende tyskvenlige Holdning bør erindres.

JAKE.

Navnene paa de 180 tyskvenlige Officerer.

(NB. Bemærk de i Bilagene X og Y foreliggende Berigtigelser til nedenstaaende Liste. Berigtigelserne vedrørende de med * mærkede Navne).

Idet vi offentliggør Navnene paa tyskvenlige Officerer, vil vi samtidig understrege, at der ikke for vort Vedkommende ved denne Offentliggørelse er afsagt nogen endelig Dom over hver enkelt af de nævnte Officerer. Det maa forøvrigt heller ikke glemmes, at Kravet om Udrensning føres stærkest frem netop af de demokratisk-loyale Kredse, som heldigvis udgør det store Flertal indenfor det danske Officerskorps.

Enkelte af de nævnte Forhold foreligger ikke nærmere oplyst for os, end at vi maa nøjes med Bemærkningen om, at Sagen behandles eller er blevet behandlet af Auditor.

Fortegnelserne skal ikke betragtes som udtømmende, idet der ikke mindst indenfor Gruppen af Reserveofficerer sikkert vil kunne findes adskilligt flere, som i sin Tid har indmeldt sig i DNSAP under deres Erhvervsbetegnelse og ikke som Officerer.

Der kunde forøvrigt ogsaa passende laves en Fortegnelse over Officersnavne, som vel ikke findes i DNSAP-Kartoteket, men som paa anden Maade har indlagt sig „Hæder“ før eller under Krigen som Folkestyrets Bekæmpere: Medarbejder ved Forsvarsligaens Blad „Vort Værn“, Blankensteiner, Kaptajn Arildskov, der for at være Major i Schalburgkorpset og Chef for Landstormen idømtes 8 Aars Fængsel, Vilfred Petersen, Ritmester Lembeke, Kaptajn Cortes med mange flere.

De interessanteste Oplysninger, blandt andet om Officerers Deltagelse i „Danmarkskredsen“s Arbejde, som kort har været berørt under Afhøringen af Sehested, den fulde Navneliste over „illegale“ nazistiske Partimedlemmer og lignende Detaljer, har Offentligheden endnu til Gode.

JAKE

Faste Officerer af Hæren, som tilhører eller har tilhørt Linien i Aarene 1940—45:

Alex Vagn Abel, Premierløjtnant, 15.3.16, indmeldt i DNSAP den 19.10.40, udmeldt 10.5.41.

Erik Hansinius Andersen, Kaptajnløjtnant, 30.10.06, indmeldt i DNSAP den 12.10.40, slettet 17.4.41.

Orla Holger Arentoft, Kaptajn, 24.7.06, indmeldt i DNSAP den 13.8.41, slettet 28.6.44, gaaet i tysk Krigstjeneste fra 18.8.41. Taler ved offentlige Møder, bl. a. ved Ønskekonserten i Koncertpalæet 15.2.42. Regimentschef i „Prins Eugen“. Tildelt det tyske Jernkors af 2. Klasse og den tyske Østmedalje. Modtaget Frontkæmperarmbindet med Sværd i Guld.

Harald Bay-Schmidt, Kaptajnløjtnant, 17.10.06. Auditorundersøgelse.

Bertel Christian Mogens Bertelsen, Kaptajn, 26.5.10., indmeldt i DNSAP d. 1.8.40; udmeldt 5.11.42. Frivillig i Waffen SS.

Mogens Peter Mynster Boisen, Kaptajn, 15.2.10. Til Raadighed for den danske Generalstab, indmeldt i DNSAP den 29.6.40, udmeldt 16.12.40.

Ernst Bonne, Premierløjtnant, 9.11.13, Medlem af Schalburgkorpset som Overløjtnant, Frivillig i Waffen SS. fra 12.1.42.

Johannes Brennecke, Premierløjtnant, 20.11.11., Obersturmführer i Waffen SS., indmeldt i DNSAP den 26.11.40.

Aa. Laur. Broberg, Kaptajn, 9.12.02. Hauptsturmführer i Waffen SS.

Christen Madsen Brodersen, Premierløjtnant, 29.7.14, indmeldt i DNSAP den 28.10.33, Medlem af Frikorps Danmark, afrejst 1.9.41, faldet paa Østfronten 17.6.42.

Egon Bülow-Andersen, Kaptajnløjtnant, 30.4.14, indmeldt i DNSAP den 5.6.40. Har været Leder af en Nazi-Ungdomslejr.

Gerhard Böving, Kaptajnløjtnant, 31.8.09, anholdt den 6.5.45. Indbragt til Raadhuset i Frederiksværk og den 18.5.45 overført til København.

Frederik Niels Christensen, Navneforandring til Elsing, Kaptajn, 15.2.05. Indmeldt i DNSAP den 20.7.40, udmeldt 1.4.43.

Kaj Aage Culmsee, Kaptajn, 15.6.92, ikke Nazist, men meget tyskvenlig. Har talt meget nedsættende om den danske Hær. Anh. 5.5.45, løsladt 27.6.45.

Poul Ranzow Engelhardt, Kaptajn, 5.9.98, indmeldt i DNSAP den 3.4.34, afrejst den 21.5.41 som frivillig i Waffen SS. Indsendte Forslag om Organisering af et dansk SS. til Brug for et eventuelt Forsvar. — Uddannelsen skulde foregaa i Tyskland.

Frits Valdemar Fenger, Premierløjtnant, 15.3.16, indmeldt i DNSAP den 30.10.41, udmeldt 25.6.43, Obersturmführer i Waffen SS., død den 27.5.44.

Knud J. Fenger, Kaptajn, 26.1.05. Auditorundersøgelse.

Ernst Fisker, Kaptajnløjtnant, 22.7.11, indmeldt i DNSAP den 11.9.40, slettet den 19.7.41.

Olaf Leifhold Frederiksen, Premierløjtnant, 27.9.15, indmeldt i DNSAP den 5.11.34.

Johan Daniel Friis, Premierløjtnant, 7.7.20, indmeldt i DNSAP den 1.5.39, udmeldt 24.6.40.

Alf Erland Giersing, Oberst, 24.12.82. Har givet 200 Kr. til „Den nationale Aktion“.

Jørgen Gundelach, Kaptajnløjtnant, 28.2.12, indmeldt i DNSAP den 16.9.40, udmeldt 27.5.41, SS.-Obersturmführer i Ersatz-Bataillon „Germanie“.

Erik Vilhelm Götke-Hansen, Kaptajn, 15.3.99, indmeldt i DNSAP den 28.9.40, udmeldt 13.12.40.

Kaj Islin Hansen, Kaptajn, 3.6.92, Soldat i Waffen SS. fra Juni 1943 til Juli 1944.

Povl Wessel Hansen, Kaptajnløjtnant, 11.2.13. Auditorundersøgelse.

Svend Sofus Lars Peter Birkedal Hansen, Premierløjtnant, 9.12.11, Souschef i Schalburgkorpset, Chef for Kasernen i Ringsted, overført til HIPO.

Asker Tage Harild, Kaptajnløjtnant, 21.10.05, indmeldt i DNSAP den 31.7.41, gjort Tjeneste som Major i Waffen SS.

Heinrich Ludvig Hersom, Kaptajnløjtnant, 7.2.10. Auditorundersøgelse.

Hans Jensen, Kaptajnløjtnant, 7.3.03, indmeldt i DNSAP den 21.5.40, Kaptajn i og Landsungdomsleder for NSU., stillet til Raadighed for SA.-Staben som Instruktør med Rang af Kolonnefører, betroet Mand blandt Officererne i DNSAP.

Halvor Jessen, Oberst, 15.10.81, formodet illegal Medlem af DNSAP, stort Indlæg om Danmarks Forsvar i „Fædrelandet“ 11.12.42.

* Holger Dines Johansen, Kaptajn, 25.2.92, indmeldt i DNSAP den 4.11.40.

Jens Holger Johansen, Kaptajn, 2.12.09, indmeldt i DNSAP den 1.7.40, udmeldt 18.9.40.

Thor Peter Frantz Jens Jørgensen, Kaptajn, 25.9.97, indmeldt i DNSAP den 26.11.40, Obersturmbannführer i Frikorps Danmark.

Holger Kjær, Kaptajnløjtnant, 5.3.16. Formodentlig identisk med den Gymnasieelev af samme Navn, som blev indmeldt i DNSAP den 11.11.33.

Jens Johannes Knudsen, Premierløjtnant, 17.6.14, indmeldt i DNSAP den 8.11.40, udmeldt 12.6.41. ...

Oluf Krabbe, Kaptajn, 5.9.03, indmeldt i DNSAP d. 31.10.40, Kaptajn i Waffen SS., afrejst 24.7.41.

Christian Peter Kryssing, Oberstløjtnant, 7.7.91, Obersturmbannführer i Waffen SS, senere Generalmajor, Chef for Frikorpset, der oprettedes i Maj 42.

Erik Lambertsen, Kaptajn, 30.7.97, indmeldt i DNSAP den 24.6.34, Frivillig i Waffen SS.

* Walter Eugen Otto Lawaetz, Oberstløjtnant, 3.11.91, Chef for Pioner- og Telegrafskolen, Artikel i „National-Socialisten“ for den 18.2.43: „System-Værnets Forfald“.

Erik Leschly, Generalmajor, Generalinspektør for Rytteriet, Kommandant i København, 27.8.80, Medforfatter af Forordet til „Som vi saaede —“

Kai Hee Lindhardt, Premierløjtnant, 9.5.13. Dato for Indmeldelse i DNSAP kan ikke angives. Auditorundersøgelse.

* Erik Lorentzen, Kaptajnløjtnant, 19.7.13, Medlem af Frikorps Danmark.

Jarl Rutger Bierlöv Lund, Kaptajnløjtnant, 3.2.08, indmeldt i DNSAP den 26.1.35, udmeldt 24.9.43.

Erik Kristian Schive Lærum, Kaptajn 5.8.03, indmeldt i DNSAP 2.7.40, udmeldt 15.9.41, Frivillig i Waffen SS., Landsungdomsfører i DNSAP.

Thorkild Julius Peter Ole Madsen, Premierløjtnant, 29.7.13, Kommentator ved Radiofonien, Foredragsholder i Radioen, Medlem af Schalburgkorpset, knyttet til det tyske Sikkerhedspoliti, Lærer i Ringsted ved Undervisningen af Officerer og Underofficerer, likvideret i Ndr. Frihavnsgade den 22.1.45.

Knud Børge Martinsen, Kaptajnløjtnant, 30.11.05, Chef for Schalburgkorpset, Kommandør i Frikorps Danmark, SS.-Obersturmführer.

* Erik Neerbek, Premierløjtnant, 4.8.19, indmeldt i DNSAP den 18.9.35.

Villy Evald Nielsen, Kaptajnløjtnant, 18.10.07, indmeldt i DNSAP den 11.10.40, udmeldt 19.3.41.

Georg Lautrup Nørgaard, Kaptajn, 27.1.05, Dato for Indmeldelse i DNSAP kan ikke angives.

Knud Kragerup Nielsen Nørresø, Kaptajn, 14.2.96, Vaabeningenør i Hærens tekniske Korps, Lærer ved Officersskolen. Auditorundersøgelse og senere Frifindelse.

Kai Ravn Oxfeldt, Kaptajn, 2.7.95. Auditorundersøgelse.

Erik Sigfred Jens Østergaard Pedersen, Kaptajnløjtnant, 15.3.10, indmeldt i DNSAP den 26.8.41. Likvideret.

Daniel Frede Petersen, Kaptajn, 12.1.02, har givet Bidrag til den nationale Aktion. Lovede at sende 10 Kr. pr. Maaned og udtrykte samtidig sin Sympati for Bevægelsen.

Jørgen Poulsen, Kaptajnløjtnant, 30.11.12, deltaget i Krigen paa tysk Side. Senere flygtet til Sverige.

Jørgen Peter Ravnskov, Premierløjtnant, 9.2.16, indmeldt i DNSAP den 29.6.40, udmeldt 10.5.41, Frivillig i Waffen SS.

Knud Erik Ravnskov, Kaptajnløjtnant, 29.10.11, indmeldt i DNSAP den 7.5.42, Frivillig i Waffen SS., Kaptajn i Flyvevaabnet.

Christian Frederik Schalburg, Kaptajnløjtnant, 15.4.06, indmeldt i DNSAP i Februar 1939, frivillig i Waffen SS, faldet den 2.6.42.

Svend Poul Schjødt-Eriksen, Kaptajn, 22.1.05, knyttet til Generalstabens Kommandoafdeling, indmeldt i DNSAP den 28.6.40, udmeldt eller slettet 30.11.40.

Henning Frits Schäfer, Premierløjtnant, 2.3.14. Frivillig i Waffen SS., anholdt den 9.5.45, løsladt den 22.12.45, senere arresteret af Englænderne.

Knud Henrik Ernst Schock, Kaptajn, 31.5.99, indmeldt i DNSAP den 5.8.42, afrejst som frivillig i Waffen SS. den 19.7.41, gjort Tjeneste ved SS. Panser Grenadier-Divisionen „Nordland“, faldet paa Østfronten.

Hans Jørgen Skeby, Kaptajnløjtnant, 27.11.04. Dato for Indmeldelse i DNSAP kan ikke angives.

Poul Peter Johan Randers Sonne, Kaptajn, 3.10.02. Dato for Indmeldelse kan ikke angives.

Arne Stevns, Kaptajn, 18.7.96, indtil for nylig Formand for De danske Forsvarsbrødre, anholdt den 27.7.45. Sigtelse: Landskadelig Virksomhed. I sin Brevveksling med v. Hake, Direktør for Ufa, giver Stevns Udtryk for sin Foragt for de danske Fæhoveder, som lider af „Engelsk Syge“. — Han er meget ivrig efter at faa Assistance til Fremstilling af sine Bøger om Tysklands Sejre. Han foreslaar Udgivelsen af en Brochure om „Eingliederung Dänemarks im grossdeutschen Raum und in die Neuordnung in Europa“. Forhandler gennem den berygtede Dr. Waschnitius med den tyske Overkommando om en tysk Udgave af sine Soldaterbreve, idet han giver Udtryk for den Opfattelse, at en saadan tysk Udgave vil kunne fastslaa for hele Europa det forstaaende Forhold mellem Danske og Tyske. I Brev fra Oberkommando der Wehrmacht tages Afstand fra hans Forslag om at skrive en Bog om Hitler som Feltherre. Han anmoder v. Hake, over for hvem han undertegner sig „Deres meget ærbødige og hengivne“ om Tilladelse til at oversætte nogle Filmstekster. Han anviser v. Hake, hvorledes han kan finde Adresser paa danske Officerer. Stevns skriver i et Brev, dateret den 13.11.40 til Nazisten Tage Bryld, at „min gode Ven Kaptajn Lærum har bedt mig sende Adresser paa faldne og saaredes Paarørende“. De fremsendes i Tilslutning til Brevet med Anmodning om Tilbagesendelse snarest. Blev hyldet paa Forsvarsbrødrenes Generalforsamling for kort Tid siden for sit Arbejde for Styrkelsen af den danske Værnevilje!

Per Sørensen, Premierløjtnant, 24.9.13. Indmeldt i DNSAP den 8.9.42. Hauptsturmführer i Waffen SS. Nævnes i Fortegnelsen over Befalingsmænd i Frikorps Danmark. Dekorert med det tyske Jernkors og med det tyske Kors i Guld. Faldet i Kampen om Berlin.

Ejnar Thorup, Kaptajnløjtnant, 7.1.12, Medlem af Frikorps Danmark, død den 5.6.45.

Valdemar Tretow-Loof, Oberst, 14.5.78. Formodet illegalt Medlem af DNSAP. I „Fædrelandet“ for den 19.4.44 erklærer han, at hans Børn Inge, Ove og Kaj ikke tilhører noget politisk Parti eller Organisation. — Auditorundersøgelse.

Gerner Marinus Tøffner-Clausen, Kaptajn, 1.5.06. Auditorundersøgelse.

Morten Vesterdal, Kaptajnløjtnant, 6.11.09, indmeldt i DNSAP den 22.6.40, udmeldt 22.11.40.

Ernst Christian Hartvig Viffert, Kaptajn, 10.11.93, indmeldt i DNSAP den 12.6.40, Kaptajn i Frikorps Danmark.

Aage Kaj Wilton, Kaptajn, 27.3.01. Auditorundersøgelse.

Peter Siggo Winkler, Kaptajn, 12.6.91, indmeldt i DNSAP den 16.10.41, udmeldt den 15.9.42.

Faste Officerer af Hæren, som tilhører eller har tilhørt Reserven i Aarene 1940—45:

Peter Hvidtved Adamsen, Løjtnant, 2.9.16, indmeldt i DNSAP den 7.10.40, udmeldt 25.3.41.

Per Alexander Andreassen, Løjtnant, 13.10.12, indmeldt i DNSAP den 29.10.40, udmeldt 27.5.41.

Arne Conrad Georg Jul Averhoff, Kaptajn, 2.9.98, indmeldt i DNSAP den 31.10.40, udmeldt 15.10.43. Frivillig i Waffen SS., Oberfeltmeister i R.A.D., Chef for nazistisk Førerskole.

Robert Kaj Berggreen, Kaptajn, 9.2.94, indmeldt i DNSAP den 12.6.40, slettet paa Grund af Restance den 12.3.41, anholdt den 5.5.45, løsladt den 25.6.45.

Bjørn Elith Binnerup, Løjtnant, 6.1.10, indmeldt i DNSAP den 31.8.40.

Laurits Frederik Blixenkrone-Møller, Kaptajn af Reserven i Nummer i Forstærkningen, 14.7.90. — Dato for Indmeldelse i DNSAP kan ikke angives.

Povl Victor Broberg, Løjtnant, 13.12.04. Frivillig i Waffen SS.

Henrik Christensen, Løjtnant, 18.2.15. Konto spærret ifl. Meddelelse i Statstidende den 22.8.45.

Mouritz Hedegaard Dirksen, Løjtnant, 18.9.14, anholdt den 7.8.45. Sigtelse: Forbindelse med det tyske Efterretningsvæsen. Konto spærret den 10.1.46.

Jørgen Petersen Egense, Løjtnant, 29.7.16, indmeldt i DNSAP den 1.8.40, slettet paa Grund af Restance den 13.4.41.

Christian Ulrich Ditlev von Eggers, Løjtnant, 1.4.13, indmeldt i DNSAP den 7.2.34. Indmeldelsen synes fornyet den 18.9.42.

Hans Christian Andersen Ellekilde, Løjtnant, 30.4.11. Kom hver Dag hos Tyskerne, medens de sad paa Politistationen i Odense. Auditorundersøgelse.

Niels Vive Falgaard, Løjtnant, 6.7.07, Officer i Frikorps Danmark, faldet den 22.5.42.

Helge Johannes Foged, Kaptajn, 2.3.07. En Redegørelse fra Foged med Titel „Min Indstilling“, dateret den 8.3.42, er af Bjørn Erichsen sendt til Wodschow.

* Thorvald Gelardi, Kaptajn af Reserven i Nummer i Forstærkningen, 20.6.89. Frivillig i Waffen SS.

Anders Jørgen Hansen, Kaptajn, 13.8.96. Auditorundersøgelse.

Johan Døcker Hansen, Løjtnant, 22.5.07, indmeldt i DNSAP den 19.12.33, Oberfeldtmeister i L.A.T.

Johannes Nikolaj Hansen, Kaptajn, 16.11.87, indmeldt i DNSAP den 19.10.40, udmeldt 23.8.43. Frivillig i Waffen SS., Medlem af Schalburgkorpset, dræbt ved Skud paa aaben Gade i København den 3.2.45.

Peder Hansen, Løjtnant, 13.11.10, indmeldt i DNSAP den 12.1.39 eller, ifl. Udmeldelseskortet, den 20.6.39, udmeldt den 14.9.40.

* Svend Aage Hansen, Løjtnant, 12.2.19, indmeldt i DNSAP den 1.9.35.

Sigurd Harald Kallenbach Hein, Kaptajn, 16.5.99, indmeldt i DNSAP den 20.12.33.

Mogens Hallander Hellemann, Løjtnant, 10.7.16, indmeldt i DNSAP den 12.11.40, slettet 30.7.43.

Johannes Hjortshøj, Løjtnant, 3.8.14, indmeldt i DNSAP den 27.2.38, udmeldt 26.1.40.

Jacob Erik Holm, Kaptajn, 10.4.95, indmeldt i DNSAP den 28.2.38, udmeldt 18.3.41. Medlem af den danske Fronts Lederraad, Frivillig i Waffen SS. Af Tyskerne udnævnt til Overborgmester i Roskilde den 29.8.43.

Peter Horn, Løjtnant, 15.10.15, indmeldt i DNSAP den 9.12.34.

Aage Magnus Horsdal, Kaptajn, 31.3.93, indmeldt i DNSAP den 20.6.41, udmeldt 11.8.43, Feltmester og fungerende Lejrchef i L.A.T., afskediget den 22.8.41.

Thorkild Jacobsen, Løjtnant, 9.12.13, indmeldt i DNSAP den 24.6.41, Løjtnant i Hipokorpset, Medlem af Morderbanden Staal-Gruppen, dræbt den 4.5.45.

Knud Bolten Jagd, Kaptajn i Nummer i Forstærkningen, 24.4.89, indmeldt i DNSAP 6.8.41, udmeldt 8.6.43, Leder inden for DNSAP. Har meldt sig frivillig til Frikorps Danmark og Waffen SS., men er begge Steder blevet afvist paa Grund af Alder, anholdt den 5.5.45.

Poul Hall Jensen, Løjtnant, 14.2.14, indmeldt i DNSAP den 12.11.40, udmeldt 20.5.41. Hans Samkvem med Bohnstedt-Petersen jr. efter den 5. Maj 1945 har vakt megen Opsigt og Forargelse. Fungerer stadig som Politimand.

Poul Jørgen Jensen, Løjtnant, 20.11.11, Medlem af Waffen SS. I Frikorps Danmark fra 1.6.42, udnævnt til Obersturmführer.

Henning Juhl, Løjtnant, 4.4.14, indmeldt i DNSAP den 20.11.40, udmeldt den 6.12.41.

Oluf Junge, Løjtnant, 8.5.14, indmeldt i DNSAP i 1938, udmeldt 7.9.40.

Carl Johan Heinrich Knaack, Løjtnant, 25.2.12. Søger Waffenschein den 5.4.44, da han føler sig truet. Opgiver i sin Ansøgning, at han er Direktør for og Hovedaktionær i A.S. Carbona, Ny Havn, Næstved, som er Storleverandør til Værnemagten gennem 4 navngivne Firmaer. Han opgiver endvidere, at han modtager og afsender Varer paa Værnemagtsfragtbreve. Han henvises til at indsende Ansøgning gennem Værnemagten.

Poul Victor Kock, Løjtnant, 25.3.20. Auditorundersøgelse. Konto spærret iflg. Meddelelse i Statstidende 7.7.45.

Karl Edvard Sonne Koefoed, Kaptajn, 22.2.90, indmeldt i DNSAP den 16.10.40, udmeldt 19.3.41.

* Aage Kaj Larsen, Løjtnant, 3.3.13. Muligvis identisk med den i en Ritzau-Meddelelse af 21.3.46 omtalte Løjtnant A. K. Larsen, Lille Rise. Vedkommende var Chef for Flygtningelejren i Oldemark paa Ærø, men blev suspenderet fra sin Stilling efter at have fraterniseret med tyske Kvinder i Lejren. „Der var i Forvejen Uro om Løjtnanten, efter at han havde maattet indrømme at have været Medlem af DNSAP, men Undersøgelsen i denne Sag er endnu ikke afsluttet“.

Arndt Poul Richardt Lauritzen, Løjtnant, 11.5.15, indmeldt i DNSAP den 7.10.40, udmeldt 13.2.41.

Søren Anker Munk, Løjtnant, 10.1.07, indmeldt i DNSAP den 30.1.40, udmeldt 8.11.44. Frivillig i Waffen SS.

Otto Vilhelm Mølgaard, Kaptajn af Reserven i Nummer i Forstærkningen, 30.4.91. Søger allerede i November 1940 en Mængde tyske Agenturer gennem det tyske Handelskammer, som paa Grundlag af hans vedlagte fuldstændige Levnedsbeskrivelse attesterer, at han er absolut tyskvenlig og arisk. — Anholdes den 22.5.45 sigtet for politisk Forbrydelse, men løslades Dagen efter.

Eskild Nieuwenhuis Møller, Kaptajn i Nr. i Forstærkningen, 18.6.90, Chef for DNSAPs Stabskontor.

* Stig Møller, Kaptajn af Forstærkningen, 11.3.96, Kammerjunker. Har holdt store Fester for Værnemagts Medlemmer i sin Villa i København. Direktør for „National“ Kasseapparater.

Anders Christian Møller-Nielsen, Løjtnant, 10.1.17. Lige fra Dagen efter Besættelsen bombarderede han det tyske Handelskammer med sine udprægede tyskvenlige og nazistiske Ansøgninger. Forfatter til en lang Række Artikler i „Kritisk Ugerevy“, der alle gaar ind for Samarbejde med det store tyske Rige.

Poul Aage Vilhelm Neergaard-Jacobsen, Kaptajn, 16.2.01, indmeldt i DNSAP den 11.10.40. Afrejst som SS-Frivillig den 25.8.41, Sturmbannführer, den 14.11.45 idømt 6 Aars Fængsel og kendt uværdig til almen Tillid for bestandig.

Hans Heinrich Nielsen, Kaptajn, 12.7.05, indmeldt i DNSAP den 23.10.40, slettet 15.4.43.

Hans Jakob Nielsen, Løjtnant, 5.9.11, indmeldt i DNSAP den 14.6.36, Afdelingsleder ved L.A.T. (Landsarbejdstjenesten). Rejser rundt i dansk Løjtnantsuniform og agiterer for Tilgang til Arbejdstjenesten.

Jens Bendt Nielsen, Løjtnant, 12.8.12, indmeldt i DNSAP den 12.11.40.

Hans Karl Peter Nordholm, Løjtnant, 7.6.06, indmeldt i DNSAP den 1.8.40, Officer i Waffen SS., faldet paa Østfronten den 24.5.42.

Octavius Righardt Holger Norreen, Løjtnant, 12.5.07, indmeldt i DNSAP den 17.6.41, Chef for Hipokorpset, Leder af „E.T.“ Tjenesten i København (Udrykningsholdet), Frivillig i Waffen SS.

Poul Folmer Olsen, Løjtnant, 20.9.19, indmeldt i DNSAP den 24.4.40, slettet paa Grund af Restance den 8.11.41.

Christian Büniger Otterstrøm, Kaptajn af Forstærkningen, 22.5.93, hans Sag til Undersøgelse i Øjeblikket.

Aage Christian Claudius Petersen, Løjtnant, 4.4.07, indmeldt i DNSAP den 15.11.41.

Carsten Arthur Reimann-Hansen, Kaptajn i Nr. i Forstærkningen, 14.3.90, indmeldt i DNSAP den 11.7.40, udmeldt 11.11.41.

Henry August Riis-Christensen, Løjtnant, 8.7.18, indmeldt i DNSAP den 12.6.41, udmeldt 19.4.43. Tjenstgørende i Frikorps Danmark. Frivillig i Waffen SS. — Untersturmführer, blev senere Marinevægter og begik Selvmord.

Anatole Düverny Ryslinge, Løjtnant, 19.5.10, indmeldt i DNSAP den 18.8.41, udmeldt 14.11.44, anholdt den 7.9.45 paa Grund af sin Funktion som Bestyrer af Dansk Arbejdsfællesskabs Afdeling i Aalborg.

Ove Christian Villiam Saabye, Kaptajn, 11.10.92, indmeldt i DNSAP den 25.6.40, udmeldt 29.10.43. Hans Hustru har udtalt, at hendes Mand var ked af ikke at kunne

tage til Østfronten i tysk Tjeneste, saadan som mange af hans Officerskammerater gjorde.

Tyge Gunnar Sand, Kaptajn, 5.8.96, indmeldt i DNSAP den 14.2.35. Ansat i det tyske Sikkerhedspoliti. Stillede sine Kundskaber som Officer til Disposition og bearbejdede illegalt Materiale. Kaptajn og Chef for Stabskontoret under Schalburg-korpset.

Emil Carl Johan Soya-Jensen, Kaptajn af Reserven i Nummer i Forstærkningen, 26.11.92, indmeldt i DNSAP den 31.7.41, udmeldt ?

Johan Eduard Stahr, Kaptajn af Reserven i Nummer i Forstærkningen, 4.11.89, indmeldt i DNSAP den 24.1.35. Leder af Hvervekontoret for Frikorpset, Befalingsmand i SA. Frivillig i Waffen SS. Major i Schalburgkorpset. Likvideret af Modstandsbevægelsen.

Knud Kristian Søborg, Løjtnant, 11.6.13. Leder af Hipokorpset i Aarhus. Frivillig i Waffen SS. Overløjtnant i Schalburgkorpset. Obersturmführer i Waffen SS., Vagtbataillon Sjælland.

Henry Christian Terp, Løjtnant, 3.2.15. Ansat som Sabotagevagt ved Nordværk. Konto spærret iflg. Meddelelse den 28.7.45.

Niilo Leonard Tholstrup, Løjtnant, 18.2.21, indmeldt i DNSAP den 23.9.37, udmeldt 1.3.39.

Henrik Tilling, Løjtnant, 18.7.15, indmeldt i DNSAP den 26.6.40, ret hurtigt udmeldt. Niels Palle Wieth-Knudsen, Løjtnant, 11.3.09, kvitterer den 21.3.44 for Waffenschein som Medlem af Schalburgkorpset. Medlem af den nazistiske Universitetskorporation, anholdt 7.5.45.

Claudius Winther-Dam, Kaptajn, 30.12.97, indmeldt i DNSAP den 16.10.40, udmeldt 12.3.41.

Knud Vilhelm Kromeyer Wolff, Kaptajn af Reserven i Nummer i Forstærkningen, 14.1.83. Kaptajnen har fra Krigens første Dage haft udtalt nazistiske Sympatier.

40 dels aktive, dels fratraadte Sekondløjtnanter, Reserveofficerer o. l., hvis Navne findes i DNSAP-Kartoteket:

Svend Aage Augustenhof Allerup, Løjtnant, indmeldt 8.10.40.

Max Adler Alsing, Sekondløjtnant, indmeldt ??, udmeldt 12.6.43.

Jørgen Adolf Grevenkop Castenskiold, Løjtnant, født 1.12.10, indmeldt 8.7.36, udmeldt 27.12.41.

Jørgen Christiansen, Løjtnant, født 2.4.04, indmeldt 19.12.33.

John Christmas, Løjtnant, født 30.6.03, indmeldt 5.10.40, slettet 30.3.42 paa Grund af Restance.

Svend Hjelm Cohrt, værnepligtig Premierløjtnant, født 6.11.09, indmeldt 17.4.40, udmeldt 29.6.41.

W. Colding, Kaptajn, født 5.5.89, indmeldt 19.5.35.

Helge Andersen Ellekilde, Sekondløjtnant, født 4.8.12, indmeldt 17.7.40.

John F. Ø. Erthmann, afskediget Løjtnant af Reserven, født 31.12.01, indmeldt 14.8.38.

Erik Vagn Fenger, Sekondløjtnant, født 1.11.17, indmeldt 8.11.40, udmeldt 25.3.41.

Ole Filskov, Sekondløjtnant, født 24.8.18, indmeldt 6.12.40, udmeldt 11.11.44.

Erhard Saabye Flensborg, Kaptajn, født 2.3.96, indmeldt i Oktober 1933.

Baron Emil Gyldenkrone, Sekondløjtnant, født 21.12.10, indmeldt 23.8.41.

Jørgen A. Grevenkop-Castenskiold, Sekondløjtnant, født 1.12.10, indmeldt 8.7.36, udmeldt 31.12.41.

Lennart Chr. Hagstrøm, Sekondløjtnant, født 15.4.17, indmeldt 20.6.40, udmeldt 27.6.42.

Knud Hansen, Sekondløjtnant, født 10.5.11, indmeldt 20.3.41. Medlem af Frikorps Danmark.

Morten Weber Hansen, Kaptajn, født 11.8.89, indmeldt 7.10.40, udmeldt 6.1.41.

Svend Leo Albeck Hansen, Løjtnant, født 13.10.04, indmeldt 8.11.40, udmeldt 19.7.41.

Mogens Henningsen, Løjtnant, født 24.9.17, indmeldt 26.5.40.

Franz Josef Hoffmann, Sekondløjtnant, født 8.11.18, indmeldt 4.12.41, udmeldt 19.9.42.

Bornemann Højmark, Premierløjtnant, født 29.5.97, indmeldt 1.8.40.

Max Aage Chr. Lund-Jacobsen, Sekondløjtnant, født 6.2.02, indmeldt 26.4.39, udmeldt 25.4.42.

Hans Frederik Jall, Kaptajn, født 31.5.82, indmeldt ?, udmeldt 18.4.36.

Axel Juul, Løjtnant, født 15.1.96, indmeldt 1.1.34.

Henning Jørgensen, afskediget Løjtnant af Reserven, født 12.4.06, indmeldt 6.10.34.

Axel Kaj Larsen, Sekondløjtnant, født 28.11.14, indmeldt 8.11.40, udmeldt 28.4.41.

Ejler Axel Larsen, Sekondløjtnant, født 17.4.19, indmeldt 3.5.41.

Valdemar Larsen, Løjtnant, født 28.7.86, indmeldt 7.10.40, udmeldt 28.8.44.

Hugo Ernst von Linstow, Løjtnant, født 11.3.90, indmeldt i 1933, udmeldt 25.5.43.

Ove Ivan Lund, Løjtnant, født 15.9.26, indmeldt 17.4.42.

Aage Ludvig Madsen, Sekondløjtnant, født 29.9.18, indmeldt 17.10.40, udmeldt 24.7.41.

Mikael Sidney Møller, Kaptajnløjtnant, født 29.8.04, indmeldt 2.3.40, udmeldt 25.6.40.

Vagn V. Nielsen, Sekondløjtnant, født 29.10.16, indmeldt 8.8.41.

Tage Petersen, Sekondløjtnant, født 18.7.15, indmeldt 21.8.40.

Axel Rasmussen, Løjtnant, født 4.8.93, indmeldt 28.2.41.

E. L. R. Ramussen, Løjtnant, født 17.3.89, indmeldt 10.12.40.

Harry Strømvig, Løjtnant, født 20.3.08, indmeldt 12.5.37, udmeldt 26.5.43.

Svend Sørensen, Sekondløjtnant, født 27.5.11, indmeldt 7.5.42, udmeldt 20.11.42.

Ove Terp, Sekondløjtnant, født 10.11.14, indmeldt 10.7.42, udmeldt efter Anmodning i Brev af 28.5.43.

Harald Thorsen, Kaptajn, født 20.3.94, indmeldt 9.3.39.

Generalmajor E. Gørtz
Kjøbenhavn den 15/11 1940.

DNSAP's Pressetjeneste.
Aagade 14, Kjøbenhavn N.

Jeg takker for den tilsendte Indbydelse
delvis til Partiets Minde-Appel Søndag
den 17. ds. Kl. 14.30.

Da det hele mit Liv har været min
Rettesnor, som jeg altid forestår at holde ubryd-
eligt fast ved, at jeg som Soldat ikke kan
tilhøre nogen politisk Gruppe, men kun
Kongen og Landet som Helhed, beklager jeg
ikke at kunne følge Indbydelsen, uanset
at det Udtryk af Samhørighed med den danske Hær, som Minde-Appellen betyder,
selvfølgelig har min fulde Sympati og
glæder mig.

De modtagne Billetter vedlægges.

E. Gørtz.

General Gørtz' Brev gengivet efter „Land og Folk“. (Bilag Q).

Generalmajor E. Gørtz
Kjøbenhavn, den 15. Nov. 1940.

DNSAP's Pressetjeneste,
Aagade 14,
Kjøbenhavn N.

Jeg takker for den tilsendte Indbydelse til Partiets Minde-
Appel Søndag den 17. ds. Kl. 14.30.

Da det hele mit Liv har været min Rettesnor, som jeg agter
fortsat at holde ubrydeligt fast ved, at jeg som Soldat ikke kan
tilhøre nogen politisk Gruppe, men kun Kongen og Landet som
Helhed, beklager jeg ikke at kunne følge Indbydelsen, uanset
at det Udtryk af Samhørighed med den danske Hær, som Min-
de-Appellen betyder, selvfølgelig har min fulde Sympati og
glæder mig.

De modtagne Billetter vedlægges.

(sign.) E. Gørtz.

Bilag R.

Artikel i „Aftenbladet“ den 28. Maj 1946.

General Gørtz svarer paa voldsomt Angreb.

„Land og Folk“ angriber Generalen og offentliggør Navnene paa 180 tyskvenlige danske Officerer.

General Gørtz er i Dag gjort til Genstand for et meget voldsomt Angreb i Kommunistbladet „Land og Folk“. Angrebet fylder hele Bladets Forside, og blandt andet gengives i Faksimile et Brev fra Generalen til DNSAP, i hvilket Generalen afslaar at modtage en Invitation til DNSAP's berømmelige Mindeappel ved „Den lille Hornblæser“, idet han samtidig udtrykker sin Sympati for Højtideligheden.

Udgangspunktet for Bladets Angreb er den forestaaende Vidneafhøring og Procedure i Retssagen mellem General Gørtz og Afdelingsleder Erik Jørgensen om Officersstandens Holdning under Besættelsen. I Artiklen hedder det, at Bladet fører Angrebet frem, fordi det mener, at General Gørtz ikke er den rette til at forsvare Officersstandens nationale Ære og Værdighed.

Som et Led i Angrebet paa General Gørtz fremhæver Bladet Generalens Tilstedeværelse ved Frikorps „Danmark“s Afrejse i 1942 og Sehesteds Udtalelser om, at Generalen i 1940 overvejede et Tilbud om at blive Forsvarsminister i den tysk-understøttede Knud Bak-Regering.

Endvidere foregriber „Land og Folk“ i nogen Grad Begivenhederne i Retssalen, idet Bladet samtidig med Angrebet paa General Gørtz bringer Navnene paa 180 tyskvenlige danske Officerer. Denne Retssag drejer sig vel nok mere om, hvor Grænserne er for den politiske Ytringsfrihed end om, hvorvidt Officersstanden som Helhed er kompromitteret eller ikke.

Hvad General Gørtz siger til Angrebet.

„Aftenbladet“ forelagde i Morges Angrebet for General Gørtz, som udtalte:

„Jeg har endnu ikke læst Angrebet. Men med Hensyn til det Brev, som Bladet bringer, og hvori jeg afslaar at modtage Indbydelsen, men samtidig udtrykker Sympati for Højtideligheden, vil jeg sige, at jeg ikke kan huske, hvor meget jeg dengang i det hele taget vidste om denne Mindeappel eller om DNSAP. Og Sehesteds Udtalelse om, at jeg skulde have overvejet at blive Forsvarsminister i en Knud Bak-Regering, er fri Fantasi. Det er rigtigt, at Sehested har været hos mig med et Forslag, men jeg har aldrig overvejet at tage imod det. Hvad endelig angaar Offentliggørelsen af Navnene paa de 180 tyskvenlige Officerer, saa synes det mig mærkeligt, at et Blad bringer en Sags Akter, før de har været i Retten. Iøvrigt kender jeg godt denne Liste, og den er ikke rigtig. Nogle af Navnene er helt forkerte, og mange af dem var slet ikke aktive Officerer i Hæren, men var afskedigede eller hjemsendte Værnepligtige, da de traadte i tysk Tjeneste.

B j.

Bilag S.

Artikel i „Information“ den 28. Maj 1946.

Faar General Gørtz' Brev til Nazisterne Konsekvenser?

Da Generalen udtrykte sin fulde Sympati for den nazistiske Mindeappel.

„Land og Folk“ gengiver i Dag i Faksimile et Brev, som General Gørtz den 15. November 1940 sendte til DNSAP's Pressetjeneste som Svar paa en Indbydelse, hvor Gørtz var blevet inviteret til at overvære den berygtede nazistiske Mindeappel ved „Den lille Hornblæser“.

General Gørtz skrev:
DNSAP's Pressetjeneste,
Aagade 14, København N.

„Jeg takker for den tilsendte Indbydelse til Partiets Minde-Appel Søndag den 17. ds. Kl. 14,30.

Da det hele mit Liv har været min Rettesnor, som jeg agter fortsat at holde ubrydelig fast ved, at jeg som Soldat ikke kan tilhøre nogen politisk Gruppe, men kun Kongen og Landet som Helhed, beklager jeg ikke at kunne følge Indbydelsen, uanset at det Udtryk af Samhørighed med den danske Hær, som Mindeappellen betyder, selvfølgelig har min fulde Sympati og glæder mig.

De modtagne Billetter vedlægges.

(sign.) E. Gørtz“.

Det vil utvivlsomt vække Forundring i vide Kredse, at General Gørtz har fundet Anledning til at udtrykke sin fulde Sympati og Glæde over den nazistiske Mindeappel, der af alle andre end netop Frits Clausen og hans Folk blev betragtet som Besudling af de faldne danske Soldaters Minde.

Ikke mindst en fremtrædende Generalstabsofficer maatte dog vide, at DNSAP-Folkene den 9. April virkede som Vejvisere for Tyskerne i Sønderjylland og tage sin Stilling derefter.

Naar Generalen i Dag til „Aftenbladet“ siger, at han ikke kan huske, hvor meget han „den Gang i det hele taget vidste om denne Mindeappel eller om DNSAP“, saa er der dertil kun at bemærke, at Generalen endog i de legale Blade kunde læse Artikler, som meget skarpt afviste dette Forsøg paa at udnytte den danske Hærs Kamp ved Grænsen.

Hvad enten General Gørtz' Forklaring er rigtig eller ej, er den i hvert Fald lidet smigrende for ham.

Hvorvidt General Gørtz' Brev til DNSAP faar Konsekvenser, er det endnu for tidligt at spaa om. Generalen ønskede i Formiddags ikke at tale med Pressen, og Forsvarsminister Harald Petersen vilde ikke kommentere Sagen paa indeværende Tidspunkt.

- tin.

Bilag T.

Artikel i „Ekstra-Bladet“ den 28. Maj 1946.

Et kraftigt Angreb paa General Gørtz.

Givet Udtryk for Sympati med den nazistiske Mindeappel for de danske Soldater, der faldt den 9. April.

Da de danske Nazister i November 1940 arrangerede deres berygtede „Minde-Appel“ med March gennem Byens Gader fra Forum til Raadhuspladsen, Kransenedlægning ved „Den lille Hornblæser“ o. s. v., inviterede de ogsaa den daværende Chef for Generalstaben, nuværende Chef for Generalkommandoen, General Gørtz til at overvære „Højtideligheden“.

Med Sympati og Glæde.

Generalen svarede i et Brev af 15. November, hvori han beklagede ikke at kunne følge Indbydelsen, men tilføjede, at „det Udtryk af Samhørighed med den danske Hær, som Minde-Appellen betyder, selvfølgelig har min fulde Sympati og glæder mig“ ...

Dette fremgaar af en Dokumentation, som „Land og Folk“ i Dag er i Stand til at bringe. Bladet gengiver Generalens Brev i Faksimile og benytter det som Udgangspunkt for et meget kraftigt Angreb paa ham. „Land og Folk“ minder om, at den

samlede københavnske Presse i Dagene før den bebudede „Appel“ tog meget skarpt Afstand fra denne usmagelige Spekulation i de faldne danske Soldaters Minde og opfordrede Københavnerne til at holde sig hjemme. Derefter hedder det:

„Man spørger derfor sig selv, hvordan kan en dansk Officer, tilmed Generalstabens Chef, i et Brev til Nazisternes Hovedkontor finde det værdigt at „udtrykke sin dybeste Sympati og Glæde“ over en Mindeappel, afholdt ikke af Landsmænd, ikke af Fjenden — men af Landsforrædere?

Denne Mand vover i Dag at optræde som mere eller mindre selvbestaltet Forsvarer for den danske Officersære“.

I denne Forbindelse bringer „Land og Folk“ en Fortegnelse over Navnene paa 180 tyskvenlige, danske Officerer, som enten gik i tysk Krigstjeneste eller paa anden Maade har vist nazistiske Sympatier, f. Eks. ved at indmelde sig i DNSAP efter 9. April.

Som Svar paa det Angreb har General Gørtz foreløbig ikke andet at sige — i en kort Udtalelse til „Aftenbladet“ i Dag — end at han „ikke kan huske“, hvor meget han „den Gang i det hele taget vidste om denne Mindeappel eller om DNSAP“.

Bilag U.

Artikel i „Information“ den 31. Maj 1946.

Der synes efterhaanden at være opstaaet en mærkelig Tradition for, at Ministre — det være sig fhv. Udenrigs eller nuværende Forsvars — absolut skal forsvare deres Embedsmænd, naar disse har gjort noget, som var anstødeligt i Besættelsesaarene. Hidtil har man dog kunnet henvise til „Paabud, Tvang, Hensyn o. s. v.“, men naar Forsvarsminister Harald Petersen nu udsender en Erklæring om General Gørtz og fremhæver disse Argumenter over for et Brev til DNSAP i 1940, maa det vist siges, at Undskyldningstraditionen bør ophøre — den har iøvrigt aldrig været særlig god. I disse Forhold vidner den nærmest om en misforstaaet Opfattelse af Solidaritetsmoral.

At en højtstaaende dansk Officer i 1940 kunde skrive til de Folk, der paa det daværende Tidspunkt — selv i de ellers mest forskrækkede Blade — indirekte blev betegnede som Landsforrædere, begriber man ikke. For det første kunde General Gørtz have ladet være at svare. Men naar han svarede, kunde han have undladt Kommentarer. Naar han nu imidlertid vilde have Kommentarer, kunde han i hvert Fald have undladt at skrive, „at Mindeappellen i Forum havde hans fulde Sympati og glædede ham“. Det var ganske overflødig, et upaakrævet Initiativ.

Man maa nemlig huske paa, at det var paa det Tidspunkt, „Fædrelandet“ hver eneste Dag skrev „Systemet staar for Fald“, „Stauning har 4 Dages Frist“ o. s. v. Man truede med et Kup. Men ingen tog paa det Tidspunkt Hensyn til „Clausenisterne“. Det var længe, før dette Udtryk blev forbudt. Man talte frit mod de danske Landsforrædere. Men en højtstaaende Officer i Danmark udtrykte Sympati med deres grove Krænkelser af den nationale Værdighed. Det kunde derfor være interessant at faa at vide, under hvilket Pres, Hr. Gørtz var dengang, paa et Tidspunkt, da Rigsdag og Presse førte en aaben og klar Kamp imod de danske Nazister. Ja, paa et Tidspunkt, da „Dansk-tysk Forening“, som det nu hedder, var dannet for at modvirke deres Indflydelse.

Det maa Forsvarsminister Harald Petersen ogsaa vide. Og det maa nu være haardt for en Minister at skulle indstille Folk til Undersøgelse ved Tjenestemandsdømmestolen, samtidig med at der udsendes Undskyldninger for den Mand, af hvem man maaske mere end af nogen anden burde have ventet en fast Holdning sammen med hele det øvrige Danmark, inkluderet Rigsdagen og Harald Petersen. Tilskueren.

Bilag V.

Læserbrev i „Information“ den 31. Maj 1946.

Hvorlænge, Hr. General?

Hr. Redaktør.

Hvor længe tøver den danske hærs øverstkommanderende med at indsende sin afskedsansøgning?

Den mand, der 29. aug. 1943 forærede Tyskerne hele den danske hærs materiel, lige fra kanoner til titusinder af uldtæpper og lagner, er ikke moralsk egnet til at lede vor hær. At foræringen skete efter regeringens og forsvarsministerens ordre om „ingen modstand“, „aflevering af materiellet“ o. s. v., alt det kender enhver.

Men tænk — hvis der blot i de skæbnesvangre augustdage havde staaet et mand-folk i spidsen for vor hær. Tænk blot, hvis det havde været „Flammen“, „Tom“ eller „John“! Der havde ikke været et helt gevær eller et ubrændt Lagen, en køreklar motorcykel eller en skydeklar kanon at aflevere den 29. aug. til vore fjender.

I stedet for fik Tyskerne et kærkomment supplement til deres vaklende østfront, en indirekte hjælp til at forlænge krigen. Hvor mange allierede soldater blev dræbt af vaaben fra den danske hær? Hvem havde og har det moralske ansvar?

Og den samme mand udtrykker 15. nov. 1940 sin „fulde sympati“ og „glæder“ sig over den nazistiske mindeappel for vore faldne soldater fra 9. april, og som nu over for pressen prøver at undskylde, at han ikke kan huske, hvormed han „den gang i det hele taget vidste om denne mindeappel eller om DNSAP“, — noget enhver mellem-skoldreng var klar over. Hvor længe, Hr. general Gørtz?

Stud. mag. Poul Borup.

Bilag X.

Artikel i „Land og Folk“ den 1. Juni 1946.

Berigtigelse om Officersnavnene.

Ved en meget beklagelig Fejl bragte vi i Tirsdags under Overskriften „Navnene paa de 180 tyskvenlige Officerer“ følgende:

Kaptajn Holger Dines Johansen, Kaptajnløjtnant Erik Lorenzen og Kaptajn af Forstærkningen Stig Møller.

Vi erklærer, at der intet har været at bebrejde nævnte Officerer i national Henseende eller paa anden Maade og bringer vor Beklagelse og uforbeholdne Undskyldning. Red.

Bilag Y.

Artikel i „Land og Folk“ Torsdag den 13. Juni 1946.

De 180 Officersnavne.

I den Liste over 180 tyskvenlige Officerer, som „LAND OG FOLK“ offentliggjorde den 28. Maj, fandtes ogsaa opført Oberstløjtnant W. E. C. Lawaetz med Vedtegning „Artikel i „National-Socialisten“ for den 18.2.43 „Systemværnets Forfald“.

Oberstløjtnanten har over for Redaktionen erklæret, at han ikke er Forfatter til den omhandlede Artikel, men at en anonym Person — uden Hr. Lawaetz' Vidende — har benyttet en Række Citater fra en af Oberstløjtnanten forfattet Artikel „Førere eller Administratorer“ i „Militært Tidsskrift“ fra 1.2.43.

Vi bringer selvfølgelig gerne denne Erklæring videre.

Aarsagen til, at Oberstløjtnantens Navn dog findes optaget i Centralkartoteket, hvorfra „Land og Folk“s Oplysning stammer, kan maaske søges deri, at han i sin Artikel meget flittigt citerer det nazistiske „Militär Wochenblatt“ og bl. a. skriver: „Den ideelle Soldat finder vi rigt repræsenteret blandt Fortidens store Førere og han findes ogsaa i Nutiden, for blot at nævne Lettow-Vorbeck og Rommel“.

* * *

I samme Liste staar Kaptajn af Reserven, Thorvald Gelardi opført som „Frivillig i Waffen-SS“. Dette beror paa en fejlagtig Postering i Centralkartoteket. Kaptajnen har ikke været i Waffen-SS. Vi beklager at have bragt den forkerte Oplysning.

For Løjtnant af Reserven, Aage Kaj Larsens Vedkommende gælder, at der foreligger en Navneforveksling, idet vi har skrevet, at Løjtnanten muligvis er identisk med den i Ritzaumeddelelse af 21.3.46 omtalte Løjtnant A. K. Larsen, der var Chef for Flygtningelejren paa Ærø. Dette er forkert. Løjtnant Aage Kaj Larsen har ikke været Medlem af DNSAP, og der er intet at bebrejde ham i national Henseende.

Hvad endelig angaar Premierløjtnanterne S. A. Hansen og Erik Neerbeck, om hvem det var oplyst, at de var indmeldt i Nazipartiet i 1935, da er dette korrekt, men vi mener dog efter Henvendelse fra de paagældende at burde oplyse — hvad der ikke er oplyst i Centralkartoteket — at deres Forbindelse med Nazipartiet efter eget Opgivende var meget kortvarig, nemlig henholdsvis 3 Maaneder og 1 Aar, og at Indmeldelsen fandt Sted, da de var i 16—17 Aars Alderen. Redaktionen.

Bilag Z.

Følgende Uddrag af Dagbladene i Anledning af Generalmajor Ebbe Gørtz' Brev af 15/11 1940 til DNSAP.

Nationaltidende i en Leder den 16/11 1940:

De er for simple, for langt under det Maal, som maa sættes selv i et Land, hvor det parlamentariske Livs Ordveksling ikke altid var sart. — De maa lære at tale Dansk! Ellertie helt.

— — Det danske Folk er sidst af alt ligegyldigt for Tidens store Problemer. Men de, der herhjemme kalder sig Nationalsocialister, samtidig med, at de anvender Metoder, som vækker dyb Uvilje i den danske Befolkning, og fører et Sprog, som man ikke forstaar i Danmark, har ikke fremmet Forstaaelsen af den Idé, som har givet sig saa vældige Udtryk i Tysklands Liv. De ifører sig Tøj, som er for stort til dem! Og medens Tyskland har en Fører, har de danske Nationalsocialister ingen saadan Fører. Det er jo ikke nok at kalde sig Fører. Man maa være det i Kraft af Evner og sit Folks Tillid.

— — Foreløbig har Metoderne, som praktiseredes af „Fædrelandet“, affødt den dybeste Uvilje, som munder ud i et kraftigt: Nu maa det være nok!

I et Brev til Social-Demokraten (14/11 1940) skrev en Fader til en af de Faldne, Andreas Hansen, Kerteminde, følgende Protest mod, at Frits Clausens Parti misbrugte de Faldne til partiagitoriske Demonstrationer, der blev afholdt den 17/11 1940:

„Jeg protesterer mod denne Besudling af de Faldnes Minde, og jeg beder om, at vore Sønner nu maa faa Lov at hvile i deres Grav i Fred. De kæmpede og faldt jo ikke for et enkelt Parti eller System, men for Danmark, der har hædret deres Minde saa smukt, som det kunde tænkes.“

Politiken aftrykte disse Ord i en Leder for den 17/11 1940 og føjede til: „Den smukkeste Maade, paa hvilken Københavnerne kan ære Mindet om de Faldne, er ved at holde sig borte fra dette Forsøg paa Spekulation i de tretten unge Mænds Død for Danmark.“

Politikens Forsidereferat den 18/11 1940:

„Frits Clausen-Folkene blev modtaget med Indignation“. „Det kom til forskellige Mod-Demonstrationer med 5—6 Anholdelser og en halv Snes Ambulancer“. „900 Politimænd udkommanderet.“ — „Fritz Clausen-Partiets Demonstration i Gaar fandt ingen Tilslutning blandt Københavns Befolkning, tværtimod. Fra først til sidst var Fritz Clausen-Folkene Genstand for Mishagsytringer. Ikke mindst følte man det som en Udfordring, at mange af Demonstranterne var mødt uniformerede, skønt der som bekendt er Uniformsforbud i Danmark. Det er et Forhold, som Anklagemyndigheden senere vil komme tilbage til. Endvidere fandtes der i Demonstrationen adskillige Officerer i Uniform, paa Trods af en Ordre fra Krigsministeriet, men det er en Sag for sig, som naturligvis ogsaa vil finde sin Afgørelse.“

„Kraftige Demonstrationer mod Demonstranterne“. „Fy-Raab og andre Tilraab paa Raadhuspladsen“. „En Del af Kransene splittes af Anti-Demonstranterne“. „Der blev talt og sunget ved Statuen, hvorefter der blev nedlagt Kranse. Folk blev mere og mere forargede over Optrinet, og da det hele var forbi, var der nogle, som i Harme forgreb sig paa en Del af Kransene. Politiet satte saa Vagt ved Statuen.“

K. B. Martinsen talte samme Dag ved en lignende Minde-Appel i Aarhus, som forløb paa samme Maade som i København.

Politikens Leder den 18/11 1940: „Provokationerne maa høre op“. — „Grovere Udæskning end den, Københavnerne oplevede i Gaar, har Byen ikke set. Med en Kynisme, der har bidt Hovedet af al Skam, saa man i Gaar Fritz Clausen-Folkene betnytte 13 unge faldne Danske som Middel i en forfalsket Agitation og til et Reklameoptog, hvor selv Sorgens Baand var falsk Camouflage“.

Nationaltidende den 18/11 1940: „Det burde være undgaaet.“ „De Optøjer, som fandt Sted i Forbindelse med Fritz Clausen-Partiets Kransenedlæggelse ved Statuen af den lille Hornblæser, kunde helt være undgaaet, hvis Myndighederne havde nægtet Tilladelse til Demonstrationen.“ — „Tavshed, Kulde og fuldkommen Mangel paa Tilskuere havde været det rette Svar paa den unyttige politiske Demonstration, som aldrig burde have fundet Sted“.

Social-Demokratens Leder den 18/11 1940 havde Overskriften: „En virkelig Fiasko.“

Bilag Æ.

Fædrelandet den 25/9. 1940.

Interview med Preben Wenck

„Den Dag, da Forsvarsmagten giver Udtryk for sine Anskuelser, er der ogsaa Mulighed for, at Danmarks Konge kan udnytte Folkets Tillid i Form af et konkret og aktuelt politisk Program, og jeg kan ikke opgive Haabet om, at den Appel, som min Pjece indeholder til den danske Forsvarsmagt, vil medføre en Manifestation, som ikke er til at tage Fejl af“.

Saadan slutter Preben Wenck, og hvis man forstaar at tage Varsel af hans Slutbemærkning, vil man ogsaa være klar over, at denne Manifestation vil være en Kendsgerning om faa Dage.

Socialdemokraten den 28/9 1940.

En Officerspjece

„Denne Pjece er et Led i Frits Clausens Kampagne mod Folkestyret og intet andet. Generaler og Kommandører, hvad de er, de har indrulleret sig i hans Falanks“.

Fædrelandet den 29/9 1940.

Kronik af Preben Wenck.

Opsigtsvækkende Undsigelser til Systemet fra danske Befalingsmænd i Hær og Søværn

15000 Eksemplarer.

„Den efter danske Forhold enestaaende Succes er lige saa glædelig som berettiget. Det lille Hefte er ikke blot det rette Ord i sidste Øjeblik fra de rigtige Mænd, det er ogsaa skelsættende i dansk Politik

For mine Venner og mig har det været en særlig Glæde at skrive denne Anmeldelse

Systempressen undertrykker og fortier alle disse Problemer og vil vel ogsaa forsøge dette overfor „Som vi saae“ (eller rakke den ned og tilsvine Forfatterne), men Systemet kan ikke længere standse Udviklingen — Klokken er ved at falde i Slag“

Bilag Ø.

København, 23. 9. 1946.

Hr. Højesteretssagfører Arne Kemp,
Holmens Kanal 42, K.

Sag: General Gørtz — Afdelingsleder Erik Jørgensen.

I Anledning af Deres Brev af 21. ds. og de dermed fulgte Oversigter, som jeg beklager, at jeg, efter at Sagen har verseret for Byretten siden Februar Maaned, først modtager 2 Dage før Proceduren, maa jeg anmode om at faa følgende Spørgsmaal besvaret, saaledes at Besvarelsen er mig i Hænde i Morgen Tirsdag den 24. ds.:

1. Hvilket Antal Personer omfattede Kategorierne I — II — III i Aarene 40—41—42—43—44 og 45?
2. Jeg maa endvidere anmode om at faa nærmere Oplysning om, hvor stor en Del af de Personantal, der findes paa Oversigten, der omfatter „i Naade afskedigede“ og „afskedigede“.
3. Endvidere bedes oplyst, hvad der menes med „ligestillede“ og hvor stort et Antal de saakaldte „ligestillede“ omfatter.
4. Omfatter Gruppe II Officerer, som er afskedigede og ikke længere Værnepligtige?
5. Hvilke Officerer betegnet ved deres Grader omfatter Gruppe III, og hvorved adskiller denne Gruppe sig fra Gruppe I og II?
6. Har Krigsministeriet noget nærmere Kendskab til de hemmelige Lister over Officerer, der har været knyttet til DNSAP, jfr. Skrivelse af 9/5 1946 fra Bovrup-Kartoteket, Bilag N.
7. Efter de for mig foreliggende Oplysninger viser Haandbog for Hæren for 1945 554 Linie-Officerer, formentlig Deres Gruppe I, bortset fra de afskedigede, og 457 Reserve-Officerer, formentlig Deres Gruppe II.

Jeg beder oplyst, om disse Tal er et rigtigt Udtryk for Antallet af faste Officerer af Linien og Reserven.

Jeg havde ikke ventet, at jeg fra Sagsøgeren kunde faa noget Bidrag til Sagens Oplysning, men da der nu er fremkommet et Bidrag, maa jeg naturligvis bede om, at de nævnte Oplysninger, som nærmere kan belyse Oversigten, maa blive givet mig, saaledes at jeg har dem i Morgen den 24. ds.

Det tilføjes endelig, at Oversigten vedrørende Søværnet ikke har nogen Interesse for mig.

Deres ærbødige

Felix Vang.

Paa foranstaaende Brev fra HRS. Felix Vang fremkom følgende Svar fra HRS. Kemp, dateret 24. September:

KØBENHAVN K., den 24. September 1946.

Hr. Højesteretssagfører Felix Vang,
Nørregade 6.

Generaløjtnant Gørtz og Viceadmiral Vedel paa Officersstandens Vegne mod Afdelingsleder Erik Jørgensen.

Ved nærmere Gennemgang i Krigsministeriet af den Oversigt, hvoraf et Eksempplar blev sendt Dem med mit Brev af 21. d. M., er man kommet til det Resultat, at det rigtige vil være at regne med Oplysningerne paa Grundlag af den under Besættelsen senest udkomne Haandbog for Hæren, d. v. s. Haandbogen for 1943.

Endvidere har det vist sig, at Teksten ad rubrum II ikke var ganske fyldestgørende. Endelig var der ligeledes under rubrum II indløbet en Skrivefejl, idet Tallet 3 under „løbende Sager“ var blevet gentaget under „degraderede“. Ministeriet har derfor udfærdiget en ny, korrigeret Oversigt, hvoraf et Eksempplar vedlægges*).

Til de i Deres Brev af 23. d. M. stillede Spørgsmaal skal jeg efter indhentede Oplysninger fra Krigsministeriet meddele følgende:

ad 1. Antallet af Personer er omtrent det samme i Aarene 1940 til 1945 dog med en nedadgaaende Tendens paa Grund af den som Følge af Besættelsen reducerede Tilgang til Officerskorpset.

ad 2. Der findes indenfor Gruppe I 691 aktive og 447 afskedigede og i Gruppe II 519 aktive, 103 afskedigede endnu værnepligtige og 164 afskedigede i Naade.

ad 3. Med „ligestillede“ menes de Skemaet paaførte Intendant, Læger, Dyr-læger og Feltingeniører.

ad 4. Henvises til Oversigten.

ad 5. Secondøjtnanter og dermed ligestillede.

ad 6. Nej.

ad 7. Er besvaret foran.

Deres ærbødige

Arne Kemp.

*) Den paa Side 49 som Bilag 5 gengivne Oversigt er den korrigerede.